

TRỢ GIÚP PHÁP LÝ CHO NGƯỜI CAO TUỔI:

ĐỒNG HÀNH CÙNG NGƯỜI CAO TUỔI VƯỢT QUA KHÓ KHĂN

● **Đảm bảo quyền trợ giúp pháp lý cho người cao tuổi là một trong những mục tiêu quan trọng của Nhà nước Việt Nam.** (Ảnh minh họa - Nguồn: Cục GPL - Bộ Tư pháp)

Đảm bảo quyền trợ giúp pháp lý cho người cao tuổi là một trong những mục tiêu quan trọng theo Quyết định số 2156/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chương trình hành động quốc gia về người cao tuổi giai đoạn 2021 - 2030. Thực hiện nhiệm vụ này, Bộ, ngành Tư pháp mà trực tiếp là các tổ chức thực hiện trợ giúp pháp lý (Trung tâm Trợ giúp pháp lý nhà nước và các tổ chức tham gia trợ giúp pháp lý) đã tích cực triển khai, đem lại nhiều kết quả tích cực, góp phần đồng hành với người cao tuổi gặp khó khăn cho cuộc sống.

● **Ông Ka Tơ Tơ.** (Ảnh chụp màn hình trong một phóng sự phát trên VTV2)

Quyền được trợ giúp pháp lý cho người cao tuổi

Theo quy định của Luật Người cao tuổi (NCT), NCT có các quyền như được bảo đảm các nhu cầu cơ bản về ăn, mặc, ở, đi lại, chăm sóc sức khỏe; quyết định sống chung với con, cháu hoặc sống riêng theo ý muốn; được ưu tiên khi sử dụng các dịch vụ theo quy định của Luật này và các quy định khác của pháp luật có liên quan... và các quyền khác theo quy định của pháp luật.

Trong lĩnh vực trợ giúp pháp lý (TGPL), quyền được trợ giúp cho NCT đã được ghi nhận theo từng giai đoạn. Gần đây nhất là Luật TGPL (sửa đổi), có hiệu lực từ ngày 1/1/2018. Theo quy định tại Điều 7 Luật TGPL 2017 thì "NCT có khó khăn về tài chính" thuộc diện người được TGPL (Điều 7 Luật TGPL). Nghị định số 144/2017/NĐ-CP ngày 15/12/2017 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều của Luật TGPL năm 2017 thì điều kiện khó khăn về tài chính của người được TGPL là người thuộc hộ cận nghèo hoặc là người đang hưởng trợ cấp xã hội hàng tháng theo quy định của pháp luật.

Theo dự báo của Tổng cục Thống kê, đến năm 2036 nhóm dân số từ 65 tuổi trở lên sẽ chiếm khoảng 14,17% tổng dân số. Khi ấy Việt Nam sẽ bước vào giai đoạn dân số già. Tỷ lệ và số lượng NCT Việt Nam sẽ tăng lên nhanh chóng trong những năm tới. Do vậy, có thể dự đoán được số lượng NCT thuộc diện được TGPL sẽ gia tăng.

Ngày 21/12/2021, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 2156/QĐ-TTg phê

duyet Chương trình hành động quốc gia về NCT giai đoạn 2021 - 2030, trong đó có quy định đảm bảo quyền TGPL cho NCT. Nhằm triển khai hiệu quả Chương trình hành động quốc gia về NCT giai đoạn 2021 - 2030, Bộ Tư pháp đã có Quyết định số 1334/QĐ-BTP ngày 10/6/2022 ban hành Kế hoạch triển khai thực hiện chính sách TGPL cho NCT, NCT có khó khăn về tài chính giai đoạn 2022 - 2030. Trên cơ sở đó, tính đến nay hầu hết các địa phương đều đã ban hành văn bản triển khai thực hiện chính sách TGPL cho NCT, NCT có khó khăn về tài chính giai đoạn 2022 - 2030 và tiến hành TGPL nhiều vụ việc cho NCT.

Chẳng hạn, trong vụ án ông Ka Tơ Tơ (SN 1961, cư trú tại xã Ma Nởi, huyện Ninh Sơn, tỉnh Ninh Thuận) phạm tội cố ý gây thương tích do hành vi trái pháp luật của nạn nhân gây ra. Bị hại là cháu K, trong một lần nhậu cùng với bạn bè đến khuya khi chạy xe nẹt pô xung quanh thôn xóm, bị ông Tơ nhắc nhở hai lần nhưng bị hại không những không nghe mà còn chửi thề. Quá bức xúc với hành vi coi thường người lớn tuổi nên ông Tơ dùng ná cao su tự chế bắn viên bi về phía bị hại, gây thương tích 33%.

Được lãnh đạo Trung tâm TGPL nhà nước tỉnh Ninh Thuận phân công, Trợ giúp viên pháp lý Đinh Thị Nhi đã đến Cơ quan điều tra Công an huyện Ninh Sơn; đến nhà của ông Tơ để tìm hiểu vụ án và lý do tại sao lại xảy ra sự việc, đồng thời tư vấn cho vợ chồng ông Tơ cố gắng vay mượn tiền của anh chị em bà con trong dòng họ để bồi thường

thiệt hại theo đúng như yêu cầu của bị hại; trực tiếp qua nhà bị hại đề thăm hỏi xin lỗi, mong bị hại tha thứ để họ xin giảm án.

Tại phiên tòa sơ thẩm, trợ giúp viên pháp lý đồng ý với tội danh mà Viện Kiểm sát truy tố bị cáo, đồng ý với quan điểm cho bị cáo hưởng án treo theo đề nghị của Viện Kiểm sát vì bị cáo có ba tình tiết giảm nhẹ: mẹ bị cáo là người có công với cách mạng; bị cáo có nhân thân tốt, chưa có tiền án, tiền sự, là đảng viên Đảng Cộng sản Việt Nam từ năm 1997, bị cáo là NCT, hoàn cảnh kinh tế gia đình còn rất nhiều khó khăn, là bảo vệ cho Trường Tiểu học Tà Nôi để nuôi hai đứa cháu mồ côi cha mẹ, hơn nữa bản thân bị cáo có nhiều bệnh trong người, thường xuyên phải uống thuốc nên sức khỏe có lúc không được đảm bảo; trong quá trình lao động, công tác tại địa phương, bị cáo có nhiều thành tích xuất sắc, được tặng thưởng nhiều giấy khen...

Quá trình điều tra, truy tố, bị hại đã yêu cầu bồi thường hơn 6 triệu đồng tiền chữa trị thương tích, bị cáo đã bồi thường xong. Tuy nhiên, tại phiên tòa sơ thẩm, bị hại và đại diện hợp pháp của bị hại yêu cầu bồi thường thêm 50 triệu đồng... Với diễn biến này, bản án sơ thẩm vẫn tuyên ông Tơ bị tù giam.

Bởi thế, trợ giúp viên pháp lý cho rằng cần sửa bản án theo hướng cho bị cáo được hưởng án treo, Viện Kiểm sát có kháng nghị cho bị cáo hưởng án treo. Trong thời gian TAND tỉnh Ninh Thuận chuẩn bị xét xử phúc thẩm, Trợ giúp viên pháp lý đã hướng dẫn ông Tơ mượn tiền để bồi thường 50 triệu đồng cho bị hại; tiến hành xác minh thu thập những tình tiết có lợi cho ông Tơ... để cố gắng dùng mọi cách để bảo chữa cho ông Tơ theo hướng có lợi nhất để ông Tơ không bị tù giam vì hiện nay ông đã cao tuổi, sức khỏe rất yếu. Cuối cùng, sự cố gắng của Trợ giúp viên Đinh Thị Nhi đã có kết quả: ông Tơ bị kết án 2 năm tù về tội Cố ý gây thương tích nhưng được hưởng án treo theo bản án phúc thẩm.

Tập trung thực hiện vụ việc trợ giúp bằng hình thức tham gia tố tụng

Có thể nói, việc triển khai chính sách pháp luật về TGPL nói chung, đặc biệt là TGPL cho NCT, NCT có khó khăn về tài chính có những thuận lợi nhất định như luôn nhận được sự quan tâm, chỉ đạo sát sao của lãnh đạo Bộ Tư pháp, từ đó công tác TGPL nói chung, công tác TGPL cho NCT thuộc diện được TGPL nói riêng đảm bảo sự thống nhất, kịp thời và thu được nhiều kết quả tích cực. Cùng với đó, công tác bảo vệ, chăm sóc, phát huy vai trò NCT luôn nhận được sự quan tâm của các cấp, ngành từ Trung ương đến địa phương nên hoạt động TGPL cho NCT, NCT có khó khăn về tài chính ngày càng được quan tâm, tạo điều kiện để NCT tiếp cận dịch vụ TGPL miễn phí của Nhà nước.

Ngoài ra, công tác phối hợp giữa các tổ chức thực hiện TGPL và các cơ quan tiến hành tố tụng, các cấp Hội NCT tiếp tục được tăng cường và phát huy hiệu quả, nhất là trong giới thiệu, thông tin, truyền thông và hướng dẫn NCT thực hiện quyền được TGPL. Không những thế, kiến thức chuyên môn, kỹ năng nghiệp vụ TGPL của người thực hiện TGPL đặc biệt là đội ngũ trợ giúp viên pháp lý ngày càng được cải thiện và nâng cao, từ đó góp phần không nhỏ trong việc nâng cao chất lượng dịch vụ TGPL cho người được TGPL nói chung và NCT, NCT có khó khăn về tài chính nói riêng.

Tuy nhiên, mặc dù có sự quan tâm, phối hợp giữa các cơ quan, ban, ngành, song một số cấp Hội NCT chưa thật sự chủ động đổi mới phương thức hoạt động, đề xuất, kiến nghị các biện pháp, chính sách hỗ trợ cho hoạt động TGPL của hội viên nên chưa phát huy tối đa vai trò là cầu nối giữa các tổ chức thực hiện TGPL với NCT thuộc đối tượng được TGPL. Công tác truyền thông TGPL cho người dân nói chung và NCT ở các địa phương chưa được đồng đều, một số địa phương vẫn còn trường hợp người dân, đặc biệt là NCT chưa biết đến quyền được TGPL miễn phí khi có vướng mắc pháp luật. Trong một số trường hợp, việc thực hiện TGPL cho NCT, NCT có khó khăn về tài chính, nhất là NCT là nạn nhân của hành vi bạo lực, bạo hành còn gặp nhiều khó khăn do người thực hiện TGPL chưa có nhiều kinh nghiệm, kỹ năng chuyên sâu về TGPL trong lĩnh vực này.

Nhằm phát huy những kết quả tích cực và khắc phục những khó khăn, hạn chế trên, thời gian tới, công tác TGPL cho NCT sẽ tiếp tục tổ chức thực hiện tốt Chương trình hành động quốc gia về NCT giai đoạn 2021 - 2030 theo Quyết định số 2156/QĐ-TTg; Quyết định số 1334/QĐ-BTP. Tập trung thực hiện vụ việc TGPL nhất là vụ việc TGPL bằng hình thức tham gia tố tụng cho người được TGPL, trong đó có NCT, NCT có khó khăn về tài chính đặc biệt trong các vụ việc NCT bị bạo lực, bạo hành, bị ngược đãi. Tiếp tục nâng cao chất lượng, hiệu quả vụ việc TGPL đối với NCT, NCT có khó khăn về tài chính; nâng cao hiệu quả của công tác truyền thông về quyền được TGPL đối với NCT, NCT có khó khăn về tài chính giúp họ tăng cường khả năng tiếp cận dịch vụ pháp lý miễn phí theo quy định của pháp luật.

Đồng thời, tăng cường đẩy mạnh công tác phối hợp giữa các cơ quan, tổ chức, nhất là các cơ quan tiến hành tố tụng, các Hội của NCT trong truyền thông và hướng dẫn NCT thực hiện quyền được TGPL cũng như trong thực hiện vụ việc TGPL nhằm bảo vệ tốt nhất các quyền và lợi ích hợp pháp của NCT, NCT có khó khăn về tài chính. Tổ chức các lớp tập huấn nhằm nâng cao năng lực, kiến thức và kỹ năng nghề nghiệp cho người thực hiện TGPL khi thực hiện TGPL cho những đối tượng đặc thù trong đó có NCT, NCT có khó khăn về tài chính. Hướng dẫn, tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc cho địa phương trong quá trình triển khai thực hiện TGPL cho NCT, NCT có khó khăn về tài chính. **CẨM VĂN**

Theo số liệu báo cáo kỳ báo cáo 6 tháng năm 2024, các tổ chức thực hiện TGPL trong cả nước đã thực hiện được 545 vụ việc TGPL trong các lĩnh vực hình sự, dân sự, hành chính cho NCT, NCT có khó khăn về tài chính, trong đó phân loại theo hình thức TGPL gồm: tham gia tố tụng 241 vụ việc, tư vấn pháp luật 292 vụ việc, đại diện ngoài tố tụng 12 vụ việc. Các vụ việc được thực hiện đều bảo đảm chất lượng, nhiều vụ việc quan điểm bào chữa, bảo vệ của người thực hiện TGPL được các cơ quan tiến hành tố tụng chấp nhận và đánh giá cao, góp phần bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người được TGPL, trong đó có NCT, NCT có khó khăn về tài chính.

Để tránh thảm họa lặp lại ở Làng Nủ

● Các chuyên gia, các nhà khoa học tại Hội thảo. (Ảnh trong bài: VNUS)

PGS. TS Nguyễn Châu Lân, Phó trưởng Bộ môn địa kỹ thuật, Khoa Công trình, Trường Đại học Giao thông vận tải cho biết: “Bước đầu chúng tôi xác định nguyên nhân gây nên thảm họa Làng Nủ là lũ bùn đá. Theo đó, có tới 1,6 triệu m³ bùn đất, đá và nước xuất phát từ đỉnh núi Con Voi cách Làng Nủ 3,6km đã dội xuống thôn”.

1,6 triệu m³ đất đá, bùn trút xuống Làng Nủ trong 5 phút

Vừa qua, Khoa Địa chất, Trường Đại học Khoa học Tự nhiên, ĐHQG Hà Nội đã tổ chức Hội nghị khoa học “Thảm họa Làng Nủ - Nguyên nhân và giải pháp phòng tránh” với sự tham dự của nhiều chuyên gia địa chất sau chuyến thực địa tại Làng Nủ trở về.

PGS. TS Nguyễn Châu Lân cho biết: “Bước đầu chúng tôi xác định nguyên nhân gây nên thảm họa Làng Nủ là lũ bùn đá. Theo đó, có tới 1,6 triệu m³ bùn đất, đá và nước xuất phát từ đỉnh núi Con Voi cách Làng Nủ 3,6km đã dội xuống thôn”. Trong quá trình di chuyển khối đất đá đã bị tắc nghẽn tại một khu vực hẹp chỉ rộng khoảng 100m, cách điểm phát sinh sạt lở khoảng 2km. Vị trí này vô tình tạo thành một đập chắn tự nhiên, làm tăng nguy cơ vỡ lũ. Thời điểm xảy ra lũ, lượng mưa tại khu vực rất lớn, với tổng lượng mưa tích lũy lên tới 633mm, trong đó lượng mưa theo giờ đạt 57mm, khiến khối lũ bùn đá di chuyển cực kỳ nhanh...

Các nhà khoa học sử dụng mô hình 3D kết hợp dữ liệu thực địa và ảnh vệ tinh để tính toán, đã xác định, dòng lũ chỉ mất khoảng 5 phút (300 giây) để từ đỉnh núi tràn xuống ngôi làng. Kết quả mô phỏng cho thấy chiều sâu tích tụ dòng bùn là 8 - 15m, nơi sâu nhất khoảng 18m, vận tốc dòng chảy rất lớn tới 20m/giây. Do đó, thời gian chảy từ trên núi xuống (cho cả quãng đường 3,6km) là khoảng 10 - 15 phút.

PGS. TS Nguyễn Châu Lân cho biết thêm, tại khu vực xã Bảo Khánh, lượng mưa tích lũy ngày 9/9 là 500mm. Như vậy, nhiều khả năng ở khu vực đỉnh núi Con Voi đã phát sinh trượt lở ban đầu từ ngày 9/9 nhưng người dân ở thôn Làng Nủ chưa ai cảm nhận được sẽ có lũ bùn đá.

Theo PGS Nguyễn Châu Lân, lũ bùn đá là một trong số hàng loạt thiên tai có ảnh hưởng nghiêm trọng đến tính mạng con người và cơ sở hạ tầng. Dòng lũ bùn đá khác với dòng lũ thông thường ở chỗ dòng lũ bùn đá có cả đất, đá và nước. Khi có trượt lở đất đá, nếu có độ chênh lệch về độ cao và mưa tích lũy thì sẽ tạo dòng chảy. Trong dòng chảy đó có đá ở phía trên, dòng nước chảy

Về lâu dài, PGS Trần Lê Lưu, điều phối viên Chương trình thạc sĩ Công nghệ, Tài sử dụng và quản lý nước (Trường Đại học Việt Đức) cho rằng, cơ quan chức năng cần làm tốt công tác quy hoạch nhà ở lưng chừng núi và thung lũng. Không xây dựng nhà cửa ở sát các triển núi để phòng nguy cơ lũ quét và sạt lở đất. Cần trồng rừng phủ kín đồi núi trọc. Lắp đặt các rọ đá, lưới sắt ở các lưng chừng núi để chống sạt trượt và rửa trôi đất. Trước mỗi mùa mưa bão, các cơ quan chuyên môn cần làm khảo sát, đánh giá khả năng lũ quét tại khu vực mình đang ở và có kế hoạch chuẩn bị diễn tập, sơ tán khi cần thiết.

phía dưới, tạo ra sự va chạm rất lớn. Trên đường đi của dòng lũ, bùn lẫn đá dịch chuyển sẽ phá hủy nhà cửa và các công trình nằm trong dòng chảy của nó.

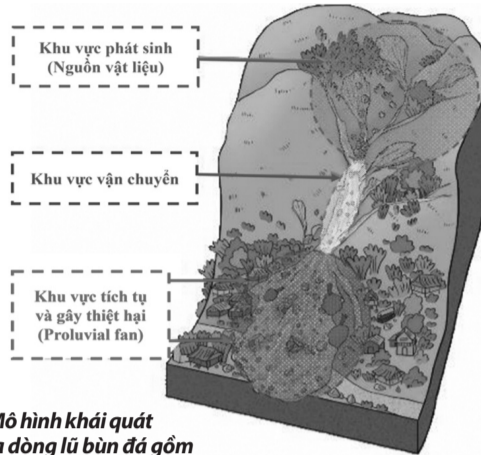
Theo PGS Nguyễn Châu Lân, thực tế cho thấy một số nhà dân khu vực hình quạt phía dưới vẫn an toàn, nhờ vị trí địa cao so với phạm vi dòng chảy của lũ. Qua đó cho thấy, nếu lượng mưa giờ lớn hơn 40mm, lượng mưa tích lũy trên 200mm, cơ quan chức năng có thể xem xét để cảnh báo người dân về nguy cơ trượt lở, lũ bùn đá, từ đó xác định các khu vực có địa hình, địa chất, đặc điểm tương tự để giúp người dân tìm cách phòng tránh an toàn. Một trong những giải pháp được vị chuyên gia đề cập là che phủ các vết nứt bằng vải bạt, kết hợp với hệ thống dẫn và thoát nước ngang, nhằm ngăn nước thấm sâu vào lòng đất, hạn chế nguy cơ sạt lở. Theo PGS.TS Nguyễn Châu Lân, đây là biện pháp đơn giản mà các địa phương có thể nhanh chóng triển khai, sau đó sử dụng các phương án kỹ thuật khác để xử lý vết nứt.

Cần xây dựng bản đồ rủi ro

PGS.TS Nguyễn Châu Lân cho hay, hiện nay các tỉnh miền núi như Hà Giang, Lào Cai... đã xuất hiện nhiều vết nứt địa chất cần có các biện pháp ứng phó để hạn chế tối đa các “thảm họa”.

Cùng với đó, GS.TS Đỗ Minh Đức đánh giá: “Khu vực có điều kiện địa hình, địa chất và đặc biệt phân bố dân cư tương tự như Làng Nủ không phải là cá biệt mà ngược lại, khá phổ biến tại khu vực miền núi Việt Nam”.

Về phòng tránh trượt đất đá quy mô lớn, GS.TS Đỗ Minh Đức cho rằng: Khối trượt lớn chỉ xảy ra khi có biến dạng lớn (dấu hiệu tiên quyết là khe nứt tách trên sườn dốc).

● Mô hình khái quát của dòng lũ bùn đá gồm 3 bộ phận chính-khu vực phát sinh, khu vực cung cấp nguồn vật liệu bùn đá, khu vực vận chuyển và khu vực tích tụ và gây thiệt hại chính.

● PGS.TS Nguyễn Châu Lân, Phó trưởng Bộ môn địa kỹ thuật, Khoa Công trình, Trường ĐH Giao thông vận tải thông tin về nguyên nhân ban đầu xảy ra thảm họa ở Làng Nủ.

Việc rà soát khe nứt cần thường xuyên bằng phương pháp thủ công hoặc flycam... Cần lưu ý, một số khe nứt sẽ không dẫn ngay đến trượt lở. Các hoạt động trên đất dốc có thể xóa nhòa dấu vết của khe nứt, nhưng một khi đã xuất hiện khe nứt, mái dốc sẽ không thể tự “liền lại” được nữa và nguy cơ trượt lở luôn tiềm ẩn. Bên cạnh taluy đường giao thông, nhà ở, các mái dốc rừng sản xuất đã qua một vài lần khai thác và trồng lại hoặc có hoạt động trên mái dốc như xây dựng công trình, tháp viễn thông, đường dây tải điện... đều cần được lưu ý.

Về phòng tránh lũ bùn đá, GS.TS Đỗ Minh Đức và nhóm nghiên cứu đưa ra quan điểm: Khối trượt lớn xảy ra lân cận sông, suối, đất, đá tràn vào, kết hợp với năng lượng dòng chảy hiện có, dịch chuyển nhanh, mạnh, phạm vi tác động và khả năng gây thiệt hại sẽ rất lớn. Vì vậy, cần chủ động rà soát dọc các suối nhánh, dòng chảy phát hiện đoạn nghẽn dòng; phát huy vai trò của các cán bộ cơ sở thôn, bản, tổ, đội thanh niên xung kích phòng tránh thiên tai. Đáng lưu ý, trên một dòng chảy có thể có một hay nhiều điểm nghẽn.

Để theo dõi mưa lớn, có thể sử dụng ứng dụng Windy và VRAIN; theo dõi nguy cơ sạt lở từ <http://luquetsatlo.nchmf.gov.vn/>. Ngoài ra, có thể cảnh báo theo thời gian thực, triển khai theo email, ứng dụng di động, tin nhắn SMS.

GS.TS. Đỗ Minh Đức và nhóm nghiên cứu đã đưa ra giải pháp tổng thể kết hợp cả trước mắt, trung và dài hạn để phòng tránh thảm họa tương tự Làng Nủ như sau: Giải pháp trước mắt (chủ động ứng phó): Xây dựng bộ cơ sở dữ liệu, thành lập hệ thống bản đồ các tỷ lệ, từ đó khoanh định được các khu vực có rủi ro cao. Lưu ý các loại hình trượt lở, lũ quét khác nhau. Bản đồ, cơ

PGS.TS Tạ Đức Thịnh, Chủ tịch Hội Địa chất công trình và Môi trường Việt Nam cho biết: “Chúng ta đã xây dựng và vận hành hệ thống cảnh báo sớm tương đối đầy đủ đến tận xã, thôn, bản. Tuy nhiên, vẫn còn nhiều khó khăn trong cảnh báo sớm như mạng lưới đo mưa còn mỏng, chưa dự báo được mưa cục đoạn trong diện rất hẹp. Đặc biệt, cả Việt Nam cũng như thế giới đều chưa thể dự báo chính xác ở thời điểm cụ thể nào, tại vị trí cụ thể nào có thể xảy ra lũ quét hay trượt lở đất.”

sở dữ liệu các đối tượng chịu tác động về tự nhiên, nhân sinh. Xây dựng bản đồ rủi ro và các kịch bản ứng phó phục vụ quản lý, kiểm soát rủi ro, đảm bảo an toàn với thiên tai trên các vùng đất dốc.

Mưa là yếu tố chủ yếu kích hoạt trượt lở. Các hệ thống quan trắc mưa hiện tại cần có mật độ cao hơn; phát hiện sớm mưa lớn cục đoạn. Các hệ thống quan trắc chuyên sâu về ổn định mái dốc; nâng cao độ chính xác công tác dự báo qua ứng dụng phân tích dữ liệu lớn và trí tuệ nhân tạo; Tăng cường truyền thông thông tin cảnh báo sớm, đảm bảo chính quyền các cấp, đặc biệt là người dân trong vùng bị tác động của trượt lở nắm bắt thông tin kịp thời, chính xác và hiểu rõ các hành động cần triển khai khi có yêu cầu.

Cảnh báo và hành động sớm: Khi rủi ro trượt lở đạt đến mức rủi ro cấp 1 theo nghị định của Chính phủ, chính quyền địa phương cần hạn chế người và phương tiện lưu thông lân cận các khu vực nguy cơ cao, tới rủi ro cấp 2 và cao hơn, cần cấm các phương tiện lưu thông qua các khu vực nguy cơ cao; di chuyển dân trong khu vực nguy cơ cao đến nơi an toàn và chỉ quay lại khi không còn cảnh báo nguy cơ trượt lở.

Phát huy hiệu quả vai trò của các cán bộ cơ sở xã, thôn, các tổ đội xung kích phòng tránh thiên tai, như phát hiện sớm các dấu hiệu trượt lở, lũ quét. Chính quyền và người dân cần chú ý đến tính bất thường và cực đoan của thời tiết trong bối cảnh biến đổi khí hậu và chuẩn bị kịch bản ứng phó với những tình huống khó khăn nhất.

Các giải pháp trung hạn: Ưu tiên đảm bảo an toàn các khu vực tập trung dân cư. Kiểm soát được tác động tiêu cực của nước mưa và nước mặt: thu thoát nước mưa, nước mặt để giảm tải tác động nhân sinh lên đất dốc, trong một số trường hợp cần có cả thoát nước ngầm. Bảo vệ, phát triển rừng đầu nguồn. Xây dựng quy trình, hướng dẫn và kiểm soát chặt chẽ việc xây dựng các công trình dân dụng, giao thông, thủy lợi, thủy điện... trong vùng có rủi ro trượt lở.

Thời gian tới cần xây dựng hệ thống quan trắc đủ bao phủ các điểm để cảnh báo lũ quét, sạt lở đất cũng như hệ thống công trình đập ngăn bùn đá và công trình phụ trợ. Để thực hiện các giải pháp quan trắc, cần có nghiên cứu tiên khả thi như khảo sát kỹ đặc điểm cấu trúc địa chất, địa chất thủy văn, công trình, làm rõ có đứt gãy hoạt động hay không và mô hình hóa, dự báo khu vực có nguy cơ sạt lở cao. Với công trình tại vùng có nguy cơ sạt lở cao, cần thực hiện xẻ rãnh thoát nước trên các mạch nước chảy ra từ chân núi ra đường giao thông. Đồng thời tạo nhiều bậc dọc sườn - ta luy đường để thiết kế phù hợp.

“Tuy nhiên, để có thêm những thông tin chính xác về nguyên nhân gây ra cơ chế lũ ở thôn Làng Nủ sáng 10/9, các nhà khoa học cần tiếp tục nghiên cứu, đo đạc hiện trường để xác định nguyên nhân chính xác của dòng bùn tích tụ, từ đó xác định các khu vực tương tự có địa hình, địa chất, dòng chảy tương tự. Có thể chúng ta mới đưa ra được những khuyến cáo cần thiết phục vụ vấn đề quy hoạch, giúp người dân tìm được các vị trí an toàn để ở”, PGS Nguyễn Châu Lân đề xuất... NGUYỄN MỸ

NGƯỜI CAO TUỔI VÀ CÔNG NGHỆ

Người cao tuổi có thể độc lập trong thời đại số

Ngày nay, có thể tìm thấy nhiều câu chuyện truyền cảm hứng về việc người cao tuổi tiếp cận công nghệ từ khắp các tỉnh, thành trên cả nước trên các nền tảng mạng xã hội, Internet hay báo chí. Đơn cử như câu chuyện ông Phạm Viết Hưng (74 tuổi) tại thị trấn Quảng Uyên, tỉnh Cao Bằng, trước đây chỉ sử dụng điện thoại đen trắng để nghe gọi. Tuy nhiên, sau khi được con cháu hướng dẫn, ông đã làm quen với điện thoại thông minh, sử dụng để xem tin tức, giải trí và liên lạc với gia đình. Điều này giúp ông cảm thấy thoải mái, giảm căng thẳng và sống vui hơn nhờ tiếp cận công nghệ. Tương tự, bà Nguyễn Thu Cúc (68 tuổi) tại TP Cà Mau đã sử dụng thành thạo smartphone trong hơn 10 năm, giúp bà tìm kiếm thông tin, giữ liên lạc với người thân và duy trì niềm đam mê văn nghệ. Hay câu chuyện về ông Nguyễn Văn Minh (73 tuổi) tại TP Vị Thanh (tỉnh Hậu Giang) đã thành thạo trong việc nộp hồ sơ trực tuyến trên Cổng Dịch vụ công Quốc gia, giúp ông tiết kiệm được nhiều thời gian và chi phí.

Nhiều người cao tuổi đã có thể vượt qua sự e ngại ban đầu để chủ động tiếp cận công nghệ hoặc thông qua con cháu hướng dẫn. Sự thành thạo trong việc sử dụng công nghệ không chỉ giúp người cao tuổi sống vui, sống khỏe mà còn giúp họ hoà nhập tốt hơn với cộng đồng, kết nối với xã hội và cảm thấy được giá trị của bản thân. Từ việc sử dụng các ứng dụng trên điện thoại thông minh để nhắn tin, gọi điện video, chia sẻ cuộc sống hàng ngày với con cháu sống ở xa; đến việc lướt web cập nhật thông tin, thực hiện các thủ tục trực tuyến, thanh toán online..., nhiều người cao tuổi có thể đạt được sự độc lập nhất định trong cuộc sống mà không phải phụ thuộc vào con cái.

Kết nối đa thế hệ nhờ công nghệ

Công nghệ số cũng đang dần trở thành cầu nối giữa các thế hệ, giúp người cao tuổi kết nối tốt hơn với con cháu và cộng đồng xung quanh. Đáng nói, ở một khía cạnh khác, nhiều người trẻ hiện nay đã bỏ ra nhiều tâm huyết, công sức giúp thế hệ người lớn tuổi tiếp cận tốt hơn với các thiết bị công nghệ và thành quả của khoa học kỹ thuật.

Một ví dụ điển hình về công nghệ hỗ trợ người cao tuổi là ứng dụng HASU, được phát triển bởi Ngô Thùy Anh (SN 1994) - một trong 30 gương mặt trẻ nổi bật của Forbes Việt Nam 2022. Ứng dụng này ra đời trong bối cảnh dịch COVID-19, khi nhu cầu chăm sóc sức khỏe tinh thần và thể chất của người cao tuổi trở nên cấp thiết. HASU

NGƯỜI CAO TUỔI THỜI 4.0:

“Học” công nghệ để vượt qua khoảng cách thế hệ

● Nhiều người trẻ chủ động hỗ trợ người cao tuổi sử dụng công nghệ. (Ảnh: sldtbxh.laocai.gov.vn)

Trước thách thức dân số cao tuổi tại Việt Nam đang ngày càng gia tăng với tốc độ nhanh chóng, công nghệ đã và đang trở thành người bạn đồng hành giúp người cao tuổi vượt qua khoảng cách thế hệ, nâng cao sức khỏe và duy trì sự độc lập trong cuộc sống hiện đại.

không chỉ cung cấp kiến thức về y học, dinh dưỡng, mà còn giúp người cao tuổi luyện tập thể dục với sự hướng dẫn từ các chuyên gia, tham gia các chương trình học ngoại ngữ, âm nhạc, hội họa và kết nối với những người bạn đồng trang lứa. Mục tiêu của ứng dụng này là giúp người cao tuổi cảm thấy được chia sẻ, giảm bớt sự cô đơn, đồng thời tăng cường mối quan hệ với các thành viên trong gia đình. Với hơn 12.000 người cao tuổi trên cả nước sử dụng sau hai năm ra mắt, HASU là một trong những minh chứng cho thấy công nghệ có thể cải thiện chất lượng sống cho người già. Tuy nhiên, điều quan trọng hơn cả là ứng dụng này được phát triển bởi một người trẻ.

Bên cạnh những sáng kiến như HASU, còn có nhiều ví dụ khác về việc hỗ trợ người cao tuổi tiếp cận công nghệ. Trong giai đoạn COVID-19, công nghệ đã giúp người cao tuổi ở Việt Nam kết nối với gia đình thông qua các ứng dụng như Zalo và Facebook. Nhờ vào các cuộc gọi video và mạng xã hội, họ có thể duy trì liên lạc thường xuyên, giảm bớt cảm giác cô đơn và cách biệt.

Tuy nhiên, không phải ai cũng dễ dàng tiếp thu và sử

Báo cáo Tổng quan phát triển kỹ thuật số Việt Nam 2021 đã từng đưa ra con số: Chỉ có khoảng 12% người cao tuổi sở hữu điện thoại thông minh, trong đó chỉ 6% sử dụng máy tính cá nhân. Điều này cho thấy tỷ lệ tiếp cận công nghệ của nhóm người cao tuổi vẫn còn rất thấp so với người trẻ, mặc dù số lượng người dùng mạng xã hội ở Việt Nam đã chiếm gần 97,8% dân số từ 13 tuổi trở lên. Rõ ràng, con số thống kê trên không thể cải thiện nhanh chóng trong thời gian ngắn.

dụng công nghệ mới. Đơn cử với điện thoại thông minh, phần lớn người cao tuổi đều gặp khó trong việc tiếp cận bởi những nguyên nhân như giao diện phức tạp, phông chữ nhỏ, các thao tác cảm ứng khó khăn, không phù hợp với thể chất và khả năng của người cao tuổi, và lo ngại về an ninh thông tin. Do đó, để giúp người cao tuổi vượt qua những rào cản này, vai trò của những người trẻ trong gia đình là vô cùng quan trọng. Như trường hợp của bà Nguyễn Thị Xinh (73 tuổi) chia sẻ, nhờ sự kiên nhẫn hướng dẫn từ con gái và các cháu, bà đã dần làm quen với ứng dụng ngân hàng trực tuyến, từ đó tăng cường sự tự tin trong việc sử dụng điện thoại thông minh. Sự đồng hành của gia đình không chỉ giúp người cao tuổi tiếp thu kiến thức công nghệ một cách nhanh chóng hơn, mà còn giúp

họ cảm thấy an toàn hơn khi sử dụng các ứng dụng trực tuyến.

Như vậy, sự kết nối đa thế hệ không chỉ đến từ thế hệ người cao tuổi mà còn cả thế hệ trẻ, thế hệ con cháu. Việc con cháu động viên bố mẹ, ông bà sử dụng công nghệ thông qua những lợi ích thiết thực cũng là một cách hiệu quả để thúc đẩy họ tìm hiểu, học hỏi và cập nhật công nghệ mới. Một ví dụ là con cháu trong gia đình hướng dẫn người cao tuổi sử dụng các ứng dụng mua sắm, giúp họ tiết kiệm thời gian và dễ dàng hơn trong cuộc sống hàng ngày. Cùng với đó, sự kiên nhẫn và ngôn ngữ dễ hiểu, tránh các thuật ngữ kỹ thuật phức tạp cũng đóng vai trò quan trọng trong quá trình hướng dẫn người cao tuổi để dần tiếp thu và tiếp cận công nghệ. Hơn nữa, việc lặp lại các hướng dẫn một cách thường xuyên cũng sẽ

giúp người cao tuổi ghi nhớ và sử dụng thành thạo các ứng dụng công nghệ.

Thách thức và cơ hội

Không thể phủ nhận, việc sử dụng các thiết bị như điện thoại thông minh, máy tính bảng và các ứng dụng công nghệ đã mở ra nhiều cơ hội cho người cao tuổi tiếp cận thông tin, giải trí và chăm sóc sức khỏe. Tuy nhiên, vẫn còn nhiều thách thức và rào cản đối với việc thích ứng với công nghệ của nhóm người này, đòi hỏi sự hỗ trợ và đồng hành của gia đình, cộng đồng, cũng như các sáng kiến từ doanh nghiệp và tổ chức xã hội.

Một trong những thách thức lớn nhất đối với người cao tuổi không chỉ nằm ở tỷ lệ tiếp cận thấp, mà còn là khả năng tiếp thu và mong muốn chủ động tìm hiểu công nghệ. Trong khi đó, công nghệ ngày càng phát triển với tốc độ chóng mặt, tạo ra một rào cản lớn cho người cao tuổi, những người không dễ dàng thích ứng với những thay đổi này. Một nghiên cứu khác cho biết, chỉ khoảng 20% người cao tuổi cảm thấy tự tin khi sử dụng các ứng dụng trực tuyến, trong khi phần còn lại vẫn gặp khó khăn. Thêm vào đó, nhiều người cao tuổi còn gặp phải vấn đề lừa đảo trực tuyến, bị mất tiền trên mạng. Vấn đề này cho thấy người cao tuổi không chỉ gặp khó khăn trong việc sử dụng công nghệ mà còn dễ bị lợi dụng, khiến họ càng lo ngại và xa lánh công nghệ hơn.

Để giúp người cao tuổi vượt qua những thách thức này, các sáng kiến từ chính phủ và cộng đồng đã được triển khai. Bộ Thông tin và Truyền thông đã đề ra các mục tiêu hỗ trợ người cao tuổi tiếp cận công nghệ trong tiến trình chuyển đổi số quốc gia, đặc biệt thông qua các chương trình như Giảm nghèo thông tin, Xóa vùng lõm sóng và Tắt sóng 2G. Những sáng kiến này tập trung vào việc cải thiện khả năng tiếp cận thông tin cho các đối tượng có hoàn cảnh kinh tế khó khăn, bao gồm người cao tuổi, nhằm giúp họ hòa nhập vào xã hội số và nâng cao chất lượng cuộc sống. Đặc biệt, việc tắt sóng 2G đang được triển khai nhằm khuyến khích người dân chuyển sang sử dụng các công nghệ hiện đại hơn như 4G và 5G. Bên cạnh đó, chính quyền các địa phương đang đẩy mạnh công tác cấp dịch vụ hành chính công qua mạng, giúp người cao tuổi tiết kiệm thời gian và chi phí đi lại. Một sáng kiến quan trọng khác là việc thành lập các Tổ công nghệ số cộng đồng, nhằm cung cấp kiến thức và hỗ trợ người cao tuổi trong việc sử dụng công nghệ, từ đó tạo động lực giúp họ học hỏi và tận hưởng những lợi ích của Internet.

ĐỖ TRANG

NGƯỜI CAO TUỔI VÀ CÔNG NGHỆ

Muôn cách chinh phục công nghệ ở “tuổi xế chiều”

● Các tỉnh, địa phương cần chủ động mở các lớp học công nghệ giúp người cao tuổi sống vui khỏe, an toàn. (Nguồn: Kenh 14)

● Hiện nay, ở Việt Nam vẫn chưa có nhiều lớp học sử dụng công nghệ cho người già. (Nguồn: Tinhte.vn)

Thời đại khoa học, công nghệ phát triển, đối với người trẻ là một ưu thế lớn khi họ dễ dàng học hỏi, bắt kịp với thời đại. Ngược lại, người già gặp nhiều trở ngại, khó khăn khi áp dụng những công nghệ mới. Vì vậy, hiện nay, để phục vụ cuộc sống, rất nhiều người cao tuổi đã đăng ký các lớp học công nghệ.

● Các lớp học công nghệ thông tin sẽ giúp người già hòa nhập với cuộc sống. (Nguồn: Khoa hoc tre)

Những lớp học đặc biệt

Ở TP HCM, đều đặn hàng tuần, có những lớp học đặc biệt dành cho các “học sinh” đã ngoài 70, 80 tuổi. Đó là lớp học do Trung tâm phát triển khoa học và công nghệ trẻ quận 1, đã tổ chức hơn 10 năm nay nhằm tạo ra không gian sinh hoạt cho người cao tuổi. Lớp học hướng dẫn các cụ ông, cụ bà sử dụng những ứng dụng hiện đại như chuyên khoản tiền qua app của ngân hàng, kết nối Zalo, Facebook để tiện gọi điện, nhắn tin thăm hỏi bạn bè, con cháu.

Tại lớp học, có những cụ ông, cụ bà đã gần 90 tuổi, từ không biết một chút nào về công nghệ. Hiện nay, các cụ đã vượt qua rào cản, tự tin sử dụng thuần thục Email, Facebook, Tiktok chuyển và nhận tiền qua ứng dụng trên điện thoại, đặt đồ ăn qua ứng dụng, gọi video cho con cháu, tìm kiếm thông tin trên mạng và thậm chí tham gia các nhóm chia sẻ kinh nghiệm sống trên mạng xã hội...

Ở tại Hà Nội, vài năm trước đây, lớp học của Đại tá về hưu Nguyễn Minh Đức (thị trấn Xuân Mai, huyện Chương Mỹ, TP Hà Nội) đã “xóa mù” tin học miễn phí cho hàng chục người cao tuổi trong khu, góp phần hỗ trợ triển khai hiệu quả dịch vụ công trực tuyến trên địa bàn. Được biết, khi mới về hưu, ông Nguyễn Minh Đức cũng là một người không thành thạo công nghệ thông tin. Ông được con trai mua tặng cho một chiếc máy tính, sau nhiều lần tự mày mò, tìm hiểu ông đã dần sử dụng thuần thục. Nhận biết được khó khăn của các cụ ông, cụ bà đồng trang lứa, vị Đại tá này

đã mở lớp học nhỏ hướng dẫn những người cao tuổi trong địa bàn. Với việc làm của mình, ông đã nhận được Bằng khen của UBND TP Hà Nội vì có thành tích trong triển khai ứng dụng công nghệ thông tin và Bằng khen “người tốt, việc tốt” của huyện Chương Mỹ.

Hiện nay, với số lượng người sang nước ngoài, lên các thành phố lớn học tập, làm việc ngày càng nhiều. Những người cao tuổi thường chịu đựng nỗi nhớ thương con cháu, tâm trạng cô đơn, trống vắng. Các công nghệ như Zalo, Facebook, Youtube,... trở thành không gian để giúp họ giải tỏa cô đơn. Nhưng không phải người cao tuổi nào cũng có thể dễ dàng sử dụng thành thạo các ứng dụng, app điện thoại hiện đại.

Theo báo cáo Sự thật và số liệu năm 2020 của Liên minh Viễn thông Quốc tế - ITU, các nước kém phát triển có tỷ lệ dân số sử dụng Internet là 19%. Trong đó, người cao tuổi thường thiếu thuận lợi hơn khi sử dụng thiết bị kỹ thuật số. Lý do, người lớn tuổi thường hay quên, cách sử dụng một số sản phẩm công nghệ lại khá phức tạp, cần nhiều bước để vận hành.

Một cuộc khảo sát của Hội Người cao tuổi Việt Nam gần đây cho thấy, khoảng 60% người cao tuổi cảm thấy khó hòa nhập với con cháu do khoảng cách thế hệ và sự khác biệt về lối sống. Khoảng 40% người cao tuổi cho biết, họ gặp khó khăn trong việc sử dụng công nghệ hiện đại, làm tăng cảm giác bị lạc lõng và cô đơn...

Các nước trên thế giới đã có những mô hình rất thiết thực giúp người cao tuổi hòa nhập với không gian mạng.

Như Chính quyền Thủ đô Seoul ở Hàn Quốc công bố Chương trình củng cố kiến thức kỹ thuật số nhằm hỗ trợ người cao tuổi từ năm 2022. Để triển khai Chương trình, Chính quyền Seoul ban hành chính sách hợp tác với các công ty tư nhân phát triển thiết bị đầu cuối kết nối tự động và dễ sử dụng. Còn tại Singapore, Chính phủ Singapore khởi động Chương trình người cao tuổi chuyển sang kỹ thuật số (Seniors Go Digital) nhằm nâng cao hiểu biết về chuyển đổi số cho người cao tuổi. Chương trình được triển khai từ năm 2020 để hỗ trợ những người trên 60 tuổi có thể học các kỹ năng số cơ bản: Thực hiện giao dịch trực tuyến; Truy cập các dịch vụ của Chính phủ; Giao tiếp trực tuyến; Bảo vệ khỏi lừa đảo trên môi trường mạng. Từ Chương trình này, các Trung tâm Cộng đồng số Singapore ra đời, có các nhân viên xã hội hướng dẫn trực tiếp đối với từng người cao tuổi.

Có một thực tế, khi công nghệ thông tin phát triển mạnh mẽ, việc tìm hiểu và thích ứng với thiết bị công nghệ thông minh là rất cần thiết và người cao tuổi cũng không ngoại lệ. Việc “sành sỏi” công nghệ giúp người cao tuổi dễ dàng kết nối con cháu, bạn bè, chăm sóc sức khỏe, cập nhật thông tin... một cách dễ dàng. Tuy nhiên, do không có thói quen sử dụng công nghệ, nên nhiều người già trở nên lạc lõng, tự lực trong thế giới hiện nay. Con cháu của họ bận rộn nên không có nhiều thời gian hướng dẫn ông bà, cha mẹ sử dụng điện thoại, máy tính. Vì vậy, để hòa nhập với cuộc sống hiện đại, nhiều lớp học sử dụng công nghệ đã được mở ra. Nơi đây trở thành một “sân chơi” bổ ích cho các cụ già. Các cụ vừa được học sử dụng các trang mạng xã hội phổ biến, vừa kết bạn, giao lưu với nhau để cùng sống vui, sống khỏe.

Cần nhân rộng mô hình lớp học công nghệ cho người cao tuổi

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm nhấn mạnh người cao tuổi Việt Nam trong mọi thời đại lịch sử luôn xứng danh là rường cột quốc gia, xả thân vì xã tắc, là ngọn đuốc bắt diệt thấp sáng tinh thần tự chủ, tự lực, tự cường, trường tồn dân tộc.

Năm 2023, Việt Nam có dân số khoảng 100 triệu người, độ tuổi từ 65 trở lên chiếm 11,86%, dự báo tăng 17% vào năm 2030 và có thể tăng 25% vào 2050. Người cao tuổi thường cần được chăm sóc cả về mặt sức khỏe và tinh thần. Công nghệ hiện đại như điện thoại cảm ứng, máy tính, AI,... đang ngày càng phát triển mạnh mẽ, thay đổi từng ngày.

Hiện nay, xu hướng già hóa dân số trên thế giới đang ngày một tăng cao. Với trình độ học vấn trung bình cao, sức khỏe được chăm sóc tốt, người cao tuổi sẽ nhận nhiều lợi ích trong thời đại công nghệ. Lấy ví dụ, trong một báo cáo mới

của Ngân hàng Phát triển châu Á (ADB) cho biết, có nhiều nước lớn trên thế giới đang hướng đến áp dụng những chính sách công nghệ giúp cải thiện sức khỏe của người cao tuổi, tăng cường kỹ năng và mở rộng thời gian làm việc và hỗ trợ tìm việc làm phù hợp, theo nhận định. Ngoài ra, những quốc gia có tỷ lệ lão hóa nhanh và trình độ học vấn trên mức trung bình sẽ có lợi từ việc triển khai công nghệ tự động hóa và nâng cao năng suất lao động để bổ sung cho nguồn cung lao động thấp đối với công việc thường nhật.

Vì vậy, để người cao tuổi hòa nhập với cuộc sống, cần có nhiều, đa dạng các lớp công nghệ thông tin luôn được cập nhật những xu thế mới, sẵn sàng giúp người cao tuổi thích nghi với thời đại. Hiện nay, ở Việt Nam đã có một số lớp đào tạo công nghệ cho người già. Tuy nhiên, chỉ tập trung ở một số thành phố lớn như TP HCM, Hà Nội, Đà Nẵng, Cần Thơ,... Còn ở các tỉnh vùng sâu, vùng xa, người cao tuổi chưa có khái niệm phổ cập kiến thức công nghệ trong thời hiện đại.

Đặc biệt, đây là một “khoảng trống” cần được lấp đầy để bảo đảm cuộc sống vui khỏe, an toàn cho người cao tuổi. Vì thực tế, không gian mạng, vừa là “thế giới phẳng” kết nối mọi người với nhau. Nhưng đồng thời, công nghệ thông tin là một mối nguy hiểm cho người cao. Trên không gian “ảo” có rất nhiều chiêu trò bịp bợm, khiến hàng nghìn người bị lừa mất tiền mỗi ngày. Cho nên, ngoài việc dạy người cao tuổi sử dụng công nghệ, cần trang bị thông tin cần thiết về rủi ro trên thế giới mạng cho họ.

Một khảo sát về an toàn thông tin trực tuyến do Google thực hiện với hơn 1.248 người dùng Internet Việt Nam vào vài năm trước đây, cho thấy 90% người dùng đã từng tiếp xúc với lừa đảo trực tuyến và hơn 70% từng là nạn nhân. Trong đó, nhóm tuổi trên 55 đặc biệt dễ bị tổn thương với 49% đã từng bị lừa đảo. Ba lý do chính khiến người lớn tuổi “sập bẫy” lừa đảo trực tuyến là bởi họ không nhận ra tình huống là một trò lừa đảo chiếm 48%; giao dịch hoặc giải thưởng có vẻ hấp dẫn chiếm 39%, cảm thấy tò mò chiếm 38%.

Cho nên, để xây dựng một không gian mạng tiện ích, an toàn cho người cao tuổi. Điều đầu tiên các tỉnh, địa phương cần tích cực mở những lớp dạy các cụ tự tin sử dụng công nghệ. Thứ hai, tuyên truyền thông tin nâng cao cảnh giác cho người cao tuổi khi dùng mạng xã hội.

Như Cục trưởng Cục Thông tin cơ sở - Bộ TT&TT, Nguyễn Văn Tạo đã đưa ra 3 khuyến nghị khi Việt Nam đang triển khai Chiến lược quốc gia phát triển kinh tế số và xã hội đến năm 2025, định hướng đến năm 2030, đòi hỏi phải phổ cập kiến thức, kỹ năng số cho toàn dân, trong đó có nhóm người cao tuổi vốn thường gặp khó khăn trong việc tiếp cận, sử dụng công nghệ, thiết bị số trong đời sống hàng ngày. **HƯƠNG NGỌC**

NGƯỜI CAO TUỔI VÀ CÔNG NGHỆ

Y tế số chăm sóc sức khỏe người cao tuổi

● Chuyển đổi số tạo sự thuận lợi cho người cao tuổi khi đến khám, chữa bệnh. (Hình minh họa - Nguồn: BHXH Việt Nam)

● Áp dụng khoa học công nghệ, thiết bị hiện đại trong khám, chữa bệnh người cao tuổi. (Ảnh: TTXVN)

Trong những năm qua, chuyển đổi số trở thành trọng tâm công tác của ngành Y tế, việc ứng dụng công nghệ thông tin, áp dụng khoa học công nghệ góp phần cải thiện chất lượng dịch vụ chăm sóc sức khỏe toàn diện cho người dân. Đặc biệt, với người cao tuổi, chuyển đổi số còn giúp ngành Y tế chủ động thích ứng với già hóa dân số, đáp ứng nhu cầu chăm sóc sức khỏe người cao tuổi.

Đẩy mạnh chuyển đổi số y tế

Trước bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang diễn ra mạnh mẽ trên quy mô toàn cầu, chuyển đổi số vừa là xu hướng phổ biến, vừa là yêu cầu tất yếu, khách quan đối với mỗi quốc gia và trong mọi lĩnh vực. Xác định, đây là “bệ đỡ” giúp Việt Nam phát triển kinh tế, nâng cao chất lượng cuộc sống, thúc đẩy tiến bộ xã hội. Những năm qua, Đảng và Nhà nước ta vạch rõ chuyển đổi số là một chủ trương lớn, đột phá quan trọng, là nhiệm vụ có ý nghĩa chiến lược, vừa cấp bách, vừa lâu dài của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội.

Là một trong các lĩnh vực có tác động lớn đến xã hội, liên quan hằng ngày tới cuộc sống người dân, quá trình chuyển đổi số y tế là một yêu cầu mang tính ưu tiên, tất yếu, đồng thời là nền tảng, động lực cho sự phát triển của ngành Y tế trong thời kỳ mới. Do đó, Bộ Y tế đặt mục tiêu chuyển đổi số là một trọng tâm công tác của ngành Y tế, ưu tiên nguồn lực, đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin, áp dụng khoa học công nghệ.

Nhằm triển khai thực hiện đầy đủ, kịp thời các chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước, chỉ đạo của Chính phủ, Thủ tướng về chuyển đổi số, ngày 3/2/2023, Ban Cán sự Đảng Bộ Y tế đã ban hành Nghị quyết số 157-NQ/BCSD “Về chuyển đổi số y tế đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”. Thực tế cho thấy, kể từ khi ban hành Nghị quyết đến nay, ngành Y tế đã có

những bước chuyển mình mạnh mẽ trong chuyển đổi số, từ hoàn thiện chính sách, quy định cho chuyển đổi số; phát triển hạ tầng số; phát triển nguồn nhân lực chuyển đổi số; an toàn thông tin cho đến phát triển kinh tế số và xã hội số. Với quan điểm lấy người dân làm trung tâm, các hoạt động chuyển đổi số y tế tập trung vào việc gia tăng lợi ích cho người dân trong việc chăm sóc và bảo vệ sức khỏe, tạo điều kiện để người dân được tiếp cận các dịch vụ y tế kịp thời, hiệu quả...

Đơn cử, việc ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý khám bệnh, chữa bệnh và giám định thanh toán bảo hiểm y tế (BHYT), khám, chữa bệnh từ xa, đến nay đã kết nối liên thông 99,5% cơ sở khám bệnh, chữa bệnh trên toàn quốc với hệ thống giám định của Bảo hiểm xã hội (BHXH) Việt Nam. Từ ngày 1/7/2024, giấy chuyển tuyến, giấy hẹn tái khám cũng bắt đầu được thí điểm tích hợp lên Cổng tiếp nhận thông tin giám định BHYT của BHXH Việt Nam.

Trên ứng dụng VNeID, thẻ BHYT, thông tin BHXH đã được tích hợp cùng các loại giấy tờ, dịch vụ khác. Theo báo cáo của cơ quan BHXH Việt Nam, tỷ lệ đồng bộ giữa Số Căn cước công dân và Số định danh cá nhân với Số thẻ BHYT đạt tỷ lệ 94%. Trong tương lai, Bộ Y tế sẽ tiếp tục phối hợp cùng BHXH Việt Nam và Bộ Công an để tích hợp giấy chuyển tuyến điện tử và giấy hẹn khám lại điện tử lên VNeID. Đây là

tiền đề quan trọng cho việc tích hợp dữ liệu khám, chữa bệnh của người dân từ các cơ sở khám, chữa bệnh khác nhau dựa trên Số định danh cá nhân và Số căn cước công dân hình thành Số sức khỏe điện tử toàn dân, mở ra một chương mới cho kỷ nguyên chuyển đổi số trong khám, chữa bệnh chăm sóc sức khỏe Nhân dân.

Bên cạnh đó, 100% bệnh viện đã triển khai hệ thống thông tin bệnh viện (HIS); hầu hết bệnh viện đã triển khai phần mềm quản lý xét nghiệm (LIS); nhiều bệnh viện sử dụng hệ thống lưu trữ và truyền tải hình ảnh y tế (PACS) không in phim; hệ thống Telehealth đã kết nối tới tất cả cơ sở y tế tuyến huyện. Nền tảng Hỗ trợ tư vấn khám, chữa bệnh từ xa (VTelehealth), giải pháp Kiosk y tế thông minh, dịch vụ thanh toán quét mã QR không dùng tiền mặt, hồ sơ sức khỏe điện tử, kê khai đơn thuốc điện tử... đều được triển khai tại các địa phương, góp phần nâng cao chất lượng chăm sóc sức khỏe cho người dân.

Ngoài ứng dụng công nghệ thông tin, ngành Y tế Việt Nam còn áp dụng khoa học công nghệ trên nhiều lĩnh vực, bước đầu làm chủ nhiều công nghệ chế tạo sản phẩm công nghệ cao như: Máy laser, sản xuất stent sử dụng trong tim mạch, thủy tinh thể trong nhãn khoa, chuyên giao và ứng dụng thành công trong sản xuất máy thở phục vụ bệnh nhân COVID-19. Sự phát triển khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo trong

lĩnh vực y tế đã và đang giải quyết những thách thức và nhu cầu ngày càng tăng của hoạt động chăm sóc sức khỏe, trong tất cả các khâu từ chăm sóc sức khỏe ban đầu, dự phòng bệnh tật, khám bệnh, chữa bệnh, sản xuất thuốc, vaccine, sinh phẩm và thiết bị y tế.

Hỗ trợ chăm sóc sức khỏe toàn diện cho người cao tuổi

Có thể thấy, trong hành trình chuyển đổi số ngành Y tế, sự đổi mới và tân tiến mang lại nhiều lợi ích cho xã hội, nói cách khác chuyển đổi số đại diện cho thế hệ y tế thời kỳ mới, thúc đẩy cơ hội bình đẳng trong việc giúp người dân tiếp cận dịch vụ chăm sóc y tế theo hướng cải thiện và cá nhân hoá. Sự thay đổi này có ý nghĩa rất lớn trong việc nâng cao chất lượng dịch vụ chăm sóc sức khỏe toàn diện cho người dân, nhất là người cao tuổi.

Là một trong những quốc gia có tốc độ già hóa dân số nhanh nhất thế giới với dự đoán số người cao tuổi đạt 16,8 triệu vào năm 2039 và 25,2 triệu vào năm 2069, Việt Nam đang phải đối mặt với thách thức chăm sóc sức khỏe người cao tuổi. Nhằm tháo gỡ thách thức trên, những năm qua Đảng và Nhà nước ta đã tích cực triển khai nhiều giải pháp, Nghị quyết số 21-NQ/TW ngày 25/10/2017 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng nhấn mạnh tầm quan trọng của việc chủ động thích ứng với già hóa dân số, tăng cường cung cấp dịch vụ chăm sóc sức khỏe cho người cao tuổi,

trong đó chú trọng việc ứng dụng công nghệ thông tin, áp dụng khoa học công nghệ.

Một trong những vấn đề nổi trội trong hệ thống chăm sóc sức khỏe cho người cao tuổi là việc nhiều người gặp khó khăn trong việc đến bệnh viện hoặc cơ sở y tế để thăm khám. Một phần vì “tuổi cao, sức yếu”, một phần vì khoảng cách địa lý, nhất là với đối tượng người cao tuổi tại nông thôn, vùng sâu, vùng xa. Khắc phục khó khăn này, dịch vụ Telehealth hay Telemedicine (tư vấn sức khỏe từ xa) đã được triển khai tại nhiều bệnh viện, cơ sở y tế. Dịch vụ này cho phép người cao tuổi tiếp cận gần hơn với các hệ thống y tế, đội ngũ y bác sĩ trong việc tư vấn, thăm khám và chữa bệnh từ xa, từ đó xoa bỏ “nút thắt” giao tiếp vật lý và khó khăn di chuyển.

Đối với dịch vụ thăm khám trực tiếp, lợi ích rõ rệt nhất mà chuyển đổi số y tế mang lại cho người cao tuổi là sự thuận tiện trong quá trình khám, chữa bệnh. Nhiều người cao tuổi thường ám ảnh trước tình trạng xếp hàng chờ đợi và thực hiện các thủ tục hành chính phức tạp gây phiền hà. Tuy nhiên, với mô hình ứng dụng công nghệ thông tin hiện nay, người cao tuổi có thể thực hiện các thủ tục nhanh chóng và dễ dàng hơn, rút ngắn thời gian khám bệnh một cách đáng kể.

Quan trọng hơn cả, các bệnh viện và cơ sở y tế hiện nay đã áp dụng công nghệ thông tin để lưu trữ toàn bộ dữ liệu và bệnh án của bệnh nhân trên hệ thống trực tuyến, nhằm cải thiện quá trình thăm khám và chữa bệnh. Nhờ đó, người bệnh và gia đình có thể dễ dàng quản lý và theo dõi thông tin y tế xuyên suốt. Tất cả thông tin liên quan đến người cao tuổi, bao gồm thông tin cá nhân, số lần khám, kết quả xét nghiệm, chẩn đoán và đơn thuốc điện tử, đều được số hóa và lưu trữ một cách khoa học theo cấp độ bảo mật cao, được quản lý theo mã số riêng biệt.

Ngoài ra, để đáp ứng nhu cầu chăm sóc sức khỏe ngày càng tăng của người cao tuổi, nhiều ứng dụng chăm sóc sức khỏe đã được ra mắt. Các ứng dụng cho phép người cao tuổi và gia đình theo dõi tình trạng sức khỏe một cách dễ dàng và hiệu quả. Bao gồm các tính năng như theo dõi các chỉ số sức khỏe hàng ngày, theo dõi huyết áp hay lượng đường trong máu, nhắc nhở uống thuốc và cung cấp thông tin về các bệnh thường gặp, chế độ dinh dưỡng, tập luyện thông qua video và hình ảnh. Ứng dụng còn kết nối với các chuyên gia y tế, giúp người cao tuổi nhận được tư vấn kịp thời cũng như có nút SOS khi cần hỗ trợ khẩn cấp. Có thể thấy, những ứng dụng này không chỉ đáp ứng nhu cầu chăm sóc sức khỏe chung mà còn đặc biệt hỗ trợ chăm sóc sức khỏe cho người cao tuổi trong bối cảnh công nghệ số 4.0. **LINH CHI**

NGƯỜI CAO TUỔI VÀ CÔNG NGHỆ

Công nghệ giúp người cao tuổi vượt khủng hoảng tâm lý

Tình trạng người cao tuổi ở Việt Nam bị “bỏ rơi” và không hòa nhập với con cháu đang ngày càng trở thành một vấn đề nghiêm trọng, ảnh hưởng lớn đến sức khỏe tâm lý của họ. Trong bối cảnh này, việc áp dụng công nghệ vào hỗ trợ khủng hoảng tâm lý cho người cao tuổi không chỉ mang lại lợi ích thiết thực cho chính họ, mà còn giúp giảm bớt gánh nặng cho gia đình và cộng đồng.

Vấn đề sức khỏe tâm lý ở người cao tuổi

Nhiều người vẫn thường cho rằng trong xuyên suốt quá trình phát triển từ khi sinh ra, thanh, thiếu niên là lứa tuổi nhạy cảm nhất với những phát triển về mặt tâm lý nhanh chóng và rõ rệt. Quan điểm này không sai, nhưng vẫn còn một lứa tuổi khác có tâm lý nhạy cảm không kém, đó là người cao tuổi. Theo thời gian, sau khi đạt tới đỉnh cao ở tuổi trưởng thành, chức năng cơ thể và khả năng nhận thức bắt đầu suy giảm khi bước vào giai đoạn “xế chiều”. Đây chính là quá trình lão hóa, một quy luật tự nhiên của sự phát triển.

Lão hóa khiến người cao tuổi phải đối mặt với nhiều thay đổi, cả về thể chất lẫn tinh thần. Khi tuổi càng cao cơ thể càng nhanh bị lão hóa, sức khỏe người già cũng vì thế mà giảm sút nhanh chóng. Sự suy giảm về sức khỏe dẫn đến những thay đổi về tính cách nên cảm xúc của người cao tuổi có nhiều thay đổi bất thường. Họ thường dễ xúc động, do đó, nếu không được quan tâm, chăm sóc, người cao tuổi rất dễ nổi cáu, phát sinh mâu thuẫn với con cháu. Đây cũng là một trong những nguyên nhân tạo nên khoảng cách giữa người già và người trẻ.

Thực tế cho thấy, hiện nay thế hệ con cháu thường ít có sự tương tác với thế hệ ông bà, nguyên nhân dẫn đến tình trạng trên đa phần là do con cháu mãi mê, bận rộn bởi cuộc sống bên ngoài. Khi sự tương tác giữa các thế hệ giảm đi, người cao tuổi thường cảm thấy một mình và bị lãng quên. Cộng với việc, năm

● Lớp học công nghệ miễn phí dành cho người cao tuổi. (Ảnh: Ngọc Ngân)

tháng trôi qua, các vòng tròn kết nối xã hội của người cao tuổi dần bị thu hẹp, người cao tuổi rất dễ rơi vào trạng thái cô đơn và cảm thấy bị cô lập với xã hội.

Điều này có thể tác động không nhỏ đến sức khỏe tinh thần và thể chất của họ, khiến người cao tuổi dễ bị tổn thương về mặt tâm lý. Từ đó, những khủng hoảng tâm lý như cảm giác bất lực, chán nản, mệt mỏi, tự ái, cáu gắt và lo lắng xuất hiện ngày càng nhiều. Thông thường khi có những dấu hiệu trên người già rất dễ mắc các bệnh lý người cao tuổi như trầm cảm, mất trí nhớ tạm thời và thiếu minh mẫn.

Trong đó, trầm cảm có tỷ lệ mắc cao ở người cao tuổi nhưng thường bị bỏ qua. Trầm cảm ở người cao tuổi thường là đợt trầm cảm tái diễn của bệnh lý cảm xúc khởi phát từ trước (trầm cảm khởi phát sớm). Trầm cảm ở người cao tuổi còn là những khởi phát sau tuổi 65 (trầm cảm khởi phát muộn). Yếu tố nguy cơ gây trầm cảm ở người cao tuổi được chia thành các yếu tố về mặt sinh học (giới tính, tiền sử trầm cảm trước đây, bệnh lý cơ thể, đau mạn tính, rối loạn giấc ngủ) và yếu tố về mặt tâm lý- xã hội (biến cố trong gia đình như mất người thân, ly hôn, cô đơn hoặc hoàn cảnh xã hội như thiếu sự trợ giúp của xã hội, thiếu kết nối xã hội, thu nhập thấp). Tỷ lệ mắc trầm cảm ở nữ giới cao hơn so với nam giới, có thể lên đến gấp đôi ở tuổi trẻ, nhưng khác biệt này dần thu hẹp ở các độ tuổi cao hơn.

Về dấu hiệu nhận biết bệnh, nếu như trầm cảm ở người trẻ

Một cuộc khảo sát gần đây của Hội Người cao tuổi Việt Nam cho thấy, khoảng 60% người cao tuổi cảm thấy khó khăn trong việc hòa nhập với con cháu do khoảng cách thế hệ và sự khác biệt trong lối sống. Khoảng 40% trong số họ cũng cho biết gặp khó khăn khi sử dụng công nghệ hiện đại, từ đó gia tăng cảm giác lạc lõng và cô đơn.

dễ nhận thấy thông qua sắc mặt, cảm xúc thì người cao tuổi có hai dấu hiệu then chốt là quan tâm quá mức về sức khỏe và biểu hiện buồn chán không nổi trội. Nếu người cao tuổi xuất hiện các triệu chứng như than phiền về sức khỏe, lo âu hoặc ám ảnh, giảm quan tâm thích thú, suy giảm trí nhớ, rối loạn hành vi, thay đổi khẩu vị, chán ăn, trọng lượng cơ thể thay đổi, khó ngủ, thức giấc nhiều lần trong đêm, tỉnh giấc sớm, mệt mỏi hoặc có ý nghĩ phạm lỗi và ý định tự tử, thậm chí có kế hoạch hoặc đã thử tự tử, rất có thể họ đang mắc trầm cảm.

Đáng chú ý là những triệu chứng này thường bị bỏ qua hoặc bị nhầm lẫn với những vấn đề bình thường của tuổi già, dẫn đến việc trầm cảm ở người cao tuổi thường được phát hiện và điều trị muộn. Hậu quả là, tình trạng bệnh có thể trở nên nghiêm trọng hơn, không chỉ ảnh hưởng đến chất lượng cuộc sống mà còn có thể dẫn đến các vấn đề sức khỏe khác. Do đó, việc nhận diện và điều trị trầm cảm ở người cao tuổi là rất quan trọng để ngăn ngừa những hệ lụy nghiêm trọng.

Tìm thấy niềm vui từ công nghệ

Thông thường, các phương pháp điều trị trầm cảm người cao tuổi thường thấy bao gồm sử dụng thuốc chống trầm cảm,

các biện pháp tâm lý và các phương pháp thư giãn luyện tập. Quan trọng nhất, trầm cảm ở người cao tuổi là căn bệnh thường gặp ở những người già cô đơn, thiếu sự chăm sóc của gia đình, ít giao tiếp xã hội, gặp khó khăn áp lực trong cuộc sống, do đó cần sự hỗ trợ chặt chẽ từ phía gia đình, người thân và cộng đồng.

Tuy nhiên, với cuộc sống bận rộn như hiện nay, việc gia đình, người thân có thể theo sát, bên cạnh người cao tuổi mọi lúc, mọi nơi rất khó. Điều này khiến các vấn đề khủng hoảng tâm lý của người cao tuổi tiếp diễn thường xuyên và dễ tái đi tái lại. Trong bối cảnh này, công nghệ đã xuất hiện như một giải pháp hiệu quả, giúp kết nối và hỗ trợ người cao tuổi một cách kịp thời. Nhưng để làm được điều đó, trước hết người cao tuổi cần phải làm quen với công nghệ.

Là một trong các quốc gia có tốc độ già hóa dân số nhanh nhất thế giới, những người từ 60 tuổi trở lên chiếm gần 12% tổng dân số vào năm 2019 và đến năm 2050, con số này sẽ tăng lên hơn 25%. Tuy nhiên, chỉ một tỷ lệ nhỏ trong số họ có cơ hội tiếp cận và sử dụng các thiết bị công nghệ số. Hệ quả là, công nghệ trở thành rào cản, ngăn cản người cao tuổi hòa nhập với xã hội hiện đại, làm gia tăng cảm

giác cô đơn và tách biệt của họ trong giai đoạn tuổi “xế chiều”.

Muốn người cao tuổi làm quen với công nghệ, sự đồng hành, giúp đỡ của thế hệ trẻ là rất quan trọng. Quá trình dạy ông bà cách sử dụng các thiết bị điện tử là cơ hội quý giá để con cháu tương tác với ông bà, tạo dựng mối liên kết gần gũi hơn. Điều này không chỉ giúp xóa nhòa khoảng cách giữa hai thế hệ mà còn mang lại cho người cao tuổi cảm giác được quan tâm và yêu thương.

Bên cạnh đó, nhiều lớp học được tổ chức tại một số địa phương nhằm hướng dẫn người cao tuổi ứng dụng công nghệ trên điện thoại và các thiết bị điện tử. Đây là một trong những giải pháp vừa thiết thực, vừa nhân văn, cho kết quả rất tích cực. Những lớp học này không chỉ giúp người cao tuổi làm quen với các ứng dụng cơ bản như gọi video, nhắn tin hay sử dụng mạng xã hội, mà còn mở ra không gian giao lưu thú vị giữa những người cùng trang lứa.

Được khởi xướng từ năm 2010, lớp học công nghệ miễn phí dành cho người cao tuổi do Trung tâm phát triển khoa học và công nghệ trẻ quận 1, TP HCM tổ chức đã thu hút hàng ngàn học viên tham gia. Mỗi khóa học kéo dài 4 tuần, bắt đầu từ những kiến thức căn bản như cách mở và tắt máy tính. Học viên sẽ dần làm quen với việc sử dụng các ứng dụng phổ biến trên điện thoại. Ngoài ra, lớp học còn cung cấp hướng dẫn về cách sử dụng các ứng dụng hữu ích khác như Zalo và Facebook, giúp người cao tuổi dễ dàng kết nối với gia đình và bạn bè.

Sau khi kết thúc khóa học, hầu hết các cụ ông, cụ bà đều sử dụng thuần thục các ứng dụng phổ biến, quan trọng nhất là biết cách liên hệ với con cháu thông qua điện thoại. Không chỉ vậy, người cao tuổi còn có thể truy cập Internet để đọc báo, xem video trên YouTube,... vừa đáp ứng nhu cầu cập nhật tin tức, vừa giải trí. Chưa hết, việc tìm hiểu thông tin về sức khỏe và chế độ dinh dưỡng cũng trở nên dễ dàng hơn. Người cao tuổi có thể tìm hiểu về các bài tập thể dục nhẹ nhàng, phương pháp ăn uống lành mạnh và các mẹo chăm sóc sức khỏe phù hợp. Điều này khuyến khích người cao tuổi duy trì một lối sống tích cực và chủ động hơn trong việc chăm sóc sức khỏe của bản thân.

Công nghệ không chỉ đơn thuần là phương tiện giao tiếp, mà còn là cầu nối giúp người cao tuổi cảm thấy mình vẫn được quan tâm và có giá trị trong xã hội. Việc hỗ trợ người cao tuổi tiếp cận công nghệ cũng là giúp họ xóa bỏ khoảng cách thế hệ với con cháu, tự tìm thấy niềm vui và tăng sự gắn kết trong cộng đồng. **TUỆ ANH**

NGƯỜI CAO TUỔI VÀ CÔNG NGHỆ

Tăng “sức đề kháng” ngăn chặn nạn lừa đảo trên mạng với người cao tuổi

● Công nghệ giúp người cao tuổi có công cụ giải trí, kết nối, nhưng đồng thời tiềm ẩn nhiều rủi ro bị lừa đảo. (Ảnh: Kỳ Lục)

Trong kỷ nguyên số, người cao tuổi trở thành nhóm đối tượng yếu thế, dễ bị lợi dụng trên môi trường mạng. Thực tế đã chứng kiến không ít trường hợp người cao tuổi bị lừa với số tiền lớn, gây ra những hậu quả nghiêm trọng cả về tài chính lẫn tinh thần. Câu hỏi đặt ra là cần làm gì để ngăn chặn vấn nạn này?

● Gia đình cần có sự đồng hành, hướng dẫn, cảnh báo, giúp người cao tuổi tăng “sức đề kháng” khi tham gia mạng xã hội.

Người cao tuổi - “con môi” lý tưởng của lừa đảo mạng

Mới đây, bà N.T.H, ngụ TP Hồ Chí Minh, 58 tuổi đã đến cơ quan chức năng trình báo vì bị lừa đảo bởi thủ đoạn kết bạn trên mạng. Chồng mất sớm, không có con, bà sống độc thân nhiều năm nay. Một ngày, một người đàn ông tự xưng là doanh nhân gốc Việt quốc tịch Mỹ kết bạn với bà trên Facebook, thường xuyên trò chuyện, ân cần quan tâm, chăm sóc bà. Sau khi xác lập mối quan hệ “hẹn hò”, người này hẹn dịp cuối năm sẽ về thăm và tiễn xa hơn với bà H. Đồng thời, người này nhờ bà chuyển giúp một số tiền đến đối tác làm ăn ở Việt Nam vì hiện tại cần gấp mà chuyển khoản xuyên quốc gia gặp khó khăn. Xiêu lòng bởi những lời thuyết phục, yêu thương, hứa hẹn đường mật, bà H. đã tin tưởng gửi một khoản tiền lớn giúp người đàn ông nói trên, sau đó tiếp tục gửi tiền thêm 2 lần nữa. Tổng cộng ba lần chuyển khoản lên đến hơn 800 triệu đồng và đó là tiền dành dụm của cả đời bà. Sau khi cảm thấy có nghi vấn và từ chối chuyển khoản lần thứ 4, đối tượng nói trên đã cắt đứt mọi liên lạc với bà H.

Thực tế, thời gian qua đã có quá nhiều trường hợp người cao tuổi rơi vào “cái bẫy” lừa đảo trên mạng, từ “bẫy” hẹn hò đến mua hàng online, đầu tư tài

chính, nhận trúng thưởng... Số tiền lừa đảo có thể là vài trăm ngàn đồng cho đến vài tỉ đồng. Nhiều người cao tuổi đã rơi vào khủng hoảng, sang chấn tâm lý, suy sụp, thậm chí phải nhập viện khi mất đi số tiền quá lớn, đôi khi còn là tiền vay mượn, huy động của người thân, bạn bè vì quá tin vào đối tượng lừa đảo. Đã có trường hợp, có cụ già vì quá xấu hổ với con cháu đã bỏ đi khỏi nhà, cắt liên lạc khiến gia đình phải khổ sở tìm kiếm.

Báo cáo về tình trạng lừa đảo qua mạng tại Việt Nam năm 2023 do Liên minh Chống lừa đảo toàn cầu (GASA) và Dự án xã hội chống lừa đảo phối hợp công bố, có gần 16 tỷ USD do người Việt Nam bị lừa đảo qua mạng trong tổng số 53 tỷ USD toàn cầu. Nhận định của các chuyên gia, những con số này cho thấy, Việt Nam là “vùng trũng” nhận thức thông tin và sử dụng mạng.

Theo thống kê của Cục An toàn thông tin (Bộ Thông tin và Truyền thông), trong 11 tháng đầu năm 2023, cơ quan này đã nhận được gần 16.000 phản ánh về các trường hợp lừa đảo trên mạng internet; trong đó, 91% liên quan đến giả mạo, lừa đảo trong lĩnh vực ngân hàng - tài chính. Đồng thời, nhận định của cơ quan quản lý cho thấy, tội phạm lừa đảo thời gian qua vừa có sự cập

nhập một số hình thức lừa đảo mới, vừa có sự chuyển hướng mở rộng đối tượng nạn nhân, mà cụ thể, trẻ em và người cao tuổi đang là đối tượng “lý tưởng” để chúng nhắm đến. Lý do là vì đây là những đối tượng đều có điện thoại thông minh, nhưng khả năng nhận diện các dấu hiệu, hành vi lừa đảo còn khá thấp.

Bộ Công an đã liệt kê 24 hình thức lừa đảo trực tuyến, từ những hình thức tinh vi nhất như lừa đảo bằng các video deepfake (hình ảnh, thông tin giả mạo, sai sự thật), đến giả danh cơ quan công an, viện kiểm sát, tòa án, cán bộ thuế gọi điện qua giao thức internet hăm dọa người bị hại, sau đó chiếm đoạt thông tin cá nhân và chiếm đoạt tài sản. Kẻ xấu còn dựng ra nhiều kịch bản để lừa người dùng vào “bẫy”, dụ dỗ nạp tiền làm nhiệm vụ online, giả mạo người thân yêu cầu chuyển tiền, giả mạo luật sư, cam kết lấy lại tiền...

Cạnh đó, lừa đảo qua giao dịch trực tuyến cũng là thủ đoạn rất thường gặp khi sử dụng đối với người cao tuổi. Kẻ lừa đảo lợi dụng sự thiếu kinh nghiệm của người cao tuổi trong việc mua sắm trực tuyến, dụ dỗ họ mua các sản phẩm giả mạo hoặc không rõ nguồn gốc với giá cao, sau đó không giao hàng hoặc giao hàng kém chất lượng.

Những thủ đoạn này không chỉ gây tổn hại về tài chính mà còn làm người cao tuổi mất lòng tin vào xã hội, ảnh hưởng nghiêm trọng đến tâm lý và tinh thần, trở nên dễ tổn thương hơn trong các mối quan hệ hàng ngày.

Làm gì để tăng “sức đề kháng”?

Theo các chuyên gia về an ninh mạng, người cao tuổi dễ bị lừa đảo trên mạng vì nhiều nguyên nhân, chủ yếu liên quan đến sự thiếu hiểu biết về công nghệ và khả năng cập nhật thông tin kém so với các thế hệ trẻ hơn. Họ thường không có kỹ năng nhận diện các rủi ro trực tuyến và thiếu kinh nghiệm sử dụng mạng xã hội hoặc các giao dịch điện tử, từ đó trở thành mục tiêu dễ dàng cho những kẻ lừa đảo. Bên cạnh đó, tâm lý tin tưởng, thiếu cảnh giác cũng khiến người cao tuổi dễ bị thuyết phục hơn, nhất là với những lời mời gọi liên quan đến tiền bạc, trúng thưởng hay các giao dịch có vẻ hấp dẫn.

Theo các chuyên gia, để tăng “sức đề kháng” cho người cao tuổi trước nạn lừa đảo trên mạng, cần có sự đồng hành của gia đình, cộng đồng và cơ quan chức năng.

Trong đó, vấn đề hướng dẫn, đồng hành, nâng cao nhận thức sử dụng mạng của gia đình đối với người cao tuổi là quan trọng hàng đầu. Hiện nay, nhiều con cái vì bận rộn thường “để mặc” cha mẹ lang thang với thế giới ảo. Điều này rất

nguy hiểm vì khi không có sự trang bị kiến thức tốt, người cao tuổi nhanh chóng trở thành “con môi” cho các cạm bẫy mạng. Chính vì thế, khi người cao tuổi tham gia vào thế giới công nghệ, chính gia đình cần hướng dẫn cho họ về cách sử dụng mạng sao cho hợp lý, về các dấu hiệu lừa đảo phổ biến, giúp họ nhận biết những nguy cơ tiềm ẩn.

Con cháu nên thường xuyên kiểm tra các hoạt động tài chính và tương tác trên mạng của người lớn tuổi trong gia đình, nhằm phát hiện và ngăn chặn kịp thời nếu có bất kỳ dấu hiệu bất thường nào. Gia đình cũng có thể sử dụng đến các phần mềm bảo vệ và cảnh báo lừa đảo cần được cài đặt trên thiết bị của người cao tuổi. Điều này không chỉ giúp bảo vệ thông tin cá nhân mà còn ngăn chặn các trang web lừa đảo, cuộc gọi giả mạo hay email lừa đảo tiếp cận.

Anh Lâm Quan Quân, kĩ sư công nghệ đang làm việc tại một công ty phần mềm ở Phú Nhuận, TP Hồ Chí Minh chia sẻ: “Tôi nghĩ, điều đầu tiên con cái, người thân cần làm ngay sau khi mua điện thoại thông minh cho cha mẹ không phải là cài đặt, hướng dẫn sử dụng các ứng dụng giải trí, mà phải là sự “tập huấn” kĩ lưỡng cho cha mẹ về cách sử dụng mạng xã hội sao cho tích cực, an toàn thay vì để cho cha mẹ tự mày mò. Bản thân tôi, khi hướng dẫn cha mẹ sử dụng điện thoại thông minh và tham gia vào công nghệ, đầu tiên là hướng dẫn cha mẹ tạo mật khẩu cho các tài khoản và học cách ghi nhớ tài khoản ấy, đồng thời tuyệt đối không cung cấp các tài khoản cho bất cứ ai ngoài con cái và cũng cung cấp trực tiếp chứ không gửi online. Các ứng dụng loại bỏ thông tin xấu, tiêu cực, phản cảm hay nhận diện lừa đảo cũng được tôi cài đặt trong máy cha mẹ. Nhưng quan trọng nhất là phải giải thích rõ ràng cho cha mẹ hiểu những nguy cơ thiếu an toàn tiềm ẩn trên mạng để cha mẹ có thể nâng cao sự đề phòng, không chủ quan, thiếu hiểu biết. Đồng thời nhấn mạnh việc luôn hỏi ý kiến con cái trước khi tham gia bất cứ giao dịch chuyên tiền nào, dù là người quen hay người lạ. Tôi nghĩ tất cả kĩ năng này thì không cần người trong nghề, mà bất cứ con cái nào, một khi nghĩ đến và dành thời gian cho cha mẹ đều có thể hướng dẫn tốt được. Đừng để cha mẹ “cô đơn trên mạng”, vì như thế rất nguy hiểm cho các cụ, hệ quả khó lường”.

Về vai trò của xã hội, thiết nghĩ, các tổ chức xã hội cũng cần thường xuyên có các khóa tập huấn ngắn hạn về kỹ năng sử dụng mạng an toàn cho người cao tuổi, từ đó giúp họ tự nâng cao nhận thức, bảo vệ chính mình. Ở vai trò quản lý, các cơ quan chức năng rất cần thiết đẩy mạnh công tác tuyên truyền, đặc biệt là cung cấp thông tin kịp thời về các thủ đoạn lừa đảo mới nhất. Đồng thời, cần có các biện pháp xử lý nghiêm khắc các đối tượng lừa đảo, nhằm răn đe và giảm thiểu vấn nạn này. **NGỌC MAI**

NGƯỜI CAO TUỔI VÀ CÔNG NGHỆ

ĐỂ NGƯỜI CAO TUỔI TỰ TIN DÙNG CÔNG NGHỆ:

Cần hoàn thiện khung chính sách

● Ảnh minh họa. (Nguồn: 425 Magazine)

Bên cạnh việc phát huy các chính sách, pháp luật và thiết chế hiện có, thì cũng rất cần có thêm khung chính sách thúc đẩy để tăng khả năng tiếp cận với các kiến thức, công nghệ mới cho người cao tuổi.

Dạy người cao tuổi có thể sử dụng công nghệ - nội dung cần được quy định

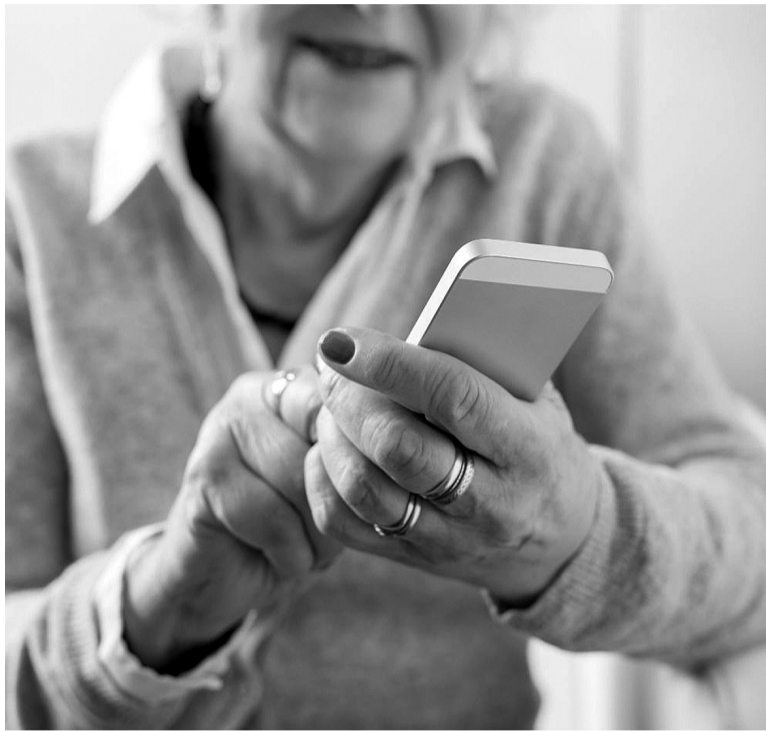
Theo thống kê từ Hội Người cao tuổi Việt Nam, hiện cả nước có trên 6,5 triệu người cao tuổi tham gia lao động sản xuất, kinh doanh, 656.000 người tham gia công tác đảng, đoàn thể, thanh tra nhân dân, hòa giải cơ sở; trên 300.000 người tham gia các tổ an ninh nhân dân phòng, chống tội phạm, giữ gìn trật tự cơ sở... Trong giai đoạn 2017 - 2022, người cao tuổi cả nước đã đóng góp hơn 10,6 triệu ngày công; đóng góp kinh phí, hiến 2,4 triệu m² đất để xây dựng, sửa chữa đường làng, kênh mương, nhà văn hóa, trường học, trạm y tế, nơi sinh hoạt cộng đồng, với giá trị hàng chục nghìn tỷ đồng, góp phần thay đổi diện mạo đô thị và nông thôn. Nhiều người cao tuổi tiếp tục tham gia quản lý, giảng dạy ở các trường tư thục mầm non, phổ thông, đại học. Nhiều người cao tuổi là nhà khoa học, nghệ nhân văn hóa vẫn hăng say làm việc, tạo ra những sản phẩm, tác phẩm có giá trị cao, góp phần vào sự phát triển của đất nước...

Sự thay đổi liên tục của nền kinh tế và Cách mạng công nghệ 4.0, chất lượng cuộc sống được xem là một trong khái niệm quan trọng trong phát triển chính sách và an sinh xã hội. Các vấn đề đối với người cao tuổi cũng không nằm ngoài khái niệm này. Hiện nay, đối với người cao tuổi ở Việt Nam, các chính sách hiện có chủ yếu tập trung vào các khung chính sách liên quan đến khám, chữa bệnh và phát triển mạng lưới khám, chữa bệnh dành cho người cao tuổi, chưa chú ý các khía cạnh nhu cầu khác của người cao tuổi.

Đơn cử như, mặc dù đã có khung chính sách liên quan đến sử dụng công nghệ để phục vụ lợi ích đời sống của người cao tuổi, nhưng những định hướng và quy định hướng dẫn triển khai cụ thể cũng như quy định hướng dẫn giáo dục về công nghệ trong đời sống vẫn chưa được xây dựng và đề giúp cho người cao tuổi có thể sử dụng công nghệ.

Trong khi đó, được tiếp tục học hỏi để có thể sử dụng công nghệ là nhu cầu rất lớn của người cao tuổi, bởi người cao tuổi đều nhận thức được rằng biết sử dụng công nghệ mang lại rất nhiều lợi ích như: kết nối với con cháu, bạn bè, thoát khỏi cảm giác cô đơn, bị bỏ quên của người già... Đơn cử như Trung tâm Phát triển khoa học và công nghệ trẻ, Thành Đoàn TP HCM là một trong những địa chỉ dạy người cao tuổi cách sử dụng công nghệ trên thiết bị di động. Đầu đặn một buổi trong tháng, các ông bà cao tuổi lại đến Trung tâm để học cách sử dụng công nghệ trên điện thoại thông minh. Dù đã 85 tuổi nhưng bà Giang Thị Huân ở quận Bình Thạnh vẫn đi xe đạp từ nhà đến lớp học để sinh hoạt chung với mọi người. Bà Huân cho biết, được hàng xóm giới thiệu nên bà đến lớp học chung, bà sinh hoạt ở đây đã được một năm. Tương tự, ông Bảo Quốc cũng đi xe máy từ huyện Hóc Môn vào quận 1 để học.

Trao đổi với truyền thông, bà Huân và ông Bảo Quốc đều cho biết, người già hay quên nên họ muốn cập nhật những cái cần thiết như nhắn tin qua Zalo, Facebook, chụp ảnh, lưu ảnh, gửi ảnh, gọi xe công nghệ... Có nhớ con cháu ở xa thì biết cách bật camera để nhìn mặt và liên lạc bạn bè với nhau. Sau thời gian học, bà Huân, ông Bảo Quốc và nhiều bạn già cùng

● Cần hoàn thiện khung chính sách để người cao tuổi tự tin dùng công nghệ. (Ảnh minh họa - Nguồn: Seasons Retirement Communities)

Trước đề xuất của Cục trưởng Cục Thông tin cơ sở, Bộ trưởng Bộ TT&TT Nguyễn Mạnh Hùng đã đề nghị Cục Thông tin cơ sở nghiên cứu phổ cập hướng dẫn những kỹ năng số cơ bản cho người già thông qua hệ thống loa truyền thanh trên toàn quốc. Bởi hệ thống loa truyền thanh do Cục Thông tin cơ sở quản lý có khả năng đặc biệt hiệu quả trong những tình huống khẩn cấp, dịch bệnh. Vì thế, hoàn toàn có thể thông qua hệ thống loa truyền thanh trên toàn quốc để hướng dẫn người cao tuổi sử dụng các dịch vụ viễn thông, dịch vụ số, dịch vụ công trực tuyến...

lớp đã biết sử dụng thành thạo điện thoại di động, có thể đặt shipper, nhắn tin qua Messenger... Trong thời gian ở nhà một mình biết cách mở máy tính hoặc dùng điện thoại để xem tin tức.

Khuyến nghị để đưa người cao tuổi ra khỏi sự tiêu cực của khoảng cách số

Nhưng không phải người cao tuổi nào cũng có cơ hội học tập công nghệ số như bà Huân, ông Bảo Quốc. Một số lượng không nhỏ người cao tuổi đang ở mặt tiêu cực của khoảng cách số (khoảng cách số là sự tiếp cận không đồng đều với công nghệ số, bao gồm điện thoại thông minh, máy tính bảng, máy tính xách tay và Internet; khoảng cách số tạo ra sự chia rẽ và bất bình đẳng xung quanh việc tiếp cận thông tin và tài nguyên).

Kinh nghiệm tại Hàn Quốc cho thấy, nếu được quan tâm đến việc trang bị kỹ năng số thì người cao tuổi sẽ thích ứng nhanh chóng với cuộc sống số đang phát triển. Cụ thể, theo khảo sát của Tổ chức Thông tin xã hội quốc gia Hàn Quốc (NIA), chỉ có khoảng 30% người trên 60 tuổi biết cách sử dụng một vài ứng dụng trên điện thoại thông minh. Hầu hết người cao tuổi ở Hàn Quốc dùng điện thoại chỉ để nghe, gọi và xem giờ. Nhiều người không biết truy cập Internet, không biết sử dụng các dịch vụ như thanh toán trực tuyến hay thương mại điện tử...

Chính quyền Thủ đô Seoul là địa phương đầu tiên ở Hàn Quốc công bố Chương trình củng cố kiến thức kỹ thuật số nhằm hỗ trợ người cao tuổi từ tháng 5/2022. Để triển khai Chương trình, Chính quyền Seoul ban hành chính sách hợp tác với các công ty tư nhân phát triển thiết bị đầu cuối kết nối tự động và dễ sử dụng. Những thiết bị này sẽ được lắp đặt tại các nơi công cộng như: ngân hàng, siêu thị, rạp chiếu phim, giúp người cao tuổi có thể dễ dàng tiếp cận các dịch vụ. Đồng thời, Chính quyền Seoul đã tổ chức khảo sát, đánh giá nhu cầu cần được hỗ trợ về kỹ thuật số của người cao tuổi; tổ chức các đội tình nguyện viên số hỗ trợ người cao tuổi; xây dựng, cung cấp một chương trình giáo dục kiến thức kỹ thuật số phù hợp với người cao tuổi. Kết quả sau hơn một năm triển khai Chương trình đã có trên 90% người cao tuổi của thành phố được hỗ trợ giáo dục kiến thức số qua các đội tình nguyện viên số và hơn 85% người cao tuổi hài lòng khi được tư vấn, hỗ trợ. Từ mô hình, cách làm thành công của thành phố Seoul, Chính phủ Hàn Quốc đã triển khai nhân rộng ra các địa phương khác.

Tương tự, ở Singapore, chỉ có 58% người dân Singapore trên 60 tuổi biết dùng Internet. Từ thực trạng trên, Chính phủ Singapore khởi động Chương

trình người cao tuổi chuyên sang kỹ thuật số nhằm nâng cao hiểu biết về chuyên đôi số cho người cao tuổi. Chương trình được triển khai từ năm 2020 để hỗ trợ những người trên 60 tuổi có thể học các kỹ năng số cơ bản: Thực hiện giao dịch trực tuyến; Truy cập các dịch vụ của Chính phủ; Giao tiếp trực tuyến; Bảo vệ khỏi lừa đảo trên môi trường mạng. Từ Chương trình này, các Trung tâm Cộng đồng số Singapore ra đời, có các nhân viên xã hội hướng dẫn trực tiếp đối với từng người cao tuổi... Từ khi bắt đầu vào năm 2020 đến nay, đa số người cao tuổi ở Singapore đã được hưởng lợi từ Chương trình có được các kỹ năng cần thiết giúp họ giao tiếp và giao dịch trực tuyến.

Năm 2023, Việt Nam có dân số khoảng 100 triệu người, độ tuổi từ 65 trở lên chiếm 11,86%, dự báo tăng 17% vào năm 2030 và có thể tăng 25% vào 2050. Theo ông Nguyễn Văn Tạo - Cục trưởng Cục Thông tin cơ sở, Bộ TT&TT, với sự phát triển nhanh chóng của công nghệ và lối sống "không tiếp xúc", phần lớn người cao tuổi cảm thấy bị bỏ lại phía sau vì không thể sử dụng những tiện ích công nghệ hiện đại.

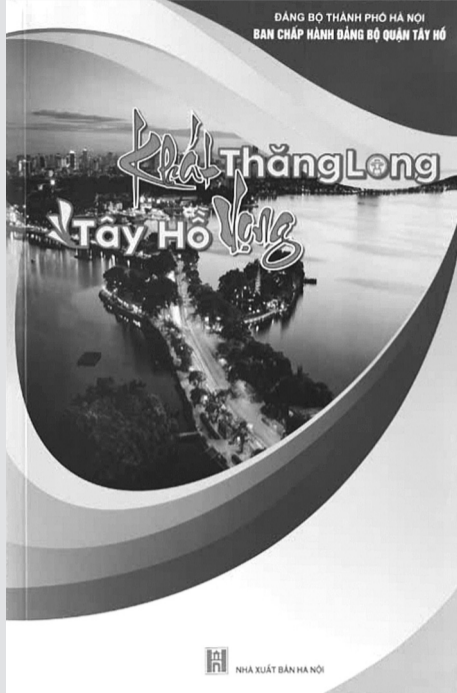
Tham khảo mô hình, cách làm thu hẹp khoảng cách số cho người cao tuổi ở Hàn Quốc và Singapore, Cục trưởng Nguyễn Văn Tạo đã đưa ra 3 khuyến nghị khi Việt Nam đang triển khai Chiến lược quốc gia phát triển kinh tế số và xã hội đến năm 2025, định hướng đến năm 2030, đòi hỏi phải phổ cập kiến thức, kỹ năng số cho toàn dân, trong đó có nhóm người cao tuổi vốn thường gặp khó khăn trong việc tiếp cận, sử dụng công nghệ, thiết bị số trong đời sống hằng ngày.

Một là, cơ quan quản lý xây dựng, cung cấp một chương trình đào tạo, hướng dẫn kiến thức, kỹ năng cơ bản sử dụng công nghệ, thiết bị kỹ thuật số cho người cao tuổi phù hợp với điều kiện ở từng vùng, miền, khu vực để nâng cao cơ hội tiếp cận, kỹ năng sử dụng công nghệ, thiết bị kỹ thuật số của người cao tuổi.

Hai là, khai thác sức mạnh của các Tổ công nghệ số cộng đồng ở xã, phường, thị trấn để tuyên truyền, phổ biến nâng cao năng lực số cho người cao tuổi. Theo đó, phát triển đội ngũ nhân lực số ngay tại địa phương bằng cách nhân rộng đội ngũ tình nguyện viên công nghệ số cộng đồng, trong đó có cả người cao tuổi tình nguyện có hiểu biết về công nghệ số để người biết ít hướng dẫn người chưa biết, người biết nhiều hướng dẫn người biết ít.

Ba là, khuyến khích các doanh nghiệp viễn thông đưa ra các sản phẩm dịch vụ phù hợp với người cao tuổi hoặc giới thiệu, hỗ trợ các sản phẩm dịch vụ dành cho người cao tuổi sử dụng như cách làm của Singapore. **HỒNG MINH**

Đ **ỌC SÁCH**

Khát vọng Tây Hồ - Khát vọng Thăng Long

quyền bên hồ Dâm Đàm mà còn của mỗi cây bút của các nhà báo Hà Nội và Trung ương viết về mảnh đất trầm tích văn hóa đang bứt phá mỗi ngày ấy!

Với những bài viết tiêu biểu được tuyển chọn từ cuộc thi “Khát vọng Tây Hồ - Khát vọng Thăng Long”, bạn đọc sẽ cảm nhận và có thêm nhiều kiến thức sâu sắc, có giá trị cao về lịch sử văn hóa của vùng đất và con người Tây Hồ. Các bài viết được tuyển chọn đã tái hiện các địa danh lâu đời của vùng đất Tây Hồ, như: Quảng An, Tứ Liên, Yên Phụ, Thụy Khuê, Xuân La, Phú Thượng, Bưởi, Nhật Tân; gắn với tên tuổi của các danh nhân văn hóa như Bà Huyện Thanh Quan, thi sĩ Đoàn Thị Điểm, nhà báo, nhà văn Phan Kế Bính... Những trang viết lắng đọng cũng sẽ đưa độc giả đến với những di tích cổ xưa của Tây Hồ như: chùa Trấn Quốc, chùa Kim Liên, phủ Tây Hồ, đền Đồng Cổ, đền Voi Phục và hàng trăm di tích lịch sử, văn hóa được bảo tồn, gìn giữ hàng trăm năm nay trong những ngôi làng trong phố.

Từ những trang viết giàu cảm xúc, độc giả cũng sẽ được ghé thăm di tích cách mạng kháng chiến Nhà bà Hai Vẽ, di tích Nhà cụ Nguyễn Thị An ở phường Phú Thượng hay tìm hiểu được những vẻ đẹp mới lạ, độc đáo của những làng nghề nổi tiếng của Tây Hồ như: làng đào Nhật Tân, quát cảnh Tây Hồ, làng nghề xôi Phú Thượng, nghề ướp trà sen Quảng An, làng giấy dó Yên Thái.

Cùng với những cô xưa còn đó, các bài viết được tuyển chọn cũng đã khái quát một hình ảnh mới mẻ, hiện đại của Tây Hồ hôm nay với các khu đô thị mới

khang trang; nhiều tuyến đường chính được mở rộng thênh thang, hiện đại; hạ tầng kinh tế, xã hội thay đổi rõ nét theo hướng hiện đại và đồng bộ. Các bài viết cũng đã đưa ra những kiến giải sâu sắc về việc kết hợp hài hòa các hoạt động văn hóa, du lịch và dịch vụ với việc phát huy, khai thác, bảo vệ mặt nước Hồ Tây nhằm từng bước đem lại hiệu quả cao và diện mạo mới cho vùng đất Tây Hồ.

Từ những bài viết mang đậm hơi thở cuộc sống, các tác giả bằng trí tuệ, tâm huyết và tình yêu với mảnh đất Tây Hồ cũng đã phản ánh kịp thời những đổi thay của Tây Hồ trong việc kịp thời nắm bắt, phát huy những lợi thế về tự nhiên và xã hội; chủ động phát triển công nghiệp văn hóa, tạo bước đột phá trong phát triển kinh tế, xã hội... Từ đó, từng bước xây dựng quận Tây Hồ trở thành “vùng đất đáng sống”; là niềm mơ ước định cư của rất nhiều người trong và ngoài nước.

Ngoài ra, cuộc thi có sự tham gia của các bạn học sinh nhỏ tuổi tới các trí thức GS. Thật xúc động, Thiếu tướng Nguyễn Đức Huy, 94 tuổi, người cao tuổi nhất cuộc thi là vị tướng đi qua ba cuộc chiến tranh chống Pháp, Mỹ và chiến tranh biên giới vẫn đau đáu với sự phát triển công nghiệp văn hóa của mảnh đất Rồng bay...

Và cũng thật bất ngờ với tác phẩm đầy cảm xúc, một tản văn đẹp của bà Bùi Thị Lan Phương, Phó Chủ tịch UBND quận Tây Hồ với tất cả tình yêu, sự đắm say: “Từ rất lâu rồi, khi nghĩ về Hà Nội, mặc định trong tôi cái tên Hồ Tây đã là “nhà”, như thế cái chạm tay của tôi với Hà Nội mới thật sự trọn vẹn... Khát khao trong

tôi trỗi dậy, ước vọng trong tôi bùng cháy, niềm tin trong tôi được thắp sáng về một Tây Hồ sẽ còn bước những bước tiến vượt bậc, sẽ được tô thắm hơn bởi vẻ đẹp hội tụ linh khí của Thủ đô, kinh đô Thăng Long ngàn năm tuổi. Với vị thế mới, tầm vóc mới, Hồ Tây đã và đang là điểm nhấn du lịch Thủ đô bên cạnh du lịch phố cổ và du lịch sông Hồng. Với không gian lịch sử, văn hóa Hồ Tây chứa đựng bề dày di sản văn hóa vật thể và phi vật thể, như một pho sử sống minh chứng cho một thời kì dựng nước và giữ nước trên vùng đất Thăng Long từ thời tiền sử đến sau này thì trong tương lai không xa, Hồ Tây sẽ trở thành một điểm đến du lịch hấp dẫn với du khách không chỉ trong và ngoài nước. Và với những người trẻ hay tâm hồn vẫn còn đang “trẻ” như tôi thì Hồ Tây càng ngày càng gần gũi và thân thương, là liều thuốc tâm hồn và cũng là nơi niềm vui không bao giờ kết thúc”...

Bà Trần Thị Thu Hương - UVBTV, Trưởng ban Tuyên giáo Quận ủy Tây Hồ chia sẻ trong bài viết khép lại cuốn sách: “Cuộc thi viết “Khát vọng Tây Hồ - Khát vọng Thăng Long 2024” đã tạo ra một diễn đàn có ý nghĩa để những người yêu mến con người và mảnh đất Tây Hồ có cơ hội đồng hành, hiến kế, chia sẻ để Tây Hồ sớm khắc phục khó khăn, mạnh mẽ vươn mình. Cuộc thi cũng đã đánh dấu việc lần đầu tiên có một giải báo chí cấp quận của Hà Nội chỉ trong 11 tháng phát động đã tiếp nhận hàng ngàn bài dự thi ở các thể loại, với nhiều bài viết công phu, thu được nhiều ý tưởng hiến kế tuyệt vời để Tây Hồ vươn mình khởi sắc trong tương lai”... **NGUYỆT THƯƠNG**

Hồ Tây - Tây Hồ là một mảnh hồn của Hà Nội, nơi ấy là biểu tượng, là ký ức làng lúa, làng hoa, bầy sầm cầm nhỏ, mặt gương Tây Hồ, quán cóc liêu xiêu một câu thơ... là khoảng trời mộng mơ, là thanh xuân của bao người đã đến, đã đi và ở lại với Thủ đô hơn ngàn năm tuổi.

Cuốn sách “Khát vọng Tây Hồ - Khát vọng Thăng Long” là ấn phẩm đặc biệt chào mừng Đại lễ kỷ niệm 70 năm Ngày Giải phóng Thủ đô (10/10/1954 - 10/10/2024). Vượt qua điều mong chờ của một ấn phẩm kỷ niệm thông thường, cuốn sách 300 trang đã phản ánh toàn diện đúng như tên gọi Khát vọng Tây Hồ! Khát vọng ấy bắt nguồn bởi tình yêu không chỉ của mỗi “người trong cuộc” là cư dân, là chính

T **IẾNG LÒNG**

Bầu vọt của người già

● Ảnh minh họa.

Có một lần, một người bạn của tôi đăng lên mạng thông tin “Tìm bố lạc”. Trong bài viết ấy, bạn nói rằng bố bạn đã bỏ nhà đi mấy hôm nay. Kèm theo thông tin ấy là tám ảnh một người đàn ông hơn 65 tuổi, trông còn mình mẫn, nét mặt sáng sủa, hiền lành.

Mẫu thông báo trên mạng ấy khiến rất nhiều người vào hỏi thăm, nhưng chưa đầy 1 giờ đồng hồ sau, bạn đã xóa đi. Sau đó, bạn mới tâm sự cùng tôi, rằng khi thông tin ấy đăng lên mạng, bố bạn đã liên lạc với gia đình báo về nhà bình an, mặc dù trước đó bao nhiêu cuộc gọi đến ông đều không nghe máy, tin nhắn không trả lời.

Hóa ra, người bố bỏ đi không phải do lãng trí hay lạc đường như nhiều trường hợp khác, mà vì giận con cái.

Ông có ba người con, vợ đã mất từ 3 năm trước. Trước kia, vợ chồng ông sống với nhau rất êm ấm, hòa thuận, quan tâm, săn sóc lẫn nhau. Từ khi bà bệnh nặng mất đi, ông về sống với các con, nhưng dường như không hòa nhập được với đời sống mới. Ông ít nói, ít cười, hay thui thủi một mình. Đạo gần đây, thấy ông có vẻ thoải mái, vui vẻ hơn con cháu cũng mừng, nhưng rồi phát hiện ra ông thường lên mạng, kết bạn, chuyện trò với nhiều người. Thậm chí đi hẹn gặp những nhóm bạn trên mạng. Các con cảm thấy lo lắng và sốc, vì bố đã lớn tuổi lại đi kết bạn lung tung, gặp gỡ những người xa lạ, rất thiếu an toàn. Các con nói mãi, cảm can bố mãi nhưng ông không nghe. Ông bảo, lúc trước ở quê ông còn có

bạn bè bà con, nay lên thành phố lớn, hàng xóm đi làm hết, thui thủi một mình, con cháu bận rộn, ngoài những người bạn trên mạng ra ông còn có ai nữa. Đỉnh điểm là các con lấy điện thoại của bố, chặn toàn bộ những tài khoản mà ông đã kết bạn. Trong phút bức xúc, bố con đã nổ ra tranh cãi hết sức nặng nề. Ngày hôm sau, ông bỏ đi không nói lời nào.

Người bạn tôi tâm sự rằng bố đi một tuần, cả nhà báo cho công an địa phương, liên lạc tìm kiếm khắp nơi, nhân cho bố bao nhiêu tin nhắn mà không được. Mẹ mất đi, bố ít nói, bố trầm lặng, buồn phiền. Không ai thực sự nghĩ mình phải làm gì đó để thay đổi, kéo bố ra khỏi trạng thái ấy. Các con đi làm tối ngày, các cháu đi học và có nhiều mối quan tâm của tuổi trẻ. Một cụ già lủi thủi trong căn nhà rộng, không có ai để bầu bạn, cuối cùng phải lên mạng để tìm lấy bạn cho mình.

Và khi ấy, những người con cũng chỉ nhìn nhận sự việc ở khía cạnh hành vi của bố “không phù hợp với tuổi tác”. Họ mặc định rằng, bố lớn tuổi rồi thì chỉ nên chăm cây, chăm hoa, uống trà, xem thời sự, ai lại đi lên mạng kết bạn lung tung làm gì, nhỡ gặp lừa đảo thì sao. Họ nghĩ rằng mình đang có lý, đang tỉnh táo, lo lắng cho bố, rằng bố lắm cảm rồi nên mới dễ tin người, dễ kết bạn đến thế.

Nhưng khi bố đi rồi, nghĩ lại, những người con mới thấy rằng, những lần bỏ nhờ con, nhờ cháu hướng dẫn lên mạng họ đều rất qua loa, thờ ơ. Những mối quan hệ bạn bè bố kết trên mạng, họ cũng chưa một lần kiểm tra, xem xét xem

thực hư thế nào, đã vội xóa hết của bố. Nỗi hối hận ngập tràn tâm hồn những người con sau khi bố bỏ đi khỏi nhà.

Bạn tôi kể lại, sau nhiều phen thuyết phục, xin lỗi, bố đã cho họ địa chỉ để đến đón. Thì ra ông bố nương náu ở nhà một ông bạn già khác, cũng làm quen trên mạng. Bố bạn tôi hóa ra đã tự mày mò lên mạng để làm quen với cả một hội có chung đam mê là chim cảnh và những buổi gặp gỡ của họ là ở những câu lạc bộ, vườn chim cảnh để uống cà phê, chuyện trò, nhờ vậy mà người bố đã tìm lại được sự kết nối với mọi người xung quanh, bắt đầu yêu đời trở lại.

Sau cái dặn hủ vĩa ải, cả đại gia đình nhà bạn tôi từ các con đến các cháu ai cũng quan tâm, chăm sóc ông về tình cảm, tinh thần nhiều hơn. Những đứa cháu còn bỏ thời gian hướng dẫn ông sử dụng điện thoại, AI, cách lên mạng tốt nhất cũng với nhiều kiến thức công nghệ hữu ích.

Đó là một kết thúc có hậu với gia đình người bạn của tôi, vì đã có thể tự soi xét, tự nhìn nhận và thay đổi thái độ sống, thay đổi cách hành xử đối với cha mẹ. Nhưng vẫn còn ngoài kia, bao nhiêu cụ già cô đơn trong chính ngôi nhà của mình, cô đơn trong thế giới của riêng mình, mang sự cô đơn ấy lên cả thế giới ảo. Có bao nhiêu người con, mãi mê, quay cuồng với những dự định, kế hoạch, với cuộc vui riêng của mình mà quên rằng, quỹ tích cuộc đời của ta, của con ta có thể còn dài, nhưng với cha mẹ là tính ngày, tính tháng. Rằng với người già, sự quan tâm, đồng hành của con cháu quý hơn mọi báu vật trên đời... **NGỌC MAI**

FLAMINGO
IBIZA

CHÍNH THỨC

Đa Mặt

FLAMINGO IBIZA HẢI TIẾN CITY

GIAI ĐOẠN 2

Sở hữu

VILLA CAO CẤP

14 TRIỆU
/M²

CHỈ TỪ

SÀN XÂY DỰNG

NHẬN BÀN GIAO SỚM

HỖ TRỢ ĐẦU TƯ KINH DOANH HIỆU QUẢ

Hotline

0838 63 63 38

Kinh nghiệm thu hẹp khoảng cách số với người cao tuổi

● Robot Paro hỗ trợ chăm sóc người già. (Ảnh: Getty)

Dù có những thách thức ban đầu về kỹ năng tiếp cận công nghệ, nhưng người cao tuổi vẫn có thể hưởng lợi rất nhiều từ những tiến bộ trong trí tuệ nhân tạo (AI). Các quốc gia trên thế giới đã triển khai nhiều giải pháp công nghệ với mục tiêu thu hẹp khoảng cách số cho người cao tuổi, từ việc sử dụng AI để phát hiện bệnh Alzheimer đến ứng dụng AI vào giao thông và dịch vụ pháp lý.

AI giúp chăm sóc sức khỏe người già tốt hơn

Alzheimer và suy giảm trí nhớ là những bệnh phổ biến ở người cao tuổi. Trong nhiều năm qua, việc phát hiện bệnh ở giai đoạn sớm đã gặp nhiều khó khăn do các triệu chứng thường không rõ ràng. Tuy nhiên, với sự phát triển của AI, các công nghệ tiên tiến đang giúp cải thiện đáng kể khả năng chẩn đoán sớm, mở ra tiềm năng trong việc hỗ trợ điều trị cho người cao tuổi.

Một ví dụ điển hình là các hệ thống AI được thiết kế để phân tích dữ liệu từ các xét nghiệm hình ảnh y tế, chẳng hạn như cộng hưởng từ (MRI) hay chụp cắt lớp (CT scan). AI có khả năng phát hiện các dấu hiệu bất thường nhỏ mà mắt người có thể bỏ qua, từ đó giúp bác sĩ nhận biết sớm sự suy giảm trí nhớ hoặc các dấu hiệu ban đầu của Alzheimer. Các nhà nghiên cứu từ Khoa Chẩn đoán hình ảnh và Hình ảnh Y sinh, Đại học California, San Francisco (Hoa Kỳ) đã phát triển một thuật toán trí tuệ nhân tạo (AI) có khả năng chẩn đoán bệnh Alzheimer sớm hơn đến 6 năm so với phương pháp truyền thống. Thuật toán này sử dụng hình ảnh từ các máy quét PET (Positron Emission Tomography), đặc biệt là quét nồng độ glucose trong não để phát hiện những thay đổi nhỏ mà mắt người khó nhận ra. Bằng cách phát hiện sớm, công nghệ này có thể giúp các bác sĩ can thiệp điều trị kịp thời trước khi tổn thương não trở nên không thể phục hồi.

Trong bối cảnh các phương pháp chăm sóc truyền thống đang khó có thể đáp ứng đầy đủ nhu cầu ngày càng gia tăng từ thực tế, các ứng dụng công nghệ mới không chỉ được thiết kế để giao tiếp với người cao tuổi mà còn giúp họ tự quản lý cảm xúc và sức khỏe tâm trí, từ đó hỗ trợ quá trình điều trị các bệnh liên quan đến trí nhớ. Đơn cử, nền tảng AI như Replika và Woebot có thể hỗ trợ giao tiếp, kích thích trí nhớ cho người cao tuổi, giúp giảm bớt các triệu chứng suy giảm trí nhớ cũng như duy trì tinh thần. Replika là một chatbot AI có khả năng trò chuyện và xây

dựng mối quan hệ cảm xúc với người dùng, giúp họ có thể cảm thấy thoải mái, ít cô đơn hơn. Tương tự, Woebot sử dụng AI và liệu pháp nhận thức hành vi (CBT) để giúp người dùng đối phó với các vấn đề tâm lý, hỗ trợ giảm stress và duy trì tinh thần khỏe mạnh.

Mặt khác, công nghệ robot cũng đang có những bước tiến vượt bậc. Từ trợ lý ảo đến các robot giúp việc nhà, các công nghệ này không chỉ cải thiện chất lượng cuộc sống của người già mà còn góp phần giải quyết các thách thức lớn trong việc chăm sóc họ. Nhật Bản là quốc gia có tỷ lệ người già cao nhất thế giới, đang đối mặt với sự thiếu hụt nhân lực trầm trọng trong lĩnh vực chăm sóc người cao tuổi. Nhằm giải quyết thách thức này, chính phủ đã đầu tư mạnh mẽ vào nghiên cứu và phát triển các robot hỗ trợ chăm sóc. Ví dụ điển hình là robot Paro, một chú robot giống hải cẩu được thiết kế để cung cấp sự an ủi và tương tác xã hội cho người già mắc chứng mất trí nhớ. Paro đã chứng minh hiệu quả trong việc giảm căng thẳng, lo âu, cải thiện giao tiếp cho người cao tuổi, đặc biệt là những người sống trong các cơ sở dưỡng lão. Tính đến nay, Paro đã được sử dụng rộng rãi tại Nhật Bản và nhiều quốc gia khác như Đan Mạch, Hoa Kỳ... Ngoài Paro, robot Pepper của SoftBank cũng là một sản phẩm nổi bật, được phát triển để hỗ trợ người cao tuổi trong các công việc hàng ngày. Pepper có khả năng nhận diện giọng nói và biểu cảm khuôn mặt, từ đó cung cấp các dịch vụ chăm sóc cá nhân hóa như nhắc nhở uống thuốc, lập lịch hẹn.

Hiện nay, các trợ lý ảo như Amazon Alexa hay Google Assistant đã được tích hợp vào nhiều ngôi nhà của người già để giúp họ thực hiện các nhiệm vụ hàng ngày như bật/tắt đèn, kiểm tra thời tiết, lên lịch hẹn hoặc thậm chí gọi cấp cứu khi cần thiết. Những trợ lý này có thể được điều khiển bằng giọng nói, giúp người cao tuổi, đặc biệt là những người gặp khó khăn trong di chuyển hoặc thị lực, có thể điều khiển các thiết bị gia đình một cách

● Rocket Lawyer cung cấp các dịch vụ tư vấn pháp lý trực tuyến với chi phí thấp. (Ảnh: Rocket Lawyer)

● Công nghệ giúp nâng cao chất lượng cuộc sống cho người cao tuổi. (Ảnh: Skynews)

dễ dàng hơn. Cùng với đó, các robot giúp việc nhà như Roomba của iRobot đang dần trở nên phổ biến. Roomba có thể tự động hút bụi nhà cửa mà không cần sự can thiệp của con người, giúp giảm bớt gánh nặng duy trì vệ sinh nhà ở cho người cao tuổi. Tương tự, các robot khác cũng đang được phát triển để giúp đỡ các hoạt động chăm sóc cá nhân như tắm rửa hoặc thay đồ, điều này cực kỳ hữu ích cho những người già gặp khó khăn trong việc tự chăm sóc bản thân.

Dịch vụ công nghệ cho người cao tuổi nở rộ

Di chuyển an toàn cũng là một trong những thách thức lớn đối với người cao tuổi, đặc biệt là trong các khu đô thị lớn. Nhiều người cao tuổi gặp khó khăn trong việc lái xe do các vấn đề về thị lực, phản xạ, sức khỏe thể chất suy giảm. Do đó, công nghệ xe tự lái, với sự hỗ trợ của AI, đang trở thành giải pháp tiềm năng để giải quyết vấn đề này, mang lại sự tự do di chuyển cho người già.

Xe tự lái được trang bị các cảm biến và hệ thống điều khiển thông minh, có thể giúp người cao tuổi di chuyển an toàn hơn mà không cần lo lắng về việc điều khiển xe. Các công ty công nghệ lớn như Waymo (công ty con của Alphabet) và Tesla đã phát triển những dòng xe tự lái với nhiều tính năng tiên tiến, cho phép người dùng ngồi trên xe và hệ thống sẽ tự động điều khiển xe đến điểm đích mà không cần can thiệp của con người. Waymo đã thử nghiệm xe tự lái trong các khu vực đô thị phức tạp như San Francisco (Hoa Kỳ), nơi hệ thống phải xử lý nhiều tình huống giao thông phức tạp như xe đậu đột ngột và người đi bộ bất ngờ. Cùng lúc đó, Tesla cũng sử dụng hệ thống Full Self-Driving (FSD), dựa trên dữ liệu từ hàng triệu km đã chạy để cải thiện độ chính xác và tính an toàn trong các điều kiện giao thông thực tế. Những công nghệ này đặc biệt hữu ích tại các thành phố lớn, nơi giao thông đòi hỏi kỹ năng điều khiển cao và sự tập trung cao độ. Các đô thị khác trên thế giới như

Singapore và Dubai (Các tiểu Vương quốc Ả rập Thống nhất) cũng đang tiến hành thử nghiệm xe tự lái, hướng tới một tương lai mà người cao tuổi có thể tận hưởng sự tiện ích của công nghệ này trong cuộc sống hàng ngày.

Bên cạnh khó khăn về đi lại, người cao tuổi cũng thường khó tiếp cận các dịch vụ pháp lý bởi nhiều rào cản như chi phí, thời gian, sự phức tạp của quy trình pháp lý... Ngày nay, sự xuất hiện của các dịch vụ pháp lý trực tuyến đã góp phần không nhỏ, giúp người cao tuổi giải quyết các vấn đề liên quan đến pháp luật một cách nhanh chóng và hiệu quả. Lợi thế của AI là khả năng tự động hóa các quy trình tư vấn pháp lý và cung cấp các dịch vụ trực tuyến 24/7 mà không cần sự can thiệp của con người.

Ví dụ, nền tảng tư vấn pháp lý trực tuyến DoNotPay ở Hoa Kỳ đã sử dụng AI để tạo ra các công cụ tự động giúp người dùng nộp đơn kiện, xử lý các tranh chấp về hợp đồng và tiếp cận các dịch vụ tư vấn miễn phí. AI hỗ trợ đơn giản hóa các quy trình pháp lý, từ soạn thảo hợp đồng, xử lý tài sản thừa kế đến giải quyết các tranh chấp dân sự. Ở châu Âu, một số quốc gia như Anh và Pháp đã triển khai các dịch vụ pháp lý trực tuyến sử dụng AI để giảm thiểu áp lực lên hệ thống tư pháp, đồng thời giúp người cao tuổi có thể tiếp cận dịch vụ một cách dễ dàng. Các nền tảng như LegalZoom hay Rocket Lawyer cũng cung cấp các dịch vụ tư vấn pháp lý trực tuyến với chi phí thấp, giúp người cao tuổi tiếp cận được các quyền lợi pháp lý của mình mà không cần đến văn phòng luật sư.

Nhìn chung, khó thể phủ nhận, sự hiện diện của công nghệ AI đang mang lại những lợi ích to lớn trong việc thu hẹp khoảng cách số với người cao tuổi trên toàn thế giới. Những sáng kiến này không chỉ giúp người cao tuổi có một cuộc sống tiện nghi và an toàn hơn mà còn tạo ra một môi trường công nghệ thân thiện và bao trùm cho mọi thế hệ.

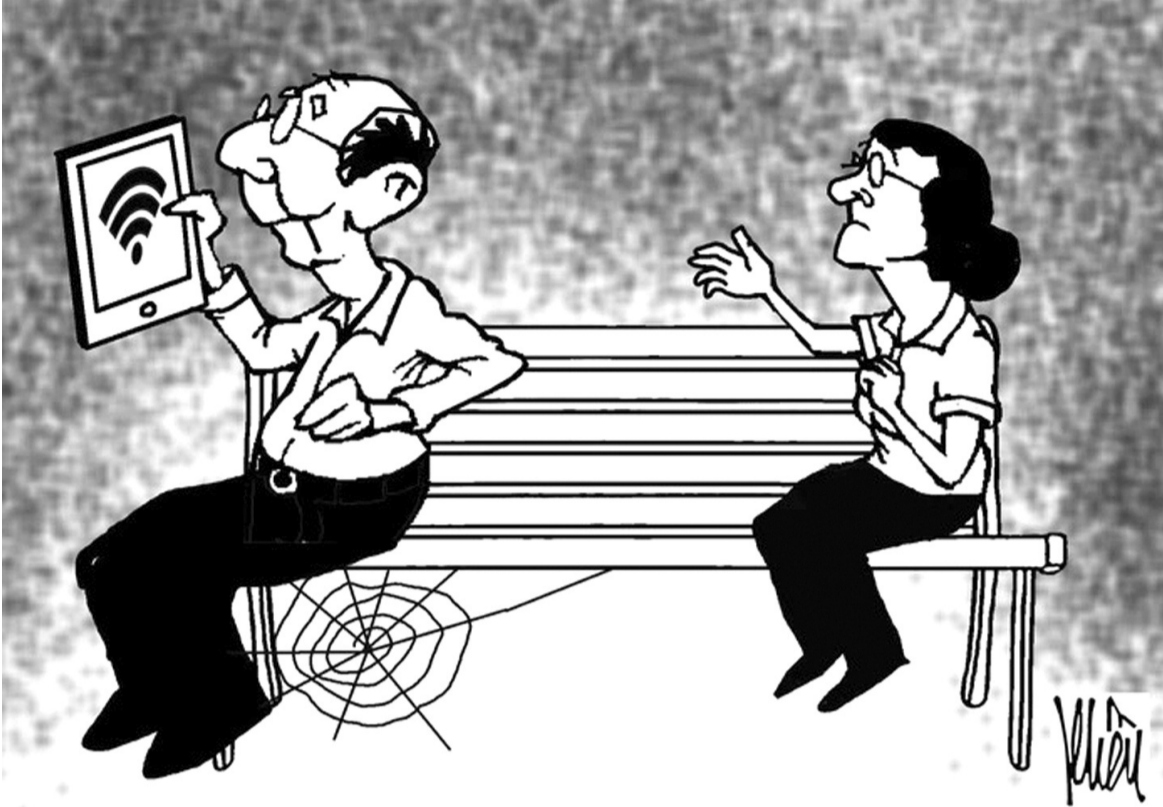
Mừng tủi vì kết nối người thân, bạn bè

Thương mẹ cô đơn vô võ trong khi mình lấy chồng xa, con gái của bà Nguyễn Thu Liên (Đông Đa, Hà Nội) trong một lần về thăm nhà đã mua biếu mẹ chiếc điện thoại thông minh. Ban đầu mà bà Liên không muốn dùng vì thấy điện thoại nhiều tính năng, khó nhớ cách sử dụng khi mình 71 tuổi. Được sự kiên trì hướng dẫn của con gái, bà Liên đã dần biết cách sử dụng. Từ khi biết sử dụng mạng xã hội, mỗi ngày, bà Liên dành thời gian 2 - 3 giờ để lướt facebook, zalo. Bà Liên rất phấn khởi vì hàng ngày được “gặp”, được trò chuyện với con gái, con rể và hai cháu ngoại của mình thường xuyên. Không những vậy, qua mạng xã hội, bà Liên mừng tủi khi gặp lại người bạn học cách đây 60 năm. Vì hoàn cảnh gia đình, họ bị mất liên lạc. Giờ họ tìm thấy nhau, bao chuyện thời thơ bé, bao chuyện buồn vui, hạnh phúc, đau khổ trong đường đời được dịp giải bày, tâm sự. Dù cách nhau nửa vòng trái đất, nhưng họ vẫn thấy gần và ngày nào cũng gọi điện hỏi thăm nhau. Bà Liên cảm thấy đỡ cô đơn, hiu quạnh và thấy vui vẻ, lạc quan hơn.

Cũng tìm thấy niềm vui qua mạng xã hội, ông Cao Duy Lương 82 tuổi (Hồng Bàng, Hải Phòng) dường như thấy khỏe mạnh hơn. Ông Lương vốn là người yêu văn chương, thơ ca. Khi còn trẻ, ông Lương hay tới các câu lạc bộ thơ để giao lưu, thường thức thơ của bạn và ngâm thơ của mình sáng tác. Cách đây 10 năm, ông bị tai nạn giao thông, chân bị gãy lại cộng thêm tuổi già sức yếu, ông đi lại khó khăn. Ông không có điều kiện để tới các câu lạc bộ thơ ca. Hàng ngày ông buồn, làm thơ. Nhưng làm xong, ông lại càng buồn hơn vì ông không biết ngâm thơ, đọc thơ cho ai nghe. Con cháu đi học, đi làm cả ngày, về chỉ kịp chào ông rồi ai vào phòng người đó, không có thì giờ để nghe thơ của ông. Ông buồn hiu hắt. Rồi tới một ngày, con dâu ông mang chiếc điện thoại thông minh, hướng dẫn ông sử dụng mạng xã hội. Biết bố thích thơ ca, con dâu ông đã giúp ông tham gia các nhóm, các câu lạc bộ thơ trên mạng. Khi phải nói, ông mừng vui ra sao. Ông được gặp gỡ, làm quen rất nhiều bạn thơ cao tuổi. Ông được nghe thơ, được khoe thơ của mình cho các bạn bằng online. Ngoài thơ ca, ông còn được lắng nghe và chia sẻ những tâm sự vui buồn, phiền muộn ở tuổi già và những căn bệnh mắc phải. Ông biết nhiều thông tin bổ ích về cách chăm sóc sức khỏe tinh thần và thể chất. Từ khi biết sử dụng mạng xã hội, ông thấy mình trẻ ra vài tuổi và mình miễn, lạc quan, yêu đời hơn.

Có thể nói, với những tính năng như đăng ảnh, chia sẻ thông tin, nhắn tin nhóm, gọi video nói lên tâm tư của mình, bình luận, nghe nhạc, xem phim, xem những thông tin thời sự, xã hội... đều được chiếc điện thoại thông minh đáp ứng thông qua sử dụng Zalo, Facebook, Tiktok, Youtube.

Bi hài người cao tuổi lên mạng xã hội

● Bi hài người cao tuổi dùng mạng xã hội.

Mạng xã hội đang dần làm thay đổi cuộc sống của người cao tuổi, như tiếp thêm sinh lực giúp não bộ người cao tuổi hoạt động tích cực, kéo dài tuổi thọ, sống vui vẻ, kết nối gần hơn với con cháu, họ hàng, bạn bè. Từ đó, giúp người cao tuổi cảm thấy bớt cô đơn, muộn phiền, sống vui, sống khỏe, sống có ích. Bên cạnh sự tích cực, trên không gian mạng này cũng tiềm ẩn nhiều rủi ro, cam bẫy đối với họ.

Dần dần mạng xã hội đã trở thành người bạn thân thiết giúp người cao tuổi có thêm nhiều thú vui giải trí, giữ được tinh thần lạc quan sống vui, sống khỏe.

Suy sụp vì bị lừa tiền

Tuy nhiên, nhiều người cao tuổi vô tình trở thành “miếng mồi béo bở” cho những đối tượng lừa đảo, chiếm đoạt tài sản trên mạng xã hội. Bà Lại Minh Hằng 62 tuổi (Diễn Châu, Nghệ An) vốn là người đầy lòng trắc ẩn. Bà thường xuyên vào mạng xã hội để tìm những hoàn cảnh thương tâm. Cứ thấy hoàn cảnh khó khăn nào, bà lại tìm số tài khoản của người đó hoặc người đang hoàn cảnh đó để chuyển tiền giúp đỡ. Lúc thì vài trăm nghìn lúc lại vài triệu đồng. Bà Hằng có tiền tiết kiệm 500 triệu đồng phòng khi ốm đau. Nhưng vì thương người, chỉ sau 6 tháng tham gia vào mạng xã hội, bà đã chuyển đi 220 triệu đồng. Bà Hằng không hề biết mình bị lừa cho tới khi con trai bà vô tình phát hiện bà chuyển nhiều tiền. Con trai bà đã tìm hiểu và biết bà bị một

● Bên cạnh sự tích cực, trên không gian mạng này cũng tiềm ẩn nhiều rủi ro, cam bẫy đối với họ. (Nguồn: The Telegraph)

nhóm lừa đảo bịa các hoàn cảnh thương tâm để lừa tiền những người nhẹ dạ như bà Hằng. Khi biết mình bị lừa, bà Hằng suy sụp tinh thần vì thấy lòng thương người của mình bị lợi dụng. Con trai bà đã hướng dẫn bà nếu làm từ thiện thì gửi tiền vào tổ chức uy tín của Nhà nước tránh bị “sập bẫy” của những kẻ lừa đảo.

Ông Mai Văn Hưng, 55 tuổi (Quê Võ, Bắc Ninh) cũng bị lừa mất 35 triệu đồng. Trong lúc lướt mạng, ông thấy bạn ông có tên là Nguyễn Văn Cân hỏi vay ông tiền. Qua tin nhắn Facebook, ông Cân kể mình đang nằm ở bệnh viện vì bệnh sỏi mật và không có tiền để mổ. Biết gia cảnh ông Cân khó khăn, thương bạn, ông Hưng chuyển 30 triệu đồng theo số tài khoản ông Hưng cung cấp và chúc bạn sớm hồi phục sức khỏe. Sau khi chuyển tiền xong, ông đi bộ tập thể dục ở gần nhà. Bỗng ông Hưng thấy ông Cân cũng đang ngồi nói chuyện rôm rả cùng những người hàng xóm. Ông Hưng thấy lạ ra hỏi ông Cân chuẩn bị mổ sỏi mật, sao còn ở đây. Ông

Cân tròn mắt ngạc nhiên. Ông Hưng kể chuyện đã cho ông Cân vay rồi cả hai vỡ lẽ, ông Cân bị đánh cắp tài khoản Facebook. Bọn lừa đảo đã mạo danh ông Cân để nhấn tin lừa vay ông Hưng tiền. Ông Hưng cay đắng biết mình bị lừa đảo qua mạng xã hội.

Không chỉ bị lừa tiền, người cao tuổi vì quá ham mê sử dụng mạng xã hội đã làm ảnh hưởng sức khỏe của mình. Chị Phạm Thị Hương, 35 tuổi (Thạch Thất, Hà Nội) than thở: “Từ khi biết sử dụng mạng xã hội, mẹ chồng tôi nghiện Facebook, Youtube lúc nào không hay. Ngày nào mẹ tôi cũng sử dụng nhiều, đặc biệt từ 8 giờ tối cho tới 2 - 3 giờ đêm. Bà xem hết chương trình này đến chương trình khác, rồi vào chat, nhắn tin với nhiều hội, nhóm. Thức khuya nhiều, lại sử dụng mạng ảnh hưởng sức khỏe, mẹ chồng tôi đã bị đột quỵ, tai biến nằm viện hàng tháng trời”.

Theo thống kê của Tổ chức We are social, năm 2019, ở Việt Nam, nhóm người dùng mạng xã hội có tốc độ tăng trưởng

nhANH NHẤT là trên 45 tuổi. Nhóm này tăng lên 60% trong năm qua. Báo cáo “10 xu hướng tiêu dùng toàn cầu trong năm 2022” của hãng nghiên cứu thị trường Euromonitor chỉ rõ, ngày càng có nhiều người cao tuổi ở châu Á chuyển sang sử dụng mạng xã hội, trò chơi trực tuyến và các dịch vụ Internet khác... Đơn giản là người cao tuổi có nhiều thời gian, cô đơn, họ có nhu cầu kết nối người thân, bạn bè, chia sẻ những câu chuyện trong cuộc sống. Đặc biệt hiện nay các gia đình nhiều thế hệ ít dần, con cái có xu hướng lập gia đình sẽ tách ra ở riêng.

Số liệu thống kê của Bộ TT&TT, tính tới tháng 9/2023, số lượng người dùng Internet tại Việt Nam chiếm khoảng 78,59% dân số cả nước. Trong đó, gần 20% người sử dụng Internet là người cao tuổi. Tuy nhiên, điều đáng lo ngại là người cao tuổi có nguy cơ cao trở thành nạn nhân của trò lừa đảo tinh vi do cả tin và thiếu kỹ năng cần thiết.

Theo Bộ Công an và Bộ TT&TT, thời gian qua, người cao tuổi là đối tượng, mục tiêu “tấn công” của tội phạm mạng. Các hình thức lừa đảo trực tuyến phổ biến nhắm vào đối tượng người cao tuổi là lừa đảo dùng công nghệ Deepfake giả dạng hình ảnh và giọng nói người thân (con cháu làm ăn xa) để nhờ chuyển tiền nhằm chiếm đoạt tài sản; giả danh nhân viên chăm sóc khách hàng tặng quà, mời khám sức khỏe, phát thuốc miễn phí... Nhiều trường hợp đối tượng giả mạo trang thông tin điện tử, cơ quan, doanh nghiệp, bảo hiểm, ngân hàng, lôi kéo đầu tư tài chính; giả danh công an, kiểm sát viên, cán bộ tòa án gọi điện; đánh cắp thông tin căn cước công dân đi vay tín dụng; lừa đảo chuyên nhằm tiền vào tài khoản ngân hàng; nhận bưu phẩm; tung tin giả về cuộc gọi mất tiền...

Nhiều người cao tuổi thiếu khá nhiều kỹ năng trên internet và có xu hướng giấu con cháu khi bị lừa đảo trực tuyến.

Để giúp người cao tuổi sử dụng mạng xã hội tích cực, dùng thời lượng 1 - 2 giờ/ngày để đảm bảo sức khỏe, con cháu nên dành thời gian cho họ nhiều hơn bằng cách chuyện trò, đưa đi dạo... Con, cháu trong gia đình cần thường xuyên cập nhật các phương thức, thủ đoạn lừa đảo của kẻ xấu cho ông bà, cha mẹ nhằm nâng cao tinh thần cảnh giác. Người cao tuổi không nghe điện thoại, không nghe kẻ lạ dụ dỗ qua điện thoại, trên môi trường mạng; không cài đặt phần mềm, ứng dụng từ các nguồn không tin cậy; không cung cấp thông tin cá nhân, tài khoản ngân hàng, mã OTP và các tài khoản khác của mình cho bất kỳ ai qua điện thoại, mạng xã hội. Nếu ai đó cần mình giúp đỡ như chuyển tiền, nạp thẻ điện thoại thì những người cao tuổi hãy đặt nghi vấn và gọi điện trực tiếp cho người đó. Ngoài ra, các gia đình có thể tìm sự hỗ trợ của các giải pháp bảo mật tự động để bảo vệ người lớn tuổi khi dùng internet. **BẢO CHÂU**

“Hành trình vạn dặm, bắt đầu bằng một bước chân”

Chương Đình Phúc (19 tuổi), sinh viên Trường ĐH Tây Nguyên, tỉnh Đắk Lắk, bị cụt hai tay, không thể duỗi thẳng được. Phúc cho biết suốt thời niên thiếu của Phúc đi qua bằng hai chữ tôn thương. Năm 2015, gia đình em đổ vỡ, bố mẹ em rời xa nhau, để lại em một mình cùng những nỗi đau tinh thần dai dẳng. Sức khỏe yếu ngày thêm yếu đi, nhưng rồi chàng trai ấy đã quyết chí thay đổi, vì hai chữ ước mơ. Và Phúc đạt nhiều giải thưởng tại các cuộc thi nghiên cứu, khoa học công nghệ.

Phúc cho biết, em luôn tin câu nói “Trời lấy của ta thứ này, thì sẽ bù lại cho ta một thứ khác”. Nhận ra mình thích dẫn chương trình, vậy nên mỗi ngày, Phúc đều dành ra vài tiếng để tập nói chuyện, để luyện kỹ năng nói và cũng là tự trò chuyện với bản thân. Em hiểu mình hơn, để rồi tự tin hơn, rồi mạnh dạn hơn. Lần đầu tiên, em có dịp thử thách bản thân mình, giành giải nhất trong cuộc thi hùng biện của trường cấp ba, cũng là tiền đề để em có chút niềm tin lên lời: Mình có thể làm nhiều hơn mình nghĩ!

Cứ thế, em học, rồi lại hành. Vào đại học, gặp được các thầy, cô, anh, chị tài giỏi, Phúc luôn cố gắng và nỗ lực, em cũng có thêm cho mình niềm tin về bản thân để tiếp tục kiên trì con đường của mình.

Phúc tâm sự: “Mọi người thấy đây, vẫn là người khuyết tật, nhưng không đồng nghĩa chúng ta không thể làm gì. Mỗi người khuyết tật chúng ta đều có những cách rất riêng để bản thân trở nên có ích cho xã hội, cho cộng đồng, trở thành tia sáng cho chính mình. Quan trọng hơn cả, chúng ta chưa bao giờ khuất phục trước chông gai của cuộc đời. “Hành trình vạn dặm bắt đầu bằng một bước chân”, chỉ cần ta bước đi, cuộc đời nhỏ bé thế nào cũng sẽ có ý nghĩa. Hy vọng mọi người sẽ luôn nhớ: Đi về phía ánh sáng, bóng tối sẽ tiêu tan”.

Kể câu chuyện của mình, chị Nguyễn Thùy Chi (34 tuổi, Nhà đồng sáng lập, Phó Giám đốc Công ty TNHH Chạm vào Xanh, đại biểu Đại hội Hội Thanh niên khuyết tật Việt Nam lần thứ nhất, nhiệm kỳ 2024 - 2029) cho biết bị mắc chứng bại não (cerebral palsy) thể co cứng bẩm sinh, không thể tự đi lại và chăm sóc bản thân.

Năm 2022, chị Thùy Chi đã cùng bạn là Lưu Thị Hiếu thành lập Chạm vào Xanh để hỗ trợ việc làm, thúc đẩy phong trào sống độc lập cho người khuyết tật. Đến nay, những người mắc chứng bệnh tương tự chị Chi tham gia các hoạt động của Chạm vào Xanh đã lên tới gần 300 người và vẫn tiếp tục gia tăng. Cộng đồng này đang chung tay xây dựng thêm nhiều hoạt động chia sẻ kiến thức, kinh nghiệm sống để hỗ trợ những người đồng cảnh ngộ.

Chị Nguyễn Thị Kim Hòa (SN 1984, Ninh Thuận) bị khuyết tật vận động, là hội viên Hội Nhà văn Việt Nam, đang cộng tác ở lĩnh vực văn học nghệ thuật với nhiều cơ quan báo chí. Chị Hòa đã in 15 quyển sách, trong đó có 8 quyển

Câu chuyện của những “Nick Vujicic Việt”

Theo Chủ tịch Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam Đỗ Văn Chiến, người khuyết tật ngày càng vươn lên, tỏa sáng. Sự vươn lên của người khuyết tật là tấm gương không chỉ cho những người khuyết tật khác noi theo mà cả cho những người lành lặn về thể xác nhưng khiêm khuyết về tâm hồn...

● Ông Đỗ Văn Chiến, Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam trao quà cho các đại biểu TSNLV 2024. (Ảnh trong bài: Đ.H)

● Chị Nguyễn Thùy Chi, Nhà đồng sáng lập, Phó Giám đốc Công ty TNHH Chạm vào Xanh chia sẻ câu chuyện của mình.

● Chương Đình Phúc (19 tuổi), sinh viên Trường ĐH Tây Nguyên chia sẻ câu chuyện của mình.

Phó Chủ tịch Thường trực Trung ương Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam Nguyễn Kim Quy khẳng định, 38 thanh niên khuyết tật tiêu biểu được tuyên dương dịp này đều có điểm chung là tinh thần không cam chịu hoàn cảnh, nỗ lực vượt qua rào cản, khiêm khuyết về thể chất, tôn trọng về tinh thần, khẳng định giá trị bản thân và đóng góp những điều tốt đẹp cho xã hội. “Mỗi câu chuyện là một minh chứng rõ nét cho sức mạnh của ý chí và tinh thần không ngừng vươn lên trên hành trình tỏa sáng ước mơ của chính mình. Các bạn thanh niên khuyết tật đã chứng minh rằng không gì là không thể, rằng với ý chí và tinh thần quyết tâm, chúng ta có thể vượt qua mọi giới hạn”.

người khuyết tật. Một ngôi trường với đầy đủ cấp học, ngành nghề dành riêng cho người khuyết tật do Nhà nước mở, với mức học phí phù hợp hơn các cơ sở tư nhân tin rằng sẽ tạo điều kiện cho thêm nhiều người khuyết tật được trang bị học vấn, chuyên môn để phát huy những thế mạnh bản thân, đóng góp cho xã hội.

Chị Nguyễn Thùy Chi mong trong tương lai không xa Đảng và Nhà nước tạo điều kiện thuận lợi để nhóm người yếu thế, trong đó có người khuyết tật có cơ hội trở thành đại biểu Quốc hội, đại biểu HĐND các cấp, để người khuyết tật được đóng góp trí tuệ, tâm sức giúp cho đời sống của nhóm người yếu thế ngày càng tốt đẹp hơn.

Sẽ hỏi đáp bằng những chính sách nhân văn

Trên đây là một phần câu chuyện về nghị lực phi thường của những “Nick Vujicic Việt” trong khuôn khổ của Lễ tuyên dương Toà sáng nghị lực Việt 2024, tại trụ sở Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam. Ông Đỗ Văn Chiến, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Trung ương Đảng, Bí thư Đảng đoàn MTTQ Việt Nam, Chủ tịch Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam đã gặp mặt 38 gương Thanh niên khuyết tật tiêu biểu...

Xúc động trước các chia sẻ và kiến nghị của thanh niên khuyết tật, ông Đỗ Văn Chiến cho biết truyền thông của người Việt Nam là luôn chia sẻ yêu thương với người khó khăn. “Có nhiều hoàn cảnh, nhiều lý do dẫn đến các bạn không lành lặn về thể xác, nhưng qua chia sẻ của các bạn, tôi thấy các bạn rất lành lặn, có nghị lực sống hơn nhiều người lành lặn chân tay, nhưng khuyết tật về tâm hồn, về tư duy. Nghị lực vươn lên trong cuộc sống của các bạn đã truyền cảm hứng cho mọi người, là tấm gương phản chiếu để những người khuyết tật tự duy, nhìn nhận lại bản thân mà thay đổi. Các bạn đã nói lên tiếng nói của mình và xã hội chắc chắn sẽ có những câu trả lời để hỗ trợ các bạn có điều kiện sống tốt hơn”...

Tại buổi gặp mặt, anh Phạm Văn Thành, Chủ tịch Hội Thanh niên khuyết tật Việt Nam khóa I cho biết, đến nay, cả nước có khoảng 208.581 thanh niên khuyết tật; có 13/63 tỉnh, TP thành lập được Hội/Câu lạc bộ/chi hội thanh niên khuyết tật cấp tỉnh là thành viên tập thể của Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam tại các địa phương. Từ khi thành lập (từ tháng 10/2021) đến nay, Ban Vận động thành lập Hội Thanh niên khuyết tật Việt Nam đã tập trung triển khai các chương trình, hoạt động an sinh xã

hội, hướng tới các đối tượng thanh, thiếu nhi yếu thế, trong đó có đối tượng thanh, thiếu nhi khuyết tật. Ban Vận động đã phối hợp, triển khai các chương trình đồng hành, chăm lo, hỗ trợ thanh niên khuyết tật, thông qua các chương trình của Trung ương Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam như: “San sẻ yêu thương, chung tay vượt qua đại dịch”, “Triệu bữa cơm”, “Triệu túi an sinh”, “Triệu ly sữa và Hành trình của những cuốn sách”, “Chia sẻ cùng em thơ, chung tay vượt qua đại dịch”, “Góp triệu ngôi sao”, “Nói vòng tay thương”, “Cùng em học trực tuyến”.

Ngoài ra, còn có các chương trình “Yêu thương người đồng cảnh”, “Cho người khuyết tật khó khăn mượn vốn làm ăn cải thiện cuộc sống”, “Tham gia chạy Marathon”, “Cùng người khuyết tật nấu những suất ăn nghĩa tình”, “Không gian đọc cùng người khuyết tật”, “Tết từ tế với người khuyết tật”, “Hè biên cương”...

Ban Vận động cũng phối hợp triển khai Chương trình Toà sáng Nghị lực Việt như: Cuộc thi viết Toà sáng Nghị lực Việt và tuyên dương Thanh niên khuyết tật tiêu biểu Toà sáng Nghị lực Việt, các chương trình hỗ trợ khởi nghiệp cho các bạn thanh niên khuyết tật được tuyên dương Toà sáng nghị lực Việt. Từ năm 2020 đến nay chương trình đã tuyên dương 182 tấm gương Toà sáng nghị lực Việt.

Bên cạnh đó, các hoạt động chăm lo đời sống tinh thần cho các thanh niên khuyết tật, tạo cơ hội giao lưu, khẳng định mình cho các thanh niên khuyết tật. Các hoạt động thể dục, thể thao đã góp phần giúp thanh niên khuyết tật xóa bỏ tự ti để hòa nhập cộng đồng, nâng cao thể chất, rèn luyện sức khỏe.

Ông Đỗ Văn Chiến cũng gọi mở sẽ xem xét kiến nghị với Ủy ban Xã hội của Quốc hội về việc rà soát, đánh giá lại những đóng góp của người yếu thế nói chung, người khuyết tật nói riêng đối với xã hội để nghiên cứu, xây dựng những chính sách phù hợp hơn nữa trong thời gian tới.

Chủ tịch Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam khẳng định, thời gian qua, Đảng, Nhà nước đã ban hành nhiều chính sách nhằm hỗ trợ người yếu thế, trong đó có người khuyết tật về các lĩnh vực của đời sống. Ông Đỗ Văn Chiến đánh giá cao nghị lực của mỗi thanh niên khuyết tật tiêu biểu, qua đó đã góp phần truyền cảm hứng cho những người cùng cảnh ngộ để họ vượt lên khó khăn, tạo sức lan tỏa mạnh mẽ trong xã hội. Đồng thời mong muốn mỗi đại biểu sẽ không ngừng vươn lên, tự chăm lo cho cuộc sống của mình, tiếp tục có thêm nhiều đóng góp cho đất nước.

Ông Bùi Quang Huy, Ủy viên dự khuyết BCH Trung ương Đảng, Bí thư thứ nhất BCH Trung ương Đoàn cho biết, Trung ương Đoàn, Trung ương Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam sẽ có trách nhiệm trong việc hỗ trợ, đồng hành cùng với Hội Thanh niên khuyết tật, cụ thể hóa những quyết sách, mục tiêu đã đặt ra, phát huy thanh niên khuyết tật trong việc phát triển đất nước... **UYÊN NA**

Sức hút từ vẻ đẹp cổ điển

● Cách làm mới để một nhà hát chưa từng biểu diễn có thu thành nhà hát thường xuyên sáng đèn có khó làm không, nhất là khi nghệ thuật Tuồng chưa thực sự có nhiều quan tâm của công chúng?

- Nhìn chung nghệ thuật biểu diễn truyền thống gặp rất nhiều khó khăn, càng khó khăn hơn khi đó là nghệ thuật Tuồng. Bởi nghệ thuật Tuồng đã chịu khá nhiều điều tiếng thiết thời, ví dụ như bị hiểu nhầm là văn hoá Trung Quốc. Theo nghiên cứu, Tuồng đã có tuổi đời gần 1.000 năm, trong khi Hý kịch mới chỉ xuất hiện khoảng 200 năm. Trong quá trình phát triển xã hội, các nền văn hoá có ảnh hưởng qua lại lẫn nhau và Tuồng cũng không ngoại lệ. Song điều này lại là một lợi thế trong việc đa dạng hoá Tuồng. Ta có Tuồng Bắc, Tuồng Trung, Tuồng Nam, dù có những điểm khác nhau trong cách hát, trang phục, mặt nạ... nhưng nhìn chung sân khấu Tuồng vẫn được biết đến là sân khấu của những người anh hùng. Do sự phổ biến và nhận thức của cộng đồng còn hạn chế, vì vậy phần lớn cộng đồng gần cho Tuồng cái mác ngoại lai, từ đó tạo tâm lý hoài nghi, né tránh thậm chí là bài trừ. Bị lãng quên sẽ là cái kết đầy tiếc nuối đối với nghệ thuật Tuồng.

Phó Giám đốc Nhà hát Tuồng Việt Nam Tạ Văn Sốp từng chia sẻ rằng đã có khoảng thời gian Nhà hát Tuồng Việt Nam không dám sử dụng tên của mình khi đi biểu diễn, phải thay thế bằng tên gọi "Nhà hát Ca kịch Trung ương". Họ sợ rằng nếu không làm vậy sẽ chẳng còn khán giả đi xem Tuồng nữa... Cứ thế, Tuồng cứ sống mà chẳng phải là Tuồng, có tồn tại nhưng không ai nhận thức được sự hiện diện.

Ngoài ra, dưới sức ép của việc hoà nhập với những biến chuyển chóng mặt của xã hội, Tuồng bị đặt vào thế khó giữa việc giữ lại những tinh túy của Tuồng song vẫn phải sáng tạo, đổi mới theo thời thế. Trong khi, Tuồng là loại hình sân khấu bậc học. Từ xa xưa, một sân khấu Tuồng thành công không chỉ phụ thuộc vào sự sáng tạo của những người nghệ sĩ, những người biểu diễn, mà còn là sự phối hợp sáng tạo của cả khán giả thưởng thức nghệ thuật. Sự ước lệ được thể hiện ở trí tưởng tượng của cộng đồng, người biểu diễn cần vẽ được lên bức tranh sống động, người thưởng thức cần hiểu để hoà mình vào bối cảnh. Một cách giao tiếp độc đáo với ngôn ngữ của các thế hệ đi trước, những giá trị truyền thống tồn tại hàng trăm năm.

● Cách để bạn đưa sân khấu Tuồng tiếp cận với công chúng là gì để có thể thuyết phục được họ mua vé và chọn lựa xem tuồng thay vì xem ca nhạc, phim?

- Nghệ thuật truyền thống nói chung và Tuồng nói riêng có nhiều khía cạnh để khai thác. Các chất liệu Tuồng đã và đang được các nghệ sĩ đương đại ứng dụng rất nhiều trong đa dạng lĩnh vực:

● Cảnh trong vở diễn "Nghêu Sò Ốc Hến" của Nhà hát Tuồng Việt Nam.

● Học sinh đam mê với nghệ thuật Tuồng ở chương trình: Sân khấu học đường.

Hiện nay, có một điều đặc biệt là rất nhiều bạn trẻ từ tò mò, lạ lẫm đã bắt đầu có thói quen mua vé đi xem diễn Tuồng và đã có những người trẻ làm cho bộ môn nghệ thuật cổ điển, khó xem này đi vào đời sống giải trí. Phóng viên đã có buổi trò chuyện với Bùi Yến Linh - Trưởng nhóm Marketing - Truyền thông, thuộc Phòng Tổ chức Biểu diễn Nhà hát Tuồng Việt Nam về cách làm mới thu hút người trẻ mua vé xem tuồng như đi nghe nhạc trẻ.

mỹ thuật, điện ảnh, âm nhạc, giải trí... Không những thế, Tuồng khơi dậy cảm hứng sáng tạo thông qua việc cung cấp các thông tin hữu ích nhằm phục vụ nghiên cứu, thử nghiệm... Từ đó, Nhà hát Tuồng Việt Nam cùng cộng đồng tái tạo lại kho thông tin, kiến thức về Tuồng và nghệ thuật truyền thống một cách khoa học có hệ thống, chi là thông cảm tính, trải nghiệm của nghệ sĩ.

Nghệ thuật Tuồng có thể góp phần thiết yếu trong đổi mới công tác giáo dục. Các kịch bản Tuồng thường là những điển tích, các tác phẩm văn học mẫu mực, được nghệ sĩ chuyển thể qua ngôn ngữ sân khấu. Đây có thể được cân nhắc là một phương pháp học đọc đáo và đem lại nhiều hiệu quả cả về văn hoá và nghệ thuật. Tìm hiểu về Tuồng cũng là tìm hiểu về lịch sử. Các vở Tuồng phản ánh rất rõ nét những câu chuyện, bài học từ xã hội xưa, nổi bật là tính quân quốc, bi hùng đầy cuốn hút. Kết hợp với tính nghệ thuật trong đa dạng hình thức biểu đạt, nghệ thuật Tuồng chắc chắn sẽ đem tới những phút giây đắm chìm vào thế giới thần tiên, nơi có ông Bụt, Thánh Gióng, Sơn Tinh - Thủy Tinh...

Bởi Tuồng còn ít sự tiếp cận với khán giả trẻ, vì vậy cần khơi dậy sự tò mò, mong muốn tìm hiểu về Tuồng, từ đó tạo tiền đề cho sự đam mê và yêu thích. Với những giá trị sẵn có trong suốt bề dày lịch sử, Tuồng hoàn toàn có thể trở thành thương hiệu quốc gia của Việt Nam, đặc sắc không kém các loại hình biểu diễn truyền thống đến từ những đất nước khác. Để làm được điều đó, Tuồng cần sự đồng hành của cả cộng đồng, trong đó thế hệ trẻ đóng vai trò quan trọng nhất.

Chúng tôi đã bán được vé cho người trẻ

● Được biết, Nhà hát đã có nhiều chương trình đến với người trẻ. Vậy những dự án và cách tiếp cận, thu hút của người trẻ cụ thể ra sao?

- "Sân khấu học đường" là một trong những chương trình được Nhà hát duy trì thực hiện hàng năm, dưới sự chỉ đạo của Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch. Đây là chương trình hướng tới các khán giả trẻ còn ngồi trên ghế nhà trường nhằm giới thiệu và quảng bá nghệ thuật Tuồng. Không những thế, hoạt động này còn hỗ

trợ phát triển và giáo dục tư duy đa chiều cho các em học sinh.

Năm 2024, Nhà hát Tuồng khởi động chương trình "Tuồng hàng tháng", hướng tới khán giả trẻ với mức giá ưu đãi, thúc đẩy người trẻ tìm đến với nghệ thuật truyền thống và văn hoá thượng thức sân khấu. Nhà hát Tuồng Việt Nam đã phối hợp với các đơn vị, tổ chức, các nghệ sĩ đương đại nhằm làm mới Tuồng, đưa Tuồng đến gần với khán giả hơn. Gần đây, phải kể đến sự kiện Công diễn vở múa "Đổi Diện với Vô Cùng", được thực hiện bởi Lê Ngân và biên đạo múa Tú Hoàng. Dự án nằm trong chương trình phát triển khán giả trẻ của nhà hát Tuồng Việt Nam với chuỗi sự kiện hướng công chúng vượt ra ngoài giới hạn nghệ thuật quen thuộc và tiếp cận với di sản sân khấu truyền thống theo cách thức sáng tạo hơn.

Ngoài ra, Nhà hát Tuồng cũng hỗ trợ đồng hành, tạo điều kiện cho các chương trình do học sinh, sinh viên tổ chức với Tuồng là chủ đề chính. Các dự án đã phối hợp cùng nhà hát như "Tuồng Kề" (sinh viên ĐH Khoa học, Xã hội và Nhân văn), "Tuồng

DATE" (sinh viên Học viện Ngoại giao), "Tuồng sắc" (học sinh Trường THPT Chuyên Bắc Ninh). Chương trình tuyển thực tập sinh quý 3/2024.

● Công chúng bây giờ xem Tuồng vì tò mò, vì đam mê hay vì cách làm rất mới của các bạn?

- Phần lớn khán giả trẻ đến với Tuồng đều xuất phát từ sự tò mò. Họ tò mò về một loại hình đã từng rất quen thuộc với tuổi thơ của mình. Chính bởi những ký ức đã sẵn được thiết lập như vậy, cộng với việc tự do tiếp cận với đa dạng nền văn hoá, con người sẽ có xu hướng tìm lại những thứ thuộc về bản thể của mình. Đó là lý do vì sao các từ khóa "chữa lành", "nuôi dưỡng đứa trẻ bên trong"... lại trở nên phổ biến trong những năm gần đây. Tôi nghĩ rằng cách làm mới sẽ không có hiệu quả nếu khán giả không có sự quan tâm nhất định. Tôi tin rằng Việt Nam là một đất nước nổi bật với lòng tự tôn dân tộc cao, họ nhận thức được rõ ràng giá trị bản sắc của đất nước. Việc thiết lập tiếng nói dân tộc riêng trên bản đồ thế giới chỉ là công việc sớm hay muộn, vì vậy, con đường này sẽ còn rất dài...

● Có thông số từ khi vận hành cách làm mới đưa Tuồng tiếp cận đa dạng với công chúng, lượng người xem đến nhiều hơn không?

- Từ khi kênh truyền thông của Nhà hát Tuồng Việt Nam (Facebook) đi vào hoạt động một cách bài bản, số lượng khán giả quan tâm tới Tuồng ngày một tăng, đặc biệt là các bạn trẻ bởi đây là tệp khán giả có hành vi sử dụng mạng xã hội chiếm phần lớn.

Sau gần một năm hoạt động (10/2023 - 10/2024), Nhà hát Tuồng Việt Nam đã tự tổ chức được 8 đêm diễn hàng tháng, số lượng vé bán ra luôn duy trì ở mức tối thiểu là 60 vé. Vở diễn thu hút được nhiều khán giả nhất là vở "Nữ tướng Đào Tam Xuân", thành công bán ra gần 100 vé.

Bên cạnh đó là các sự kiện phối hợp với các trường học, học sinh, sinh viên. Nổi bật phải kể đến Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn (Tuồng Kề), Học viện Ngoại giao (Tuồng DATE), Đại học RMIT (Peaking Point), Tinh hoa Bắc Bộ (Tuồng sắc)...

Lần đầu tiên, Nhà hát Tuồng Việt Nam mở đơn tuyển thực tập sinh (quý 3/2024), phối hợp cùng dự án sinh viên "Tuồng DATE". Chương trình đã thành công ngoài mong đợi, tất cả là nhờ màn biểu diễn đầy ấn tượng của đoàn truyền thống Nhà hát Tuồng Việt Nam. Chỉ sau 5 ngày mở đơn, Nhà hát đã nhận về 72 hồ sơ đăng ký. Em tin rằng các nghệ sĩ đã làm rất tốt trong việc lan tỏa ngọn lửa yêu nghề của mình đến với các bạn trẻ.

● Xin cảm ơn bạn và chúc cho Nhà hát Tuồng Việt Nam luôn sáng đèn!

TUẤN NGỌC (thực hiện)

Đôi điều ở Ngũ Xã...

Trong một sáng thu Hà Nội, bước chân đưa người viết đến với Ngũ Xã - làng nghề đúc đồng nổi tiếng của chốn kinh thành xưa, nay thuộc quận Ba Đình, Hà Nội. Tại số nhà 42 Nguyễn Khắc Hiếu, dáng vẻ chăm chú của người đàn ông trước bức tượng dở dang, trong một không gian tràn ngập đồ vật, tượng được tạo tác từ đồng, rất thu hút sự chú ý.

Người đàn ông ấy là ông Đỗ Phi Hùng, sinh năm 1964. Quê gốc Nam Định, nhưng ông Hùng sinh ra và lớn lên ở Hà Nội và là con rể của một gia đình trong làng đúc đồng Ngũ Xã. “Vợ tôi là con của gia đình làm nghề trong làng, tôi là con rể nhưng vì mê nghề nên đã tự học, tự mày mò, học qua sách vở, bạn nghề... để theo nghề. Công việc của tôi là kinh doanh nguyên liệu kim loại nên tôi có dịp đi rất nhiều làng nghề đúc trên cả nước để tìm tòi, học hỏi về nghề. Nghề đúc đồng truyền thống thì ai cũng rõ rồi, rất vất vả và công phu. Ngày nay, với sự phát triển của công nghệ, người làm nghề xưa bị cạnh tranh rất mạnh. Ví dụ như bức tượng tôi đang làm đây, để tạo được khuôn mặt có hồn, với đầy đủ cơ khối, trong như người thật đang hiển hiện thì người làm phải mất đến hơn tháng tỉ mỉ từng nét một. Nhưng với công nghệ, chỉ trong vài cú nhấp chuột sẽ có ngay một khuôn 3D khuôn mặt. Sản phẩm từ bàn tay nghệ nhân và máy móc thoát nhìn có vẻ không khác gì nhau nhưng nếu quan sát kỹ sẽ là sự vô hồn, bèn bẹt của tượng...”

Vừa trò chuyện, ông Hùng vừa tỉ mỉ sửa từng đường nét, chi tiết khóe mắt, gò má... trên phôi tượng. Được biết, đây là bức tượng của cô PGS.TS.BS Bùi Văn Lệnh - nguyên Phó Giám đốc Bệnh viện Đại học Y Hà Nội, chuyên gia đầu ngành của Bộ môn Chẩn đoán hình ảnh và là anh em đồng hao với ông Hùng. Từng nét sửa chăm chú, kỹ lưỡng, tinh tế của ông Hùng trên phôi tượng đã lý giải vì sao những tác phẩm tượng đồng đang bày quanh ông như tượng Thần Huyền Thiên Trần Vũ, Long thần... lại có hồn đến vậy.

Câu chuyện làm nghề, theo nghề của ông Đỗ Phi Hùng cũng là câu chuyện đau đầu lâu nay của làng đúc đồng truyền thống Ngũ Xã. Tương truyền, làng đúc đồng truyền thống Ngũ Xã được hình thành từ thế kỷ 17. Ở thời kỳ đỉnh cao, nơi đây là trường đúc lớn nhất kinh thành và lưu giữ tinh hoa của một trong bốn làng nghề truyền thống gồm “Linh hoa Yên Thái, đồ gốm Bát Tràng, thợ vàng Định Công, thợ đồng Ngũ Xã”. Làng nghề đúc đồng Ngũ Xã đã đóng góp được nhiều công trình, tôn vinh văn hóa truyền thống dân tộc Việt Nam, trong đó có thể kể đến tác phẩm tiêu biểu như Pho tượng Đức Phật A Di Đà nặng 14 tấn tại chùa Ngũ Xã được Nhà nước công nhận là Tác phẩm văn hóa nghệ thuật Việt Nam; Tượng Huyền Thiên Trần Vũ được đặt tại đền Quán Thánh một trong Tứ trấn của đất Thăng Long - Hà Nội. Ngoài ra, còn rất nhiều pho tượng được đặt ở các địa danh quan trọng trải dài khắp đất nước, như quả chuông đồng 6 tấn tại Ngã ba Đồng Lộc, pho tượng

● Để phục vụ khách du lịch, các cơ sở kinh doanh tại làng lụa Vạn Phúc đã sản xuất đa dạng các sản phẩm làm quà tặng nhằm giới thiệu, quảng bá với du khách các sản phẩm làng nghề. (Ảnh: ĐH)

Hà Nội từ lâu được biết đến là mảnh đất có nhiều nghề, phố nghề, làng nghề truyền thống nổi tiếng. Tuy nhiên, qua những biến thiên của thời gian, nhiều nghề đã và đang bị mai một hoặc đang tồn tại một cách lay lắt. Sự mai một của nghề truyền thống, không chỉ làm mất đi kế sinh nhai của người dân, mà còn mất đi một chiều cạnh văn hóa đã từng gắn bó với một vùng đất...

đồng đặt tại chùa Ngọa Vân Yên Tử linh thiêng... Sự khác biệt sản phẩm đồng của Ngũ Xã chính là kỹ thuật đúc liền khối. Đúc liền khối đối với các sản phẩm nhỏ đã không đơn giản, đối với các sản phẩm có kích thước lớn lại càng khó khăn, phức tạp hơn nhiều, đòi hỏi người nghệ nhân phải có kỹ năng cao trong tất cả các công đoạn. Được biết, kỹ thuật đúc liền khối này vẫn là bí quyết riêng của làng Ngũ Xã.

Trải qua bao thăng trầm của lịch sử, cái tên Ngũ Xã vẫn còn đó, các tác phẩm nghệ thuật của những người thợ đúc đồng vẫn đang được lưu giữ tại các đền, chùa nhưng sự phồn vinh của một làng nghề ngày nào chỉ còn vang vọng trong quá khứ và ký ức của lớp người ở tuổi xưa nay hiếm của làng. Ngôi làng xưa nổi tiếng với nghề đúc đồng nhưng giờ đây thay thế cho những xưởng đúc đồng xưa là nhà cửa san sát, hàng quán, cửa tiệm...

Nghệ nhân Nguyễn Văn Ứng của làng đúc đồng Ngũ Xã là nhân vật thường được truyền thông nhắc đến khi đề cập đến làng nghề. Sinh ra và lớn lên tại làng nghề Ngũ Xã, trong một gia đình có nghề truyền thống, ngay từ khi còn nhỏ, nghệ nhân Nguyễn Văn Ứng đã được cha ông bồi đắp niềm đam mê với nghề đúc đồng. Tuy nhiều gian nan, vất vả nhưng nghệ nhân Nguyễn Văn Ứng không bao giờ nản lòng, bỏ cuộc. Để nghề tổ của làng Ngũ Xã không bị mai một, ông Ứng đã dạy hai người con trai đúc đồng ngay từ khi còn đang đi học.

● Mê nghề đúc đồng nên ông Đỗ Phi Hùng đã tự học, tự mày mò, học qua sách vở, bạn nghề... để theo nghề. (Ảnh: PV)

Luật xưa quy định chi truyền lại những bí kíp về nghề đúc đồng cho con cháu trong làng. Nhưng ngày nay với xã hội phát triển đã không còn mấy người muốn gắn bó với nghề, để có thể tiếp thêm sức sống cũng như duy trì và phát triển làng nghề truyền thống của cha ông, nghệ nhân Nguyễn Văn Ứng sẵn sàng truyền dạy cho những người có nhu cầu theo học, ông áp ụ mở một trường đào tạo chuyên về đúc đồng. Nghệ nhân Nguyễn Thanh Tuấn (con trai ông Ứng) cũng khẳng định, gia đình anh muốn động viên, khuyến khích những người trẻ yêu nghề đúc đồng có thể đến học hỏi để trở thành những nghệ nhân tương lai.

Giữ gìn những chiều cạnh văn hóa

Hà Nội từ lâu được biết đến là mảnh đất có nhiều nghề, phố nghề, làng nghề truyền thống nổi tiếng, với tuổi đời hàng trăm, thậm chí hàng nghìn năm. Làng nghề Hà Nội hội tụ đủ các nhóm nghề: sơn mài, gốm sứ, vàng bạc, thêu ren, mây, tre đan, dệt, giấy, tranh dân gian, gỗ, đá, trồng hoa, cây cảnh... góp phần lưu giữ, kiến tạo nên những giá trị văn hóa, nghệ thuật, nét đặc trưng riêng của mảnh đất kinh đô ngàn năm văn hiến. Tuy nhiên, qua những biến thiên của thời gian, nhiều nghề, làng nghề đang bị mai một hoặc đang tồn tại một cách lay lắt. Sự mai một của làng nghề truyền thống, không chỉ làm mất đi một nghề gắn liền với kế sinh nhai của người dân, mà quan trọng hơn đó là mất đi nét văn hóa của cả vùng miền.

Tháng 11/2023, tại hội thảo trong khuôn khổ Festival “Bảo tồn và phát triển làng nghề” do Bộ NN&PTNT phối hợp với UBND thành phố Hà Nội tổ chức từ 9 - 12/11/2023, nhiều ý kiến thiết thực, tâm huyết đã được đưa ra để hướng tới việc giữ gìn và vun xa của làng nghề.

Theo Phó Giám đốc Sở NN&PTNT Hà Nội Tạ Văn Tường, Thủ đô Hà Nội là cái nôi của hơn 1.350 làng nghề và làng có nghề, hội tụ 47/52 nghề trong tổng số nghề truyền thống của cả nước. Hà Nội hiện có 303 nghề nhân, bao gồm 13 Nghề nhân dân, 42 Nghề nhân ưu tú... Đây là những “đầu tàu” gìn giữ bản sắc, văn hóa truyền thống của các làng nghề. Thành phố phấn đấu đến 2025 sẽ hình thành trung tâm thiết kế sáng tạo giới thiệu sản phẩm OCOP của quốc gia tại Thủ đô gắn với công nghiệp văn hóa và phát triển văn hóa. Đồng thời phát triển 9 trung tâm thiết kế sáng tạo giới thiệu quảng bá sản phẩm OCOP tại các huyện và thị xã. Tuy nhiên, các làng nghề ở Việt Nam đang phải đối mặt với những khó khăn và thách thức lớn như: khó thu hút được lực lượng lao động, cơ cấu cơ sở sản xuất, chưa áp dụng được tiến bộ khoa học kỹ thuật; thiếu lao động trẻ có trình độ; không có sự liên kết giữa các làng nghề; thiếu kiến thức về thị trường tiêu thụ, thậm chí một số kỹ thuật truyền thống tinh xảo có nguy cơ

bị mai một và thất truyền... Trước thực tế này, đòi hỏi những giải pháp nhằm bảo tồn, giữ gìn và phát triển làng nghề là rất cần thiết.

“Hiện nay, khi công nghệ thông tin, mạng xã hội phát triển mạnh mẽ việc gắn kết “không biên giới” về mặt không gian giữa khu vực này với khu vực khác, giữa các nước này với các nước khác vô cùng thuận tiện và nhanh chóng thì các làng nghề cũng phải xem hình thức giới thiệu quảng bá và bán sản phẩm trực tuyến là không thể thiếu. Thực tế cũng đã chứng minh nhiều mặt hàng trong nước được biết đến rộng rãi, được tiêu thụ nhiều và được đến với thị trường quốc tế là thông qua internet”, theo Phó Giám đốc Sở NN&PTNT Hà Nội Tạ Văn Tường.

Bàn thêm về câu chuyện của làng nghề và hướng đi sắp tới, Bộ trưởng Bộ NN&PTNT Lê Minh Hoan chia sẻ, phát triển làng nghề không chỉ là câu chuyện bán sản phẩm mà làm sao để người tạo ra sản phẩm thấy vui, hạnh phúc với công việc của mình. Do đó, rất cần mở ra không gian mới cho làng nghề. Điều quan trọng hiện nay là làm thế nào để người dân trong làng, người trong nghề có thể kết nối với thế giới, vượt ra khỏi khuôn mẫu vốn có.

Nghề dệt lụa Vạn Phúc (quận Hà Đông) là một trong những nghề truyền thống của Hà Nội gắn với làng nghề dệt lụa Vạn Phúc. Hiện làng nghề dệt lụa Vạn Phúc là điểm đến khám phá, trải nghiệm lý tưởng đối với du khách trong nước và bạn bè quốc tế. Làng lụa Vạn Phúc có khoảng 300 hộ dệt, kinh doanh mặt hàng lụa tơ tằm. Để phục vụ khách du lịch, các cơ sở kinh doanh tại làng lụa Vạn Phúc đã sản xuất đa dạng các sản phẩm làm quà tặng nhằm giới thiệu, quảng bá với du khách các sản phẩm làng nghề.

Làng nghề bánh tẻ Phú Nhi thuộc phường Phú Thịnh, thị xã Sơn Tây cũng đang có sự phát triển sôi động với hàng chục cơ sở sản xuất bánh tẻ thường xuyên với số lượng lớn. Năm 2007, Phú Nhi được công nhận làng nghề sản xuất bánh tẻ truyền thống, danh hiệu làng nghề đầu tiên tại thị xã Sơn Tây. Năm 2010, Cục Sở hữu trí tuệ - Bộ Khoa học và Công nghệ đã cấp Bằng công nhận thương hiệu Bánh tẻ Phú Nhi cho làng nghề. Được sự hỗ trợ của Phòng Kinh tế thị xã, các hộ sản xuất bánh tẻ đã được đăng ký sử dụng tem nhãn của làng nghề Phú Nhi trên sản phẩm. Qua đó góp phần đưa sản phẩm Bánh tẻ Phú Nhi trở thành thương hiệu hàng hoá có sức cạnh tranh trên thị trường, đồng thời thúc đẩy hoạt động sản xuất kinh doanh của làng nghề bánh tẻ ngày càng phát triển.

Từ câu chuyện của làng nghề đúc đồng Ngũ Xã, làng nghề dệt lụa Vạn Phúc, làng nghề bánh tẻ Phú Nhi... có thể thấy sự chuyển mình để thích ứng là rất quan trọng. Bởi, giữ nghề không chỉ đơn thuần là gìn giữ giá trị văn hoá, tinh thần, góp phần phát triển ngành du lịch của địa phương, mà còn có ý nghĩa quan trọng trong việc tạo công ăn việc làm cho người dân, khi nhịp sống đô thị hiện đại đang dần lấn át những giá trị xưa... **HỒNG MINH**

Thăm đền Đông Cung trải nghiệm lễ hội cúng cơm mới

● Đền Đông Cung- nơi khởi nguồn thờ Mẫu Thượng ngàn. (Ảnh trong bài: Báo Mi)

Đền Đông Cung (thôn Bến Đền, xã Đông Cung, huyện Văn Yên, tỉnh Yên Bái) là điểm nhấn tâm linh, không gian hội tụ, lan tỏa tín ngưỡng thờ Mẫu của người Việt, là địa điểm du lịch tâm linh ở Tây Bắc. Cùng với lễ hội cúng cơm mới, du khách thập phương đến chiêm bái và trải nghiệm không gian thực hành tín ngưỡng thờ Mẫu Thượng Ngàn của người Việt.

● Nghệ nhân ưu tú Đặng Ngọc Anh thực hành tín ngưỡng thờ Mẫu Tam phủ tại Lễ hội cơm mới 2024

Ngôi đền có vị trí quan trọng trong hệ thống thờ Đạo Mẫu

Đền Mẫu Đông Cung cách thành phố Yên Bái 50km về phía Tây Bắc, tọa lạc bên dòng sông Hồng, thuộc địa phận thôn Bến Đền, xã Đông Cung (Văn Yên - Yên Bái).

Theo ngôn ngữ dân gian bản địa, trong lịch sử, đền Đông Cung còn được người Tày gọi là “miếu”, “đình Mường Khả”, “đền Đông”, “đền Mẫu Đông”, “Đông Quang linh từ”, hiện nay, cộng đồng thường gọi là “đền Mẫu Đệ Nhị Thượng Ngàn”, tức đền thờ Đông Quang/Công chúa.

Đền Đông Cung được nhiều nhà nghiên cứu văn hóa dân gian nhận định có vị trí quan trọng trong hệ thống thờ Đạo Mẫu. Đây là nơi thờ chính Mẫu Đệ Nhị Thượng Ngàn trong tục thờ Mẫu Tam phủ của người Việt, nơi lưu giữ được những giá trị văn hoá truyền thống trong đời sống tâm linh của người Tày Khao.

Theo sử sách và những câu chuyện kể được lưu truyền trong dân gian, Mẫu Đệ Nhị Thượng Ngàn vốn là Công chúa La Bình, con gái của Sơn Tinh và Mỵ Nương. Công chúa La Bình là một cô gái xinh đẹp, nét na, chăm chỉ lao động và sống hòa đồng với cỏ cây, con người. La Bình luôn theo cha đi cai quản các miền rừng núi, sông suối miền thượng ngàn, chiêm ngưỡng núi rừng xanh tươi bạt ngàn với bao hoa thơm trái ngọt. Dừng chân ở nơi nào, Công chúa La Bình cũng dạy người dân trồng lúa, trồng cây trái và lập sơn trang, nhà cửa. Sau này, khi Sơn Tinh và Mỵ Nương về trời, hóa vào cõi bất tử thì Công chúa La Bình được phong là Công chúa Thượng Ngàn, đảm nhiệm việc cai quản miền rừng núi. Tại các ngôi đền, Mẫu Thượng Ngàn được thờ trang trọng, thể hiện sự tri ân, biết ơn của người dân đối

● Lễ vật dâng Thánh Mẫu

với người Mẹ được huyền thoại hóa, đi vào đời sống tâm linh với những giá trị nhân văn cao đẹp.

Đền Mẫu Đông Cung còn là nơi hương hỏa và ghi ơn công đức của các vị thủ lĩnh người dân tộc thiểu số địa phương có công lao lớn trong cuộc kháng chiến chống quân Mông - Nguyên xâm lược như Hà Đặc, Hà Chương, Hà Bồng... Kiến trúc của đền Mẫu Đông Cung mang đậm nét cổ kính gắn với không gian thực hành tín ngưỡng thờ Mẫu của người Việt. Quần thể đền Mẫu Đông Cung gồm các ngôi đền được bài trí hài hòa như đền Mẫu, miếu Cô, miếu Cậu, tòa sơn trang, miếu thần linh và miếu Đức Ông...

Ngôi đền hiện còn lưu giữ và thờ tự bức tượng Mẫu Đệ Nhị Thượng Ngàn, tượng cao quan Đại Vương người Tày Khao (người địa phương gọi là Quan Hoàng Báo) và nhiều pho tượng

cổ cùng các cô vật quý. Năm 2009, đền được công nhận là Di tích lịch sử - văn hóa cấp quốc gia.

Lễ hội độc đáo của người Tày Khao

Lễ hội đền Đông Cung được tổ chức vào “thời điểm thiêng” với hội xuân được tổ chức vào ngày Mão đầu tiên của mùa xuân và Lễ hội Cơm mới được tổ chức vào ngày Mão đầu tiên tháng chín mùa thu...

Vào nghi lễ, thầy Mo thấp hương trên cây hương ở sân trước cửa đền làm thủ tục kính báo đoàn rước đã đến và xin phép với Mẫu và chư vị thần linh cho phép vào đền để thực hiện các nghi lễ cúng Cơm mới.

Lễ dâng hương với lễ vật gồm: thịt lợn có thân, đùi, lòng lợn, đầu lợn có phủ một lớp mỡ chài, 2 đĩa xôi trắng, 2 đĩa oản tượng trưng cho 12 tháng, châu cau và không thể thiếu những bông lúa trĩu hạt. Thầy Mo lên hương thỉnh mời Mẫu và các vị Chư thần linh về dự lễ Tiệc tuần. Sau ba tuần hương ở ban Mẫu thì chuyên mâm lễ ra ban cung Chúa để thỉnh mời vong linh các ông Mo, ông Từ, ông Tạo... đã qua đời được Nhân dân đưa vào đền thờ phụng về dự Tiệc tuần, ăn cơm mới. Sau ba lần thầy Mo lên hương cúng và xin đãi xong thì kết thúc lễ cúng Tiệc tuần.

Nếu như Lễ hội xuân mô trâu trắng thì Lễ hội Cơm mới lại mô trâu đen. Đúng giờ Tý (00h), ngày

Mão tháng Chín thầy Mo tiến hành làm lễ trong cung cấm, đứng trước ban thờ Mẫu, thầy Mo thỉnh cầu Mẫu cho mô trâu để cúng tế. Khi làm xong mọi thủ tục, thầy Mo lấy 9 chén tiết mang vào dâng lên Mẫu để cầu mong mưa thuận gió hoà, vạn vật sinh sôi, quốc thái dân an... Công việc mô trâu xong, nhà đền mang trâu đi chế biến để chuẩn bị các mâm lễ sáng sớm tiến hành dâng cúng Tiệc chính.

Tiệc chính Lễ hội Cơm mới thịt trâu đã được chế biến thành các món chín đặt lên mâm. Thầy Mo bắt đầu lên hương khấn tạ ơn trời - đất, Thánh Mẫu, Thần Vệ quốc, chư vị thần linh đã che chở, phù hộ cho Nhân dân được khoẻ mạnh, quốc thái dân an, mùa màng bội thu và thỉnh mời Mẫu, Thần Vệ quốc, chư vị thần linh về hâm hưởng lễ vật và dự lễ hội Cơm mới với dân làng xã. Sau 3 lần thầy Mo lên hương và 3 lần thỉnh Mẫu, chư vị thần linh thì kết thúc nghi lễ. Khi lễ đã xong thì tất cả các mâm lễ được đưa ra ngoài để Nhân dân, khách thập phương cùng thụ lộc Mẫu.

Sau các nghi lễ chính, các trò dân gian, diễn xướng nghệ thuật sôi nổi trong hội, như hội thi khéo tay làm cốm, đẩy gậy, kéo co, đấu vật, đánh đu, ném còn... và nhiều sinh hoạt văn hóa dân gian khác như hát then, hát chèo...

Ngày 16/01/2023, Bộ trưởng Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã ban hành Quyết định số 73/QĐ-BVHTTDL chính thức ghi danh Lễ hội truyền thống đền Đông Cung vào Danh mục Di sản Văn hóa phi vật thể cấp Quốc gia. Lễ công bố Quyết định chứng nhận Di sản văn hóa phi vật thể quốc gia “Lễ hội đền Đông Cung”.

Năm 2024, vì vừa trải qua cơn bão, lũ quét, Lễ Cơm mới đền Đông Cung tuy không tổ chức phân hội nhưng vẫn đặc sắc với các chuỗi nghi lễ truyền thống, góp phần bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa đặc sắc của lễ hội, di tích và các nhân vật được thờ phụng, tôn vinh, theo đúng phong tục truyền thống của người Tày Khao như lễ đón ông Mo về đền, lễ dâng hương, lễ cúng tiệc tuần, nghi lễ mô trâu đen và lễ cúng chính tiệc...

Di tích lịch sử văn hoá Quốc gia đền Mẫu Đông Cung (Văn Yên - Yên Bái) từ lâu đã là điểm nhấn tâm linh, không gian hội tụ và lan tỏa tín ngưỡng thờ Mẫu Thượng Ngàn của người Việt, góp phần quan trọng vào bảo tồn và phát huy giá trị của di sản văn hoá phi vật thể đại diện của nhân loại “Thực hành tín ngưỡng thờ Mẫu Tam Phủ của người Việt”.

Lễ hội truyền thống đền Đông Cung, huyện Văn Yên, tỉnh Yên Bái được đưa vào danh mục Di sản văn hóa phi vật thể cấp Quốc gia từ tháng 1 năm 2023. Thông qua Lễ hội, cộng đồng dân cư thường gửi gắm trọn niềm tin vào thần linh để cùng hướng đến một cuộc sống bình an, khoẻ mạnh và sung túc... Trong xu thế phát triển chung của xã hội hiện nay, Lễ hội đền Đông Cung còn góp phần đáng kể vào sự phát triển du lịch văn hóa tâm linh, du lịch về nguồn, phục vụ nhu cầu của cộng đồng địa phương và khách thập phương. **BÀO MI**

Nghệ nhân Ưu tú Đặng Ngọc Anh vừa được nhận Bằng khen của UBND huyện Văn Yên (Yên Bái) về thành tích tiêu biểu trong công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản Thực hành tín ngưỡng thờ Mẫu tam phủ của người Việt và Lễ hội Cơm mới Đông Cung năm 2024 cho hay, Lễ hội đền Đông Cung vào mùa xuân, mùa thu hội tụ đa sắc thái văn hóa, với khởi đầu là tín ngưỡng nông nghiệp, tín ngưỡng thờ anh hùng văn hóa, anh hùng dân tộc, Thành hoàng làng, mà đỉnh cao là tín ngưỡng thờ Mẫu, một tín ngưỡng được coi là tôn giáo - tín ngưỡng nội sinh của người Việt, gắn liền với lịch sử hình thành và phát triển của dân tộc. Nghi lễ hầu đồng là một kho tàng nghệ thuật diễn xướng dân gian đặc biệt với nhiều câu chuyện truyền thuyết, thần tích hấp dẫn. Hầu đồng không chỉ tạo nên một không gian tâm linh huyền bí mà còn thể hiện được nét uy nghi, cũng như niềm hân hoan và vẻ đẹp trong sáng của người Việt trong một thế giới văn hóa đa sắc màu. Hầu đồng đảm bảo tính thiêng, sự uy nghi của các vị thánh, thần, đồng thời có tính nghệ thuật, diễn tả được giá trị cốt lõi của tín ngưỡng. Các ca từ của hát chầu văn, giai điệu rộn ràng ca ngợi vẻ đẹp thanh cao, sự uy nghi, tối linh, công đức cũng như những lời khuyên răn đạo lý, thiện tâm của Mẫu, ca ngợi cảnh đẹp của núi rừng, của quê hương, đất nước.

Người thầy của những dự án nhân văn

Những ngày qua, thông tin thầy Nguyễn Xuân Khang (75 tuổi), Chủ tịch Hội đồng Trường Marie Curie (Hà Nội) quyết định nhận nuôi tất cả trẻ em, học sinh may mắn còn sống sót sau trận lũ quét kinh hoàng tại thôn Làng Nù, xã Phúc Khánh, huyện Bảo Yên, tỉnh Lào Cai, lấy nước mắt của nhiều người.

Thầy Khang chia sẻ, khi cả nước hướng về đồng bào các địa phương miền núi phía Bắc bị ảnh hưởng nặng nề của bão lũ, thầy cũng có nhiều đêm không ngủ. Nhiều lần rơi nước mắt dù chỉ cập nhật tình hình qua báo đài, nhất là trận lũ quét gây tang thương ở Làng Nù.

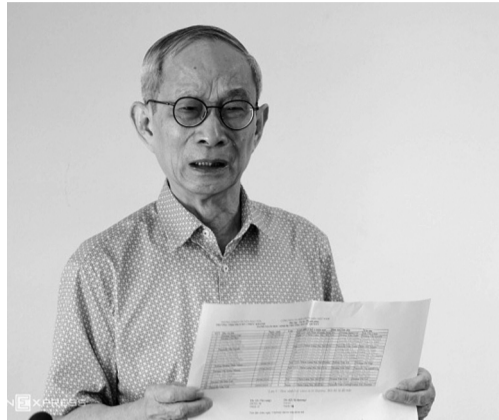
Là hiệu trưởng một ngôi trường nổi tiếng, khang trang, cơ sở vật chất hiện đại, đoạt giải thưởng quốc gia về kiến trúc như Trường Marie Curie, nhưng thầy nổi tiếng với những dự án cho vùng cao. Thầy Nguyễn Xuân Khang là một trong những học sinh chuyên Toán đầu tiên của Việt Nam. Năm 1968, thầy theo học ngành vật lý tại Đại học Tổng hợp Hà Nội có tới 275 sinh viên. Tuy nhiên, khi tốt nghiệp, lớp chỉ còn hơn 70 người do nhiều bạn đã lên đường chiến đấu bảo vệ Tổ quốc. Do mất và sức khỏe không đạt yêu cầu, thầy không thể tham gia chiến trường như các bạn...

Nhắc đến thầy Khang, nhiều người không còn lạ với những dự án thiện nguyện được thầy gửi đến các thầy trò, học sinh vùng khó. Đầu năm 2024, thầy khởi động dự án xây Trường Phổ thông dân tộc bán trú Marie Curie - Mèo Vạc tại huyện Mèo Vạc, tỉnh Hà Giang với tổng kinh phí khoảng 100 tỷ đồng. Ngôi trường dự kiến tuyển sinh từ năm học 2026 - 2027. Trước đó, năm 2021, thầy Khang và Trường Marie Curie đã thực hiện dự án trồng 20.000 cây sa mộc tại Hà Giang. Dự án đang trong giai đoạn về đích vào cuối năm nay. Và khởi đầu bằng tên gọi "Một vạt cây xanh cho Mèo Vạc" nhưng khi kết thúc dự án, sẽ có khoảng 40.000 - 50.000 cây xanh tạo thành khu rừng Marie Curie ở địa đầu Tổ quốc.

Nhằm giúp giải quyết tình trạng thiếu giáo viên Tiếng Anh cấp tiểu học ở Mèo Vạc, năm 2022, thầy đã khởi xướng dự án dạy tiếng Anh trực tuyến cho hơn 26.000 học sinh nơi đây với kinh phí 2 tỷ đồng/năm. Dự án này kéo dài trong 3 năm và nhận được sự lan tỏa từ nhiều trường học khác.

Khi việc dạy tiếng Anh cho học sinh Mèo Vạc bước vào năm thứ hai, cũng là lúc thầy canh cánh nỗi lo khi kết thúc, Mèo Vạc lại khó khăn bởi vẫn thiếu giáo viên. Nghĩ vậy, năm 2023, thầy đề xuất với UBND huyện Mèo Vạc về việc đào tạo 30 giáo viên Tiếng Anh địa phương thông qua hình thức cử tuyển, dự tính tổng kinh phí từ 6 đến 12 tỷ đồng. Trường Marie Curie hỗ trợ học phí, ăn ở cho các sinh viên tham gia dự án với

Khi người cao tuổi... không hưu

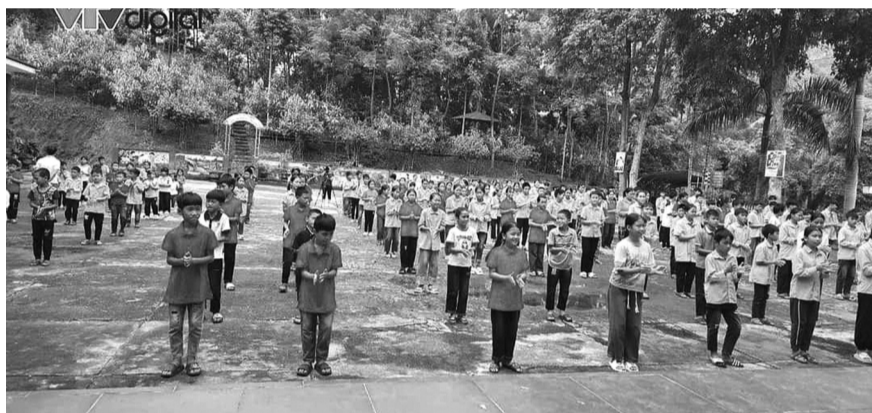

●Thầy Nguyễn Xuân Khang khóc khi cầm danh sách học sinh trường Tiểu học và THCS số 1 Phúc Khánh bị mất và bị thương sau lũ. (Ảnh: N.T)

●GS.TS Nguyễn Đình Cừ, nguyên Viện trưởng Viện Dân số và các vấn đề xã hội (Trường Đại học Kinh tế Quốc dân) (trái) trong một chuyến công tác tại Vũng Tàu. (Ảnh: FBNV)

Ngày nay, nhờ công nghệ, chúng ta biết tới những nhà khoa học, những thầy cô dù lớn tuổi nhưng vẫn miệt mài với hành trình một đời của mình...

● Học sinh khu trường Làng Nù đã đi học trở lại từ ngày 16/9. (Ảnh: HT)

mức hỗ trợ từ 5 đến 10 triệu đồng/tháng. Hiện đã có 17 sinh viên tham gia và dự kiến sẽ tuyển thêm 13 em trong năm tới.

Rồi khi thầy đang bộn bề với việc thực hiện cùng lúc 4 dự án lớn, kinh phí cả trăm tỷ đồng cho huyện Mèo Vạc thì tin tức về vụ lũ quét ở thôn Làng Nù (xã Phúc Khánh, huyện Bảo Yên, tỉnh Lào Cai) khiến nhiều đứa trẻ bỗng chốc mồ côi bố mẹ, hay chỉ còn bố hoặc mẹ khiến thầy không khỏi xót xa. Rất nhanh sau đó, "Dự án nuôi trẻ em và học sinh Làng Nù sau lũ quét" được thầy triển khai. "Tôi nhận được danh sách học sinh bị thương sau lũ quét của cô Phó Hiệu trưởng Trường Tiểu học và THCS số 1 Phúc Khánh (huyện Bảo Yên). 13 em mất, 7 em bị thương, danh sách ở trên bàn làm việc của tôi mấy hôm nay và cứ nhìn vào là tôi bật khóc. Giá như nhận được một danh sách bình thường với đầy đủ ngày sinh, lớp học của các em, không có "bôi vàng, bôi đỏ" thì hạnh phúc biết bao", thầy Khang xúc động nói.

Trong số này có em Nguyễn Văn Hành, học sinh lớp 12, Trường THPT số 1 Bảo Yên (huyện Bảo Yên) là cậu bé thầy liên hệ sớm nhất, khi xem được hình ảnh cậu đang khóc trên clip, nói rằng cậu có thể phải nghỉ học để đi làm. Sau trận lũ quét qua Làng Nù, Hành vợ không còn gia đình. Thầy Khang kết nối với cô Nguyễn Thị Hồng, Phó Hiệu trưởng Trường THPT số 1 Bảo Yên và nói chuyện với em Hành qua điện thoại. Hành kể cho thầy nghe: "Con bị gãy xương quai xanh, đầu gối bị va đập, toàn

thân sây sát... vì lũ cuốn". Biết Hành lo không thể đi học tiếp và sẽ đi làm để kiếm sống, thầy Khang nói: "Con hơn cháu nội út của thầy một tuổi. Vậy con đồng ý để thầy nhận con là cháu nội được không?". Ngoài khoản 3 triệu đồng hằng tháng hỗ trợ Hành ăn học, bất cứ khi nào có việc cần thêm, Hành đều có thể nói với "ông nội". Thầy cũng đưa tiền nhờ cô giáo mua giúp cho Hành một chiếc điện thoại để ông cháu tiện liên lạc. Đáp lại tấm lòng của "ông nội", Hành hứa sẽ chăm chỉ học tập để tốt nghiệp THPT, còn kế hoạch tương lai ra sao sẽ báo lại với ông vào cuối năm học.

Thầy Nguyễn Xuân Khang là 1 trong 10 cá nhân được vinh danh công dân Thủ đô ưu tú năm 2022.

Vị GS đồng hành cùng những khuyến nghị chính sách cho người già

GS.TS Nguyễn Đình Cừ, sinh năm 1952, nguyên Viện trưởng Viện Dân số và các vấn đề xã hội, Đại học Kinh tế quốc dân là cựu sinh viên Khoa Toán kinh tế, Trường Đại học Kinh tế quốc dân. Năm 1987 ông bảo vệ thành công luận án phó tiến sĩ (nay là Tiến sĩ) về lĩnh vực Kinh tế dân số và Dân số học tại Trường Đại học Tổng hợp quốc gia Moscow (Liên Xô cũ). Năm 1995, khi Trường Kinh tế Quốc dân thành lập Trung tâm Dân số, TS. Nguyễn Đình Cừ là Phó Giám đốc rồi Giám đốc Trung tâm Dân số. Năm 2005 Trung tâm Dân số phát triển thành Viện Dân số và các vấn đề xã hội. Ông được bổ nhiệm làm

Viện trưởng cho đến năm 2012. GS. TS Nguyễn Đình Cừ đã làm Chủ nhiệm, đồng chủ nhiệm 25 đề tài khoa học; công bố 43 bài báo khoa học trong các Tạp chí, Kỷ yếu Hội thảo khoa học quốc gia, quốc tế; tác giả, đồng tác giả, chủ biên 36 cuốn sách khoa học, trong đó có 2 cuốn sách được xuất bản bằng tiếng Anh.

Với sự giúp đỡ của Quỹ Dân số Liên hợp quốc, GS. Nguyễn Đình Cừ có nhiều đóng góp trong việc hình thành mạng lưới giảng dạy và nghiên cứu về dân số và phát triển với nòng cốt là Trường Đại học Kinh tế quốc dân, Trường Đại học Kinh tế Đà Nẵng, Trường Đại học Kinh tế TP Hồ Chí Minh. Đồng thời ông cũng có nhiều đóng góp quan trọng trong việc hoạch định chính sách và xây dựng pháp luật về dân số ở nước ta.

GS.TS Nguyễn Đình Cừ đã từng tâm sự rằng trong suốt nhiều năm, gần như ông không có ngày nghỉ cuối tuần. Tâm sức của ông dành trọn vẹn cho nghiên cứu khoa học, phục vụ đất nước. Mặc dù nghỉ hưu đã lâu, nhưng nhà khoa học vẫn miệt mài với những khuyến nghị chính sách về dân số. Ông thường xuyên chia sẻ những bài viết dễ hiểu về những vấn đề "nóng" hiện nay như người trẻ lười sinh, chuẩn bị cho thế hệ dân số già với góc nhìn từ "người trong cuộc"...

Đơn cử, trong báo cáo đánh giá tác động dự án Luật Dân số đang được lấy ý kiến, Bộ Y tế đề xuất bỏ quy định mỗi cặp vợ chồng chỉ sinh 1 - 2 con, trao quyền quyết định số con cho các cặp vợ chồng, nhằm mục

tiêu duy trì vững chắc mức sinh thay thế (2,1 con/phụ nữ) trên phạm vi cả nước.

GS.TS Nguyễn Đình Cừ cho rằng, vợ chồng được quyết định số con có thể mức sinh sẽ tăng đôi chút nhưng không thể thay đổi xu hướng và đến mức bùng nổ dân số như trước. Nếu không nói lòng chính sách sớm, mức sinh sẽ ngày càng thấp. Nếu thấp hơn mức sinh thay thế, nguy cơ Việt Nam sẽ đối mặt với hội chứng 4-2-1 giống Trung Quốc, tức là cứ 4 người (ông bà nội, ngoại) mới có 2 con và 1 cháu. Điều này phản ánh tỉ lệ già hóa dân số ở mức cao...

Mới đây, ông chia sẻ: "Tháng 7 vừa qua, nhân dịp tham gia một hội thảo ở Vũng Tàu, tôi được đi thăm Trung tâm chăm sóc người cao tuổi (NCT) trên địa bàn. Bản thân tôi là một NCT và vẫn nghiên cứu về dân số, nên tôi rất hào hứng với chuyến đi này.

Đến năm 2021, Việt Nam đã có 13 triệu NCT (đủ 60 tuổi trở lên). Trong bối cảnh hiện đại hóa, chăm sóc NCT thường vượt quá khả năng gia đình. Vì vậy, NCT sống trong các Trung tâm như thế này là sự lựa chọn phù hợp. Tuy nhiên, đầu tư cho "nhà già" tốn kém hơn nhiều so với đầu tư cho "nhà trẻ". Phí vào Trung tâm nhìn chung chưa phù hợp với số đông NCT Việt Nam. Phí mỗi tháng như sau: 18 triệu đồng/người/phòng; 14 triệu đồng/2 người/phòng; 9 triệu đồng/6 người/phòng. Nhìn vào chi phí này có thể thấy nếu Nhà nước không có chính sách hỗ trợ mạnh mẽ (đất đai, lãi suất, trang thiết bị, đào tạo nhân lực...) thì những Trung tâm cần thiết như thế khó phát triển.

Theo Tổng cục Thống kê, tỷ lệ NCT của nước ta năm 2011, đạt 10%, nghĩa là bắt đầu bước vào quá trình già hóa và sẽ trở thành nước có dân số già vào năm 2038, khi có hơn 22 triệu NCT chiếm 20% tổng số dân.

Nghiên cứu của chúng tôi cho thấy NCT nước ta có một số đặc điểm sau: NCT là nữ chiếm số đông. Năm 2019, trong tổng số hơn 11,4 triệu NCT thì có tới trên 6,6 triệu cụ bà (chiếm 58%), còn lại là 4,7 triệu cụ ông (chiếm 42%). Nói khác đi, cứ 100 cụ ông thì có tới 139 cụ bà. Từ tuổi 85 trở lên, số cụ bà gấp hơn 2 lần số cụ ông. Khi về già phụ nữ có thể vẫn phải tiếp tục thực hiện trách nhiệm với cha mẹ già và những đứa con chưa trưởng thành. Do đó, chính sách đối với NCT, hoạt động của Hội NCT cần chú ý nhóm nữ, nhất là nhóm nữ góa chồng... Phần lớn NCT sống với con nhưng tỷ lệ này đang giảm nhanh. Khác biệt thế hệ, mâu thuẫn thế hệ và xung đột thế hệ. Nhà nước và Hội NCT cần tăng cường giáo dục, truyền thông cho cả hai thế hệ để các thế hệ lắng nghe nhau, thấu hiểu nhau và luôn luôn chia sẻ. Luật NCT khi sửa đổi, cần có mục bảo vệ NCT cả về thân thể, tinh thần, nhân phẩm, tài sản"...

NGUYỄN MỸ

Người già và những hành trình khác

● Người cao tuổi có thể làm nhiều hoạt động đem đến nguồn năng lượng tích cực cho xã hội.
(Ảnh: Ông Đào Quang Huy - Nguồn: NXBGD)

● Nhiều người cao tuổi vẫn tiếp tục theo đuổi đam mê học tập. (Ảnh: Bà Nguyễn Thị Hồng Lựu - Nguồn: VOV)

Dù đã về hưu nhiều năm, trở thành những cụ ông, cụ bà, nhưng rất nhiều người cao tuổi vẫn tiếp tục năng nổ tham gia các hoạt động. Họ xóa bỏ định kiến về người già trong xã hội, trở thành tấm gương, nghị lực để thế hệ trẻ noi theo.

● Không ít người cao tuổi trở thành tấm gương sáng để thế hệ trẻ noi theo. (Ảnh: Ông Nguyễn Tấn Thành - Nguồn: Đại học Cần Thơ)

Rực rỡ như những đóa hoa

Khi đã ngoài tuổi 60, 70, nhiều người chọn cách lui về ở ẩn, sống cuộc đời an nhàn, bình yên bên con cháu. Nhưng ngược lại, có những người cao tuổi vẫn chọn cuộc sống rực rỡ như một đóa hoa. Họ cống hiến hết mình từ khi còn thanh xuân cho tới lúc mái tóc đã điểm màu muối tiêu. Đó là câu chuyện của cửa hàng 0 đồng ở TP Cà Mau. Cửa hàng do Câu lạc bộ Liên thế hệ tự giúp nhau của Hội Người cao tuổi và Hội Liên hiệp Phụ nữ phường thực hiện. Cửa hàng hoạt động vào thứ Bảy và Chủ nhật hàng tuần, phục vụ các đối tượng thuộc hộ nghèo, cận nghèo, trẻ em cơ nhỡ, mồ côi không nơi nương tựa, người già cô đơn trên địa bàn.

Phần lớn những “nhân viên” trong cửa hàng đều là các cụ bà đã về hưu. Ngoài việc chăm sóc gia đình, con cháu, họ không bó hẹp cuộc sống ở nhà mà tiếp tục cống hiến cho xã hội. Với phương châm “thừa thì cho, thiếu thì nhận”, cửa hàng 0 đồng đầu tiên của Cà Mau hoạt động nhằm mục đích sẽ chia sẻ với những người nghèo, người có hoàn cảnh khó khăn.

Những người đến cửa hàng có thể là người vô gia cư, người trong diện nghèo, người bệnh, trẻ em, người già neo đơn. Mỗi người một hoàn cảnh khác nhau, họ đến để xin hỗ trợ cung cấp một số vật dụng thiết yếu. Có người cần một chiếc áo trắng cho cháu nhập học, người

cần bát gạo để thổi cơm nấu ăn, người chỉ đơn giản đến hỏi những bộ quần áo cũ,...

Tuy nhiên, đa phần, mặt hàng tại đây chủ yếu là quần áo đủ loại, từ dành cho trẻ em đến người lớn, có thể là đồ mới hoặc đã qua sử dụng. Những người đại diện hội tích cực vận động các mạnh thường quân, tổ chức từ thiện thu gom quần áo, sau đó phân phát cho các chi hội nhỏ hơn để phục vụ bà con có hoàn cảnh khó khăn.

Để duy trì hoạt động của gian hàng gần 6 năm qua, các chị em trong chi hội đến từng nhà vận động, thu gom quần áo của người dân. Sau đó đem về phân loại, giặt ủi rồi đưa vào gian hàng. Có những bộ đồ còn mới, những bộ bị sứt chỉ, đứt nút, sẽ được chị em khâu lại, đơm nút mới để bà con chọn về là sử dụng được ngay.

Từ ngày thành lập đến nay, gian hàng thu hút đông đảo hội viên phụ nữ và Nhân dân tham gia. Cả người cho và người nhận đều rất phấn khởi, vì cảm nhận được ý nghĩa của hoạt động nhân văn này. Theo chị Phùng Thị Liễu (ấp 20, xã Nguyễn Phích), từ khi có mô hình chị em thêm đoàn kết, đồng lòng làm việc thiện nhiều hơn. Với hoạt động thiện nguyện ý nghĩa, “Cửa hàng 0 đồng” ở TP Cà Mau được người dân dành cho nhiều tình cảm yêu mến. Hiện tại, các cửa hàng 0 đồng cũng được mở rộng quy mô đến nhiều chi hội nhỏ hơn, các “Gian hàng 0 đồng”

không lớn, nhưng tạo hiệu ứng tích cực đến với cộng đồng. Bằng những bộ quần áo, nắm gạo, bát com... được cho đi, đã chia sẻ phần nào với những hoàn cảnh khó khăn, ý nghĩa hơn là góp phần lan tỏa những hành động đẹp đến với mọi người.

Một câu chuyện ý nghĩa khác là của ông Đào Quang Huy, 90 tuổi, sinh sống ở TP Bắc Giang đã xây dựng một thư viện với khoảng 13 nghìn đầu sách. Thư viện nhỏ của ông đã trở thành điểm đến của nhiều học sinh sau giờ học. Hơn 10 năm trước đây, tại TP Bắc Giang (tỉnh Bắc Giang) có chủ trương thành lập thư viện tại các xã, ông Đào Quang Huy là giáo viên tiêu học đã nghỉ hưu tại thôn Song Khê 1, xã Song Khê (TP Bắc Giang) đã đứng lên nhận nhiệm vụ trông coi, phát triển thư viện cộng đồng. Với 12 năm hoạt động và duy trì thư viện sách, đến nay đã có hơn 12.500 đầu sách các loại như sách văn học, lịch sử, y tế, khoa học - kỹ thuật, nông nghiệp và đặc biệt nhất đó là sách dành cho người khiếm thị.

Ông Huy chia sẻ, sau khi nhận nhiệm vụ trông coi thư viện. Ban đầu, ông cùng chiếc xe đạp cộc cạch rong ruổi khắp các con ngõ, gõ cửa từng ngôi nhà để mua lại các cuốn sách, truyện, tờ báo, tạp chí có thể dùng được để bổ sung vào các kệ sách trong thư viện. Nhìn những em học sinh nhỏ, ông mong muốn mang đến không gian đọc sách bổ ích,

thú vị cho các em. Ông hy vọng phát triển văn hóa đọc trên địa bàn, giúp học sinh có một sân chơi bổ ích, tránh xa tệ nạn và cảm rối trong thế giới ảo.

Không những đem đến một thế giới sách cho các em học sinh. Ông còn cất công sưu tầm các quyển sách nổi phục vụ những ông đọc giả khiếm thị. Bắt đầu từ năm 2014, ông tiếp tục đạp xe đi khắp nơi ở tỉnh Bắc Giang để thu mua lại những quyển sách nổi. Đến hiện tại, ông có khoảng 20 đầu sách nổi phục vụ những người khiếm thị đến với thư viện.

Học, học nữa, học mãi

Ngoài việc đóng góp những hành động có ý nghĩa to lớn cho cộng đồng, người cao tuổi còn truyền nghị lực sống cho thế hệ trẻ bằng ý chí học tập. Đó là câu chuyện của ông Nguyễn Tấn Thành (87 tuổi, quận Ninh Kiều) được trao học bổng “Người lớn học không bao giờ cùng” năm 2024. Được biết dù đã gần 90 tuổi, nhưng ông không bao giờ ngừng việc học tập. Từ nhỏ, ông đã ham học hỏi, đặc biệt là môn ngoại ngữ. Ông rất giỏi tiếng Anh, tiếng Pháp. Khi trưởng thành, ông học khoa Văn học, vẫn tiếp tục trau dồi vốn ngoại ngữ bằng cách học thêm tiếng Trung Quốc. Tốt nghiệp đại học, ông trở thành giáo viên, được phân công đến nhiều trường học trên cả nước giảng dạy.

Sau khi về hưu, ông vẫn không ngừng việc học tập. Ông Thành cộng tác với Sở Tư pháp

Cần Thơ, biên dịch các loại hồ sơ về quốc tịch, khai sinh có yếu tố nước ngoài và mở trung tâm ngoại ngữ, dịch thuật. Ông đã thành thạo cả tiếng Đức, tiếng Tây Ban Nha, tiếng Ý,... Ngoài ra, ông thử sức với các cuộc thi như mùa hè vừa qua, ông đã gây chú ý khi là một trong gần 600 thí sinh tham gia kỳ thi đánh giá năng lực ngoại ngữ đầu vào thạc sĩ của Trường Đại học Cần Thơ. Ông cho biết, đề thi đánh giá năng lực môn tiếng Anh gồm 4 kỹ năng nghe, nói, đọc, viết, đều dựa trên sức bản thân.

Để hoàn thành ước nguyện học thạc sĩ thời còn trẻ. Dù đã gần 90 tuổi, nhưng ông vẫn ôn luyện để ứng tuyển học thạc sĩ. Ông cũng chia sẻ, ở tuổi này sẽ khó khăn hơn các sinh viên trẻ nhưng việc học là suốt đời, chỉ cần quyết tâm sẽ vượt qua được. Nếu đỗ, ông sẽ cố gắng hoàn tất chương trình sớm. Ông cũng mong đủ sức khỏe để học lên tiến sĩ, tìm hiểu thêm tiếng Malaysia và Phần Lan.

Câu chuyện truyền cảm hứng khác thuộc về bà Nguyễn Thị Hồng Lựu (76 tuổi, quê Long An). Vào năm 2023, bà là một trong số hơn 2.600 tân cử nhân khóa trên người bộ lễ phục chậm rãi tiến về bục vinh dự nhận tấm bằng Cử nhân khiến cả hội trường chú ý, kèm theo những tràng pháo tay tán thưởng.

Được biết, tất cả các con của bà đều làm những ngành nghề thuộc khối Y Dược. Trước đây, bà Lựu làm giáo viên dạy cấp 1. Sau khi về hưu, bà Lựu đi học cử nhân trung học rồi lên bậc cao đẳng. Đến năm 2020, bà học lên bậc đại học. Bà Lựu quan niệm, việc học tập không có giới hạn, chỉ cần có mục tiêu, bà luôn quyết tâm và phấn đấu đến cùng.

Để đi học, cứ vào mỗi ngày cuối tuần, bà phải ngủ dậy từ lúc 3 giờ sáng, để bắt xe từ Long An đến Cần Thơ học tập. Mặc dù là sinh viên lớn tuổi nhất của Trường Đại học Nam Cần Thơ nhìn nhận trong học tập, điều quan trọng là có sự cố gắng và nỗ lực, đi học đầy đủ, tích cực nghe thầy cô giảng và ghi chép. Bà cũng chịu khó tìm hiểu thêm sách, báo để mở rộng thêm kiến thức, tìm ra phương pháp học phù hợp.

Ông trời đã không phụ công sức học tập, nỗ lực của bà. Kết thúc thời gian học đại học, bà nhận được tấm bằng giỏi danh giá. Bản thân bà cũng trở thành một học viên được mọi người trong trường yêu mến. Có được tấm bằng, bà hy vọng có thể trở về quê nhà mở một tiệm thuốc để hỗ trợ tất cả mọi người. Một những ước nguyện của bà là có đủ sức khỏe để tiếp tục học tập, phát triển nghề nghiệp, theo đuổi đam mê.

Điều này có thể thấy, người cao tuổi ở thời hiện đại vẫn có thể tỏa sáng rực rỡ, trở thành một tấm gương truyền động lực trong xã hội. Như những cụ già thành lập các câu lạc bộ đầy ý nghĩa nhân văn. Hay chỉ đơn giản, là các cụ nỗ lực học tập, theo đuổi giấc mơ của chính bản thân. ANH NHI

www.pvi.com.vn

CHÚC MỪNG NGÀY DOANH NHÂN VIỆT NAM

13.10

Xếp hạng Tín nhiệm Tài chính
Quốc tế A- (Xuất sắc) bởi AM BEST

Tổng Công ty Bảo Hiểm PVI
PVI Tower,
1 Phạm Văn Bạch, Cầu Giấy, Hà Nội
1900 54 54 58
baohiempvi@pvi.com.vn

Pháp luật
VIỆT NAM

- Tổng Biên tập:
TS VŨ HOÀI NAM
- Phó Tổng Biên tập:
**HÀ ÁNH BÌNH
TRẦN NGỌC HÀ
VŨ HỒNG THÚY**
- Tổ chức thực hiện:
BÙI THỊ XUÂN HOA

- **TÒA SOẠN:** Số 42 ngõ 29 Nguyễn Chí Thanh, phường Ngọc Khánh, quận Ba Đình, Hà Nội.
*ĐT: (024) 37245180
* Fax: (024) 37245178
* Email: baoplvn2014@gmail.com.
- **GPXB** số 180/GP-BTTTT ngày 05/07/2024 do Bộ Thông tin và Truyền thông cấp.
- **Thiết kế mỹ thuật tại Tòa soạn.**
- In tại Cty TNHH MTV In báo Hà Nội Mới; Cty In Ba Đình.

- **Văn phòng đại diện tại TP Hồ Chí Minh (thuộc vùng Đông Nam Bộ):**
200C Võ Văn Tần, phường 5, quận 3, TP Hồ Chí Minh.
*ĐT: 0903941211 * Email: phuonthaoha@gmail.com
- **Văn phòng đại diện tại tỉnh Lào Cai (thuộc vùng Trung du và miền núi phía Bắc):**
581 Hoàng Liên, phường Kim Tân, TP Lào Cai, tỉnh Lào Cai.
*ĐT: 0914433388 * Email: dieuphamplvn@gmail.com
- **Văn phòng đại diện tại TP Hải Phòng (thuộc vùng Đồng bằng sông Hồng):**
10A Hồ Sen, quận Lê Chân, TP Hải Phòng.
*ĐT: 0973465555 * Email: vanphongplvn@gmail.com
- **Văn phòng đại diện tại TP Đà Nẵng (thuộc vùng Bắc Trung Bộ và duyên hải miền Trung):**
Phòng 203, tầng 2, số 01 Lê Duẩn, phường Hải Châu 1, quận Hải Châu, TP Đà Nẵng
*ĐT: 0903029099 * Email: quangtam07@gmail.com

- **Văn phòng đại diện tại tỉnh Gia Lai (thuộc vùng Tây Nguyên):**
92 Hoàng Văn Thụ, Pleiku, Gia Lai.
*ĐT: 0914876019 * Email: longbc07@gmail.com
- **Văn phòng đại diện tại TP Cần Thơ (thuộc vùng Đồng bằng sông Cửu Long):**
109 Trần Văn Hoài, phường Xuân Khánh, quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ.
*ĐT: 0913601551 * Email: tranphongtranplvn@gmail.com

Liên hệ thông tin - quảng cáo:
Nguyễn Sinh Hùng - ĐT: 0349610152
MÃ ĐẶT BÁO: B51

Giá: 7.300Đ
(BẢY NGHÌN BA TRĂM ĐỒNG)